

ZAŠČITNA KREMA ZA ROKE S SILIKONI

OCTA
IZDELUJE: NEVA & ZAGREB

TELEVISIONSKA TRIBUNA

Ljubljana, 1. novembra 1965 – Inozemska izdaja

Velika izbira
lepih ženskih plašev
za jesen in zimo
PRODAJNI SERVIS

Modne hiše
LIUBLJANA – MARIBOR

AKCIJA DINAR

»Kdor ne ceni dinarja, tudi tisočaka ne!« je rekla Erika Kuhar iz Maribora ob svetovnem dnevu varčevanja. Kdo je pobral dinar?

STRAN 4

STRAN 5

Več ljudi pri nas
nasedlo
prekupčevalcem
s ponarejenimi
dolarji

PONAREJENI DOLARJI

STRAN 9

DAR SMRTI ZA ŽIVLJENJE

PRESAJANJE LEDVIC Z MRTVEGA NA ŽIVEGA ČLOVEKA ...

STRAN 10

RAJŠI V KINO

NADALJEVANJE PODLISTKA
O KENNEDYJU

NOVO
KOLO
NAŠE
NAGRADNE
IGRE

SREČNA
DRUŽINA
STRAN 14

KAJ PA JE DOMA KAJ NOVEGA?

NOV ZDRAVSTVENI DOM V LJUTOMERU. V Ljutomeru so odprli nov zdravstveni dom. Tako se je uresničila dolgoletna želja občanov, posebno pa Ljutomerčanov. Nov zdravstveni dom je zamenjal ambulante in nehijske prostore, ki so bili raztreseni po vsem Ljutomeru. V domu sta tudi zobna ambulanta in protituberkulozni dispanser.

NAMESTO VENCEV IN CVETJIA. V »Pisnih bralcev« osrednjega časnika »Delo« so bralci predlagali, da bi namesto Vencev in Cvetic, pri čemer mnogi ne poznajo prave mere, prispevali za bolnišnice in za druge humanitarne namene, kot za Rdeči križ, za slepe in gluhe itd. Tako bi sredstva, ki smo jih doslej namenili za hitro minljive stvari, za vence in cvetje, ki hitro oveni, uporabili za trajnejše dobrine, ki bodo namenjene živemu človeku, da bi lepše in lažje živeli. To bo hkrati tudi najlepši spomin na mrtve, ki pogosto, ko so bili še živi, niso bili deležni tolikšne skrbi kot takrat. Ko so jih na pogrebu zasuli v venci in cvetjem.

NOVA FARMA BEKONOV. V Radgoni so dogradili novo farmo z zmogljivostjo 20.000 bekonov. Otvorili sta prisojstvovala sekretar CK ZKS Viktor Avbelj in zvezni sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo Jože Ingolič.

SPOROČITE MOJIM, DA SEM ŽIVI! Tako je onemogo in popolnoma izčrpan dejal 40-letni Ante Milin, krmar in edini preživeli član posadke motorne ladje Tisa iz Splita, potem ko so ga po treh dneh po brodolomu našli grški ribiči na otočku Paximadis. Ladjo »Tisa« je namreč v sredo, 13. oktobra zajel silovit vihar v bližini Krete v Sredozemskem morju. Vihar je nagnil ladjo s 629 tonami

nosilnosti, last splitskega pomorskega podjetja »Jadranske slobodne plovidbe«, tako močno, da se je v nekaj minutah potopila. 18-članska posadka je poskakala v morje, rešil pa se je samo Milin, ki so ga odpeljali v bolnišnico v Heraklion na Kreti. Zda je že skoraj okreval, iskanje 17 mornarjev pa je bilo zaman.

KOČEVSKI RUDARJI — JUGOSLOVANSKI REKOR. DERJI. Rudarji v mestu ob Rini se lahko ponašajo, da so po marljivosti in storilnosti daleč pred vsemi v jugoslovanskih premogovnikih. Posamezniki nakopilejo tudi po 11 ton premoga v enem »šitru«, kar je skoraj za 2 toni nad povprečjem v rudniku. V prvih osmih mesecih letos so nakopali več kot 125.000 ton premoga in do-

segli plan za to obdobje. Avgust je bil najuspešnejši mesec, saj so plan presegli za 10 odstotkov, in to zato, ker so bile boljše odkopne razmere v jami. Delavci so manjkrat izostajali z dela, »plaviha« skoraj ni bilo pa tudi izostankov zaradi bolezni je vedno manj.

LETALO PADLO NA TRSKO GORO. Na Trško goro, med vasema Srednje Grčevje in Razbor, se je zrušilo dvosedezno letalo Aero 3, last Letalske zveze Hrvatske. Letalo je bilo popolnoma novo in vredno 12 milijonov dinarjev. Pilot Vlado Mekovec je za preizkusni let izbral severno smer. Nad Trško goro pa se je znašel v megli in izgubil orientacijo. Ker pilot ni videl in vedel, kam leti, je došlo do padala. To je

stori zadnji hip, takoj zatem se je letalo zrušilo in razbilo. Pilot je bil le laže ranjen.

KRANJSKA ISKRA V TEŽAVAH. O težavah, v katere je kolektiv zabredel, je odločno spregovoril delavski svet »Iskrea« na izrednem zasedanju. Med drugim so sklenili, da je treba čimprej sanirati podjetje in ga popeljati na pot stabilizacije. Opravi je treba pravi izbor v proizvodnji tako, da bo v prihodnje kombinat proizvajal le tisto, za kar je usposobljen in pri čemer lahko doseže pomembne uspehe. Ustavili bodo vsa investicijska dela, dokler ne bodo poravnali sedanjih obveznosti. Vso pozornost bodo posvetili iskanju notranjih rezerv. Med drugim so sprejeli tudi odstop generalnega direktorja Horjaka.

ZA REZERVNE DELE NI OLAJŠAV. Če štiri leta sem naročnik vašega priljubljenega tednika, ki mi je še posebno drag zdaj v tujini. Ker imam pač neke težave, upam, da ne boste odklonili pojasnila. Pred mesec sem šel na dopust s svojim avtomobilom opel rekord, letnik 1956. Sto kilometrov pred mejo mi je »zablockiral« motor in mi ni bilo več pomoči. Pustil sem ga v neki vasi in potoval naprej z vlakom. Zdaj me pa zanima, ali ga lahko uvozim (pri vlečem) na carino. Kako je s carino? Ali lahko takšen avto, kot je, uvozim kot rabljene rezervne dele? Tako bi si namreč vsaj delno poravnal stroške, ki sem jih imel z avtomobilom. Ali bi imel kakšne olajšave pri carini, ker avto ni vozen — avto brez motorja? In končno, kakšna

je carina na rezervne dele? L. A., Biberach-Riss

ga kupili v tujini, ne da bi izpolnjevali enega od naštetih pogojev. To pomeni, da ne morete uvoziti motornega kolesa. Kolo lahko uvozite, plačati pa boste morali 12.500 dinarjev carinskih dajatev.

Ze štiri leta sem naročnik vašega priljubljenega tednika, ki mi je še posebno drag zdaj v tujini. Ker imam pač neke težave, upam, da ne boste odklonili pojasnila. Pred mesec sem šel na dopust s svojim avtomobilom opel rekord, letnik 1956. Sto kilometrov pred mejo mi je »zablockiral« motor in mi ni bilo več pomoči. Pustil sem ga v neki vasi in potoval naprej z vlakom. Zdaj me pa zanima, ali ga lahko uvozim (pri vlečem) na carino. Kako je s carino? Ali lahko takšen avto, kot je, uvozim kot rabljene rezervne dele? Tako bi si namreč vsaj delno poravnal stroške, ki sem jih imel z avtomobilom. Ali bi imel kakšne olajšave pri carini, ker avto ni vozen — avto brez motorja? In končno, kakšna

je carina na rezervne dele? L. A., Biberach-Riss

Ze štiri leta sem naročnik vašega priljubljenega tednika, ki mi je še posebno drag zdaj v tujini. Ker imam pač neke težave, upam, da ne boste odklonili pojasnila. Pred mesec sem šel na dopust s svojim avtomobilom opel rekord, letnik 1956. Sto kilometrov pred mejo mi je »zablockiral« motor in mi ni bilo več pomoči. Pustil sem ga v neki vasi in potoval naprej z vlakom. Zdaj me pa zanima, ali ga lahko uvozim (pri vlečem) na carino. Kako je s carino? Ali lahko takšen avto, kot je, uvozim kot rabljene rezervne dele? Tako bi si namreč vsaj delno poravnal stroške, ki sem jih imel z avtomobilom. Ali bi imel kakšne olajšave pri carini, ker avto ni vozen — avto brez motorja? In končno, kakšna

Ze štiri leta sem naročnik vašega priljubljenega tednika, ki mi je še posebno drag zdaj v tujini. Ker imam pač neke težave, upam, da ne boste odklonili pojasnila. Pred mesec sem šel na dopust s svojim avtomobilom opel rekord, letnik 1956. Sto kilometrov pred mejo mi je »zablockiral« motor in mi ni bilo več pomoči. Pustil sem ga v neki vasi in potoval naprej z vlakom. Zdaj me pa zanima, ali ga lahko uvozim (pri vlečem) na carino. Kako je s carino? Ali lahko takšen avto, kot je, uvozim kot rabljene rezervne dele? Tako bi si namreč vsaj delno poravnal stroške, ki sem jih imel z avtomobilom. Ali bi imel kakšne olajšave pri carini, ker avto ni vozen — avto brez motorja? In končno, kakšna

Ze štiri leta sem naročnik vašega priljubljenega tednika, ki mi je še posebno drag zdaj v tujini. Ker imam pač neke težave, upam, da ne boste odklonili pojasnila. Pred mesec sem šel na dopust s svojim avtomobilom opel rekord, letnik 1956. Sto kilometrov pred mejo mi je »zablockiral« motor in mi ni bilo več pomoči. Pustil sem ga v neki vasi in potoval naprej z vlakom. Zdaj me pa zanima, ali ga lahko uvozim (pri vlečem) na carino. Kako je s carino? Ali lahko takšen avto, kot je, uvozim kot rabljene rezervne dele? Tako bi si namreč vsaj delno poravnal stroške, ki sem jih imel z avtomobilom. Ali bi imel kakšne olajšave pri carini, ker avto ni vozen — avto brez motorja? In končno, kakšna

Ze štiri leta sem naročnik vašega priljubljenega tednika, ki mi je še posebno drag zdaj v tujini. Ker imam pač neke težave, upam, da ne boste odklonili pojasnila. Pred mesec sem šel na dopust s svojim avtomobilom opel rekord, letnik 1956. Sto kilometrov pred mejo mi je »zablockiral« motor in mi ni bilo več pomoči. Pustil sem ga v neki vasi in potoval naprej z vlakom. Zdaj me pa zanima, ali ga lahko uvozim (pri vlečem) na carino. Kako je s carino? Ali lahko takšen avto, kot je, uvozim kot rabljene rezervne dele? Tako bi si namreč vsaj delno poravnal stroške, ki sem jih imel z avtomobilom. Ali bi imel kakšne olajšave pri carini, ker avto ni vozen — avto brez motorja? In končno, kakšna

Ze štiri leta sem naročnik vašega priljubljenega tednika, ki mi je še posebno drag zdaj v tujini. Ker imam pač neke težave, upam, da ne boste odklonili pojasnila. Pred mesec sem šel na dopust s svojim avtomobilom opel rekord, letnik 1956. Sto kilometrov pred mejo mi je »zablockiral« motor in mi ni bilo več pomoči. Pustil sem ga v neki vasi in potoval naprej z vlakom. Zdaj me pa zanima, ali ga lahko uvozim (pri vlečem) na carino. Kako je s carino? Ali lahko takšen avto, kot je, uvozim kot rabljene rezervne dele? Tako bi si namreč vsaj delno poravnal stroške, ki sem jih imel z avtomobilom. Ali bi imel kakšne olajšave pri carini, ker avto ni vozen — avto brez motorja? In končno, kakšna

Ze štiri leta sem naročnik vašega priljubljenega tednika, ki mi je še posebno drag zdaj v tujini. Ker imam pač neke težave, upam, da ne boste odklonili pojasnila. Pred mesec sem šel na dopust s svojim avtomobilom opel rekord, letnik 1956. Sto kilometrov pred mejo mi je »zablockiral« motor in mi ni bilo več pomoči. Pustil sem ga v neki vasi in potoval naprej z vlakom. Zdaj me pa zanima, ali ga lahko uvozim (pri vlečem) na carino. Kako je s carino? Ali lahko takšen avto, kot je, uvozim kot rabljene rezervne dele? Tako bi si namreč vsaj delno poravnal stroške, ki sem jih imel z avtomobilom. Ali bi imel kakšne olajšave pri carini, ker avto ni vozen — avto brez motorja? In končno, kakšna

Ze štiri leta sem naročnik vašega priljubljenega tednika, ki mi je še posebno drag zdaj v tujini. Ker imam pač neke težave, upam, da ne boste odklonili pojasnila. Pred mesec sem šel na dopust s svojim avtomobilom opel rekord, letnik 1956. Sto kilometrov pred mejo mi je »zablockiral« motor in mi ni bilo več pomoči. Pustil sem ga v neki vasi in potoval naprej z vlakom. Zdaj me pa zanima, ali ga lahko uvozim (pri vlečem) na carino. Kako je s carino? Ali lahko takšen avto, kot je, uvozim kot rabljene rezervne dele? Tako bi si namreč vsaj delno poravnal stroške, ki sem jih imel z avtomobilom. Ali bi imel kakšne olajšave pri carini, ker avto ni vozen — avto brez motorja? In končno, kakšna

Ze štiri leta sem naročnik vašega priljubljenega tednika, ki mi je še posebno drag zdaj v tujini. Ker imam pač neke težave, upam, da ne boste odklonili pojasnila. Pred mesec sem šel na dopust s svojim avtomobilom opel rekord, letnik 1956. Sto kilometrov pred mejo mi je »zablockiral« motor in mi ni bilo več pomoči. Pustil sem ga v neki vasi in potoval naprej z vlakom. Zdaj me pa zanima, ali ga lahko uvozim (pri vlečem) na carino. Kako je s carino? Ali lahko takšen avto, kot je, uvozim kot rabljene rezervne dele? Tako bi si namreč vsaj delno poravnal stroške, ki sem jih imel z avtomobilom. Ali bi imel kakšne olajšave pri carini, ker avto ni vozen — avto brez motorja? In končno, kakšna

Ze štiri leta sem naročnik vašega priljubljenega tednika, ki mi je še posebno drag zdaj v tujini. Ker imam pač neke težave, upam, da ne boste odklonili pojasnila. Pred mesec sem šel na dopust s svojim avtomobilom opel rekord, letnik 1956. Sto kilometrov pred mejo mi je »zablockiral« motor in mi ni bilo več pomoči. Pustil sem ga v neki vasi in potoval naprej z vlakom. Zdaj me pa zanima, ali ga lahko uvozim (pri vlečem) na carino. Kako je s carino? Ali lahko takšen avto, kot je, uvozim kot rabljene rezervne dele? Tako bi si namreč vsaj delno poravnal stroške, ki sem jih imel z avtomobilom. Ali bi imel kakšne olajšave pri carini, ker avto ni vozen — avto brez motorja? In končno, kakšna

TT ODMEVI

HIMALAJA

Spoštovani tovariši uredniki! Z zanimanjem prebiram vse, kar naši časopisi pišejo o jugoslovanski himalajski odpravi. V zadnjem tednu prihajajo razne vesti: v vašem listu pa piše Ante Mahkota, da lahko o dogodkih »samo ugibamo«, ker da tudi vest agencije AP ne more biti povsem točna.

Zelo čudno se mi zdi, da v dvajsetem stoletju ni mogoče organizirati poročevalske službe tako, da bi mi v Jugoslaviji vedeli, kaj dela in kako uspeva naša himalajska odprava! Vsi naši slovenski časopisi, ki imajo med naročniki mnogo aktivnih planincev in ljubiteljev planin, bi se morali potruditi za tekoče obveščanje o himalajski odpravi!

Upam, da mi ne zamerite teh kritičnih kilcajev na vaš račun.

S spoštovanjem,

FRANCE MARINSEK, Celje

NEMKE

V TT je bil 26. oktobra med Odmevi objavljen dopis, ki je podpisan z mojim imenom. Z vsebino članka, posebno z vulgarno dikcijo, se ne strinjam. Izjavljam, da z navedenim članom nimam nobene zveze.

IVO MARSEL, Ljubljana, Titova 107

PREVEČ GOVORIMO

Tovariši uredniki, popolnoma se strinjam z mnenjem predsednika piranske občine, izraženem v vašem intervjuju z njim v zadnji številki: preveč govorimo — premalo storimo. Podobno misel bi lahko izrazil skoraj vsakdo med nami. Čudno pa je, da to isto spet »samo govorijo« odgovorni družbeni delavci, ki bi lahko marsikaj spremenili, pa tudi to. Saj je predseem v njihovi moči, da bomo manj govorili pa več storili.

S tovariškimi pozdravi!

IVO MARSEL, Ljubljana, Titova 107

PROFESIONALIZEM

Spoštovano uredništvo, rad bi vam izrazil svoje priznanje za naglo reagiranje ob pomembnem dogodku iz športnega življenja. Edino TT je še v prvi svoji številki po izidu sklepov Zveznega odbora SZDL o razmerah v našem nogometu zbral mnenja naših najpomembnejših športnih in zlasti nogometnih funkcionarjev o tem upravljanju ter jih objavil.

Samo se to: menim, da je način, s katerim smo začeli zdaj zdraviti naš nogometni »neamarizem«, edino pravilen. Veseli me, da so tega mnenja tudi intervjuvani nogometni funkcionarji.

Lep pozdrav

MIROSLAV KRZISNIK, Ljubljana

Tovariši uredniki, končno smo prišli do tega, da imenujemo stvari s pravi imenom tudi v nogometu: da profesionalcem rečemo profesionalci, in jih kot take tudi obravnavamo. Vaši intervjuji se mi zdijo dober prispevek k razčiščenju pojmov o tej športni panogi, ki je doslej prav zaradi nerazjasnitve osnovnih vprašanj mnogo trpela.

S spoštovanjem

FRANCE GRABNAR, Jesenice

VREME

V SLOVENIJI IN OB JADRANU

Kraj	Temperature	
	najnižje nočne	najvišje dnevne
Ljubljana	- 2 do 6	12 do 17
Planica	- 5 do 2	14 do 17
Kredarica	- 3 do 1	2 do 6
Maribor	- 2 do 8	12 do 20
Novo mesto	- 4 do 7	12 do 19
Koper	4 do 7	16 do 20
Pula	3 do 14	17 do 19
Reka	5 do 13	17 do 19
Zadar	8 do 13	18 do 20
Split	10 do 14	17 do 19
Dubrovnik	9 do 11	18 do 19
Ulcinj	9 do 11	19 do 21
Zagreb	- 4 do 8	11 do 16

Obdobje anticyklona je trajalo ves mesec oktober. V kotlinah se je zadrževala zjutraj in dopoldne megla, v drugih krajih pa je bilo pretežno jasno vreme. Temperature so bile le nekoliko nižje kot običajno v oktobru. Iz Atlantika se hitro pomikajo valovi frontalnih motenj proti evropski celini.

V prvi polovici tedna je pričakovati le manjši vpliv omenjenih motenj nad naše kraje.

nama Ljubljana

ELEGANTNO IN UDOBNO ZA JESEN

V II. nadstropju trgovske hiše

in v poslovalnici „ELITA“ Čopova 7

MOSKE SUKNJE

— velour, krombi, tweed modni barvni deseni, po ceni od 29.500 do 49.500 din;

MOSKI PLASCI

— moher, etelini, sukno — siva, rjava in črna barva, karo, po ceni od 21.240 do 32.360 din;

MOSKE KANGARN OBLEKE

— od sportnih desenov do mode

lov za svečane priliko, po ceni od 28.480 do 46.700 din;

MOSKI SUKNJICI

— kangarn, sukno, tweed, — različne barve in deseni, po ceni od 10.570 do 21.530 din;

NYLON PLASCI

— rjava, modra, zelena barva, po ceni od 18.080 in 22.030 din;

— moške samovoznice — v vseh modnih barvah reklamna cena 500 din

MOSKE ROKAVICE

— elastične: din 1.435,—

— volnene: din 1.270,— do

din 2.435,—

— usnjene: od din 2.550,— do

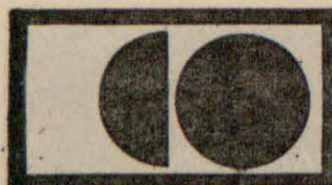
din 8.090,—

VELIKA IZBIRA —

MODNI KROJI

IN DESENI

nama

POLDNEVNIKI IN VZPOREDNIKI

Neverjetno je, kako je ta figura, ki predstavlja sedečega Sumerijca in jo je napravil neznani kipar okrog leta 2900 pred našim štetjem, podobna generalu de Gaulle, zlasti po izrazu ust, čela in nosu. Sumerijci, ki so v predzgodovinski dobi živeli v južni Mezopotamiji, so skupaj z Akadijci ustvarili prvo znano človeško kulturo. General Charles de Gaulle, rojen 1890. leta, pa je predsednik francoske republike.

ZR NEMČIJA SPOMIN NA STARE DNI

3. oktobra se je v »Nordmark Halle« v Rendsburgu v Zahodni Nemčiji zbral več kot tisoč bivših esesovcev, ki so pod varstvom številnih policistov slovesno proslavili enajsto srečanje po koncu vojne. Srečanje je organiziral »Odbor za pomoč veteranom Waffen-SS«.

Poglavitna tema srečanja v Rendsburgu je bila zahteva po »rehabilitaciji« vojaških enot SS. »Nočemo, da nas še vedno gledajo kot drugorazredne državljane,« je vzklikal eden izmed govornikov ter dokazoval, da so se obliatili z zločini samo pravi in resnični esesovci, tisti iz političnih skupin, medtem ko je treba pripadnike vojaških enot, tako imenovane Waffen-SS, obravnavati moralno in pravno enako kakor vse nemške vojake. »Nismo bili ne slabši ne boljše od Wehrmacht,« pravi govornik.

Kljub protestom in ogorčenju po vsem svetu so oblasti dovolile zborovanje. Rendsbrški šupan se je omejil le toliko, da je prepovedal javna zborovanja in povorke. Tudi v Bonnu so izjavili, da so taka zborovanja »zakonita, kolikor se udeleženci zavzemajo samo za zaščito pravice, ki jim pripadajo kot nekdanjim borcem«.

Fotoreporterjem in filmskim snemalcem so organizatorji zborovanja priporočili, naj se omeje na množične posnetke, posameznikov pa naj ne fotografirajo. »Nočemo se videti v časilih,« so pojasnili.

Ena od najvidnejših osebnosti na zborovanju je bil general Sepp Dietrich, ki je bil devet let zaprt zaradi vojnih zločinov. Ko je zagoreli, črtili general vstopil v dvorano, ga je pozdravilo navdušeno pleskanje.

FRANCIJA »MADAME« JE ZA DE GAULLA

Nedavne raziskave v Franciji so pokazale, da ima predsednik de Gaulle v ženskem svetu močno oporo pred bližnjimi volitvami. 48 odstotkov anketiranih žensk je namreč oddalo glasove za generala, le 8 odstotkov pa za levičarskega kandidata Mitteranda. Tudi za krščanskega demokrata Jeana Lecaneta bi glasovalo trikrat več moških kakor žensk. Pri tem velja pripomniti, da se še ni odločilo 27 odstotkov moških in 38 odstotkov žensk, kar pomeni, da je zaloga žensk, torej de Gaullovih, glasov dejansko še večja.

Tega se dobro zavedajo vsi ostali kandidati ter si prizadevajo, da bi napeljali vo-

dati tudi na svoj mlit. Tako je imel kandidat skrajne desnice Tixier-Vignancour veliko zborovanje, ki je bilo organizirano samo za ženske. Lecanet bo priredil velik ženski banket, kjer ga bosta spremljali žena in hčerki. Mitterand pa se je skušal priklopiti Francozinjam s tem, da se je na nekem zborovanju pozitivno izrazil o kontroli rojstev.

DOMIŠLJAVI LBJ

V ZDA kroži veliko šal na rovaš Johnsonove domišljavosti in megalomanije. Naj navedemo dva primera:

Johnson in lady Bird se sprehajata ob nekem jezeru v Texasu. »Bird — reče Johnson — ali so v bližini novinarji in policisti?« »Ne, dragi,« odgovori ona. »No, potem pa lahko še enkrat poskusiva hoditi po vodi.«

Med obiskom na Johnsonovem ranchu je Erhard pripomnil: »Mislim sem, da ste se rodili v leseni koči.« »Ne, gospod kancler, zamenjali ste me z Abrahamom Lincolnom. Jaz sem se rodil v koritu.«

JUŽNA AFRIKA POLITIČNA APATIJA

Južna Afrika daje sedaj trikrat več za oboroževanje kot pred petimi leti. Letošnji vojaški proračun znaša 400 milijard dinarjev. Pravosodni minister je pred kratkim izjavil na nekem sestanku: »Mi Južnoafrikanci lahko pospravimo vsako afriško državo v enem jutru in še bi končali pred zajtrkom.«

Materijalno ugodje in občutek vojaške moči sta ustvarila med Južnoafričani nevarno politično apatijo. Ljudje bero o političnih zapornikih ali kako drugače zvedo o njih, vendar se skušajo preprečiti, da so to komunisti ali hujšaki, kakor trdi vlada, ter si niti ne skušajo ustvariti lastne sodbe o dogajanju v deželi.

Nihče ne ve, v kakem smislu spominja današnja Južna Afrika na Nemčijo iz leta 1934. Nihče ne ve, koliko političnih zapornikov je po ječah, vendar jih je po dokaj zanesljivih podatkih okrog 8000. Vrsta zakonov daje izvršnim oblastem svobodo, ki ji ni primere. Kakršnokoli pričo, na primer, lahko pripro za šest mesecev, ne da bi se smela obrniti na sodišče.

Prave politične opozicije v Južni Afriki ne trpijo. Malo liberalno stranko, ki se je zavzemala za protirasistično politiko, so praktično uničili. Več kot trideset njenih voditeljev in aktivistov so izločili iz političnega življenja, mnogim drugim pa so prepovedali, da se udeležujejo sestankov, na katerih sta več kot dve osebi. Voditelju strank, pisatelju Alanu Patonu, so odvzeli potni list.

Nekoliko večja unitaristična stranka se giblje v mejah uradne strpnosti, saj se njena politika le malo razlikuje od uradne linije.

Angleški tisk, ki ostro napada Verwoerdovo vlado, trpijo le zato, ker je preveč vpliven, da bi ga lahko preprosto ukinili, vendar pa mu mečejo polena pod noge, kjer je le mogoče. Trn v peti Verwoerddove vlade je zlasti Lawrence Gandar, urednik »Rand Daily Maila«, ki si je drznil objavljati članke o razmerah v južnoafriških zaporih.

»Zgodovina naše družbe,« je pred kratkim zapisal Gandar, »je zgodovina duhovnega propadanja in zamaševanja vrednot, ki smo jih nekdaj cenili. Nenehno in grobo nam vsiljujejo miselni konformizme.«

ZDA

»VIETNIKI« PRIHAJAJO

Dvajset tisoč Američanov je korakalo po Peti aveniji v New Yorku ter protestiralo proti vojni v Vietnamu. Dostojanstveni profesorji v temnih oblekah, bradati študentje v kavbojskih hlačah, lepa dekleta s fantazijskimi pričeskami in v prekratkih krilih, matrone z navijaškimi lasmi.

»Demonstrante so nahujskali komunisti,« je zajedljivo dejal predsednik Johnson, še utrujen od nedavne operacije. Toda v šestdesetih ameriških mestih je došlo do protestov proti vojni v Vietnamu že sto tisoč ljudi, sto tisoč »zaslepljenih od komunizma«.

Tako, na primer, študentje z univerze v Wisconsinu, ki so prišli v letalsko oporišče v Truxu ter zahtevali, naj aretirajo poveljnika baze polkovnika Lesterja Aramitha, češ da je skrivaj vojnih zločinov in genocida. Na panjih v New Yorku, Berkeleyu, Chicagu je pisalo: »Samo ukaze sem izvrševal.« In spodaj podpis: »Adolf Eichmann«.

Publika je bila nenavadno strpna. Res je sicer, da je v New Yorku neki opazovalec zill ogromen lonec rdeče barve na prvo vrsto demonstrantov in da so se mu pridružili še nekateri z jajci in paradižniki ter vzklili: »Strahopetiki!« »Pojdite k Maule!« Toda to je bilo vse. Mnogi so v glavnem močje sprejeli demonstrante. Zdal pa zdaj je celo zaploskala. Policija pa je v skladu z ameriškimi načeli, ki spoštujejo pravico vsakega državljanca, da javno izraža svoje nezadovoljstvo z vlado, branila demonstrante.

Po zadnjih rezultatih Gallupovega inštituta je 25 odstotkov Američanov proti ameriški politiki v Vietnamu. Nenehoma je 25 odstotkov postalo mnogo. In vendar, četudi upoštevamo še tistih 33 odstotkov, ki so odgovorili, da »ne vedo, kakšen je njihov odnos do ameriške politike v Vietnamu, ostane še vedno 42 odstotkov tistih, ki to politiko podpirajo. To so politiki, industrialci, trgovci, bankirji, vojniki, ki drže v rokah komandne ročice. Velik del ameriškega ljudstva, ki je prežeto z idejo, da morajo imeti združene države vedno in povsod prav, misli, da je ta vojna pravična, da je pravična, da so ameri-

S STRANSKIH TIROV

Vojne med Indijo in Pakistanom je konec in Angleži spet laže dihaajo. Ko so pakistanske čete vdrle v Asam, so bile namreč v nevarnosti največje plantaže čaja na svetu. Britanske zaloge pa bi zadostovale le še za nekaj tednov.

General de Gaulle je ukazal, da morajo vsi novinarji, ki so akreditirani na Elizejskih poljanah, nositi v gumbici posebno oznako. Pred kratkim se je namreč general dolgo pogovarjal z nekim novinarjem, ker ga je zamenjal z nekim politikom.

Ko sta pred kratkim britanska kraljica in princ Filip potovala iz Tadeasterja v York, je nekdo telefoniral policiji: »Neki cigan-hoče ubiti kraljico.« Policija je takoj ustavila vse ciganske vozove, vendar je morala naposled priznati, da jo je imel nekdo za norca.

Zenske v Zahodni Nemčiji so ogorčene, ker so v novi bonski vladi sami moški. Zveza pravnice je zaradi tega vložila protestno pismo.

Newyorška policija se je med papeževim obiskom v New Yorku zlasti bala, da se ne bi vmešal množico kak atentator, preoblečen v duhovnika. Vsem trgovcem z duhovniškimi oblačili so prepovedali, da bi karkoli prodali strankam, ki jih ne poznajo.

V pristojni komisiji v OZN so sklenili, da bodo delegatom povrnilo samo stroške za potovanje v turističnem razredu. 65 prisotnih je glasovalo za, 16 se jih je vzdržalo, proti pa ni bil nihče.

Na nekem sprejemu v Parizu je neka dama vzdihnila: »Kar streme me ob misli na svoj štirideseti rojstni dan.« »Kaj pa se vam je takrat zgodilo?« jo je vprašal raztreseni sobesednik.

MAULDIN: NOVA RJUHA

Odbor ameriškega kongresa, ki se ukvarja s protiameriško dejavnostjo, je pričel preiskavo proti nekaterim vodilnim članom Ku-Klux-Klana. Med prvimi so zaslišali »velikega čarovnika« Roberta Sheltona, ki je med zasliševanjem 156-krat odredel odgovor zasliševalcem ter se pri tem nenehno skliceval na peti amandna zvezne ustave, ki jamči državljanom, da jim ni treba pričati proti sebi.

»New York Herald Tribune«

FRANCOZI IN EGS

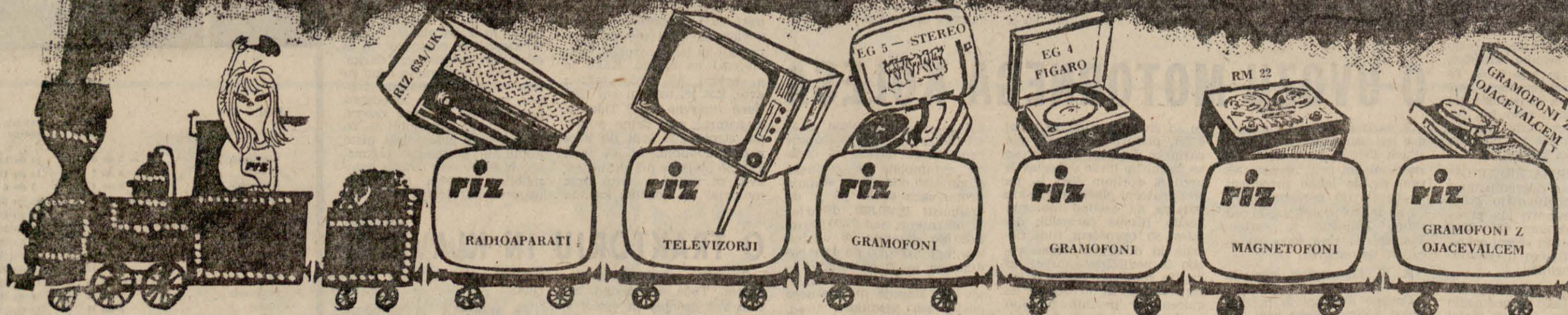
Francozi niso ravno tako srditi nasprotniki skupnega trga, kakor bi bilo mogoče soditi po hladnem odnosu njihove vlade do njenih petih partnerjev, zlasti še po nedavnih izjavah zunanjega ministra Couve de Murvilla v parlamentu. Anketa je pokazala, da 59 odstotkov Francozov sodi, da je skupni trg koristen za Francijo, le 15 odstotkov pa jih trdi, da Francija od EGS nima koristi. Pri samih moških je razmerje še ugodnejše: 62 odstotkov odgovorov je pozitivnih.

HOTEL „SLON“

IN SE PREPRICAJTE
O NASIH PRIVOVRSTNIH
SPECIALITETAH
TER SOLIDNI
POSTREZBI!

JUGOSLOVANI V INOZEMSTVU! KUPUJTE HITRO, POCENI IN BREZ GARINE!

Radijski sprejemnik RIZ 634 UKV, koncertni, 4 valovna področja in 4 zvočniki.
Cena US \$ 56 DM 224

Televizijski sprejemnik RIZ TV 220/0, ekran 59 cm, avtomatik, s foto celico.
Cena US \$ 123 ali DM 492 ali TV RIZ 220/2 avtomatik, ekran 59 cm.
Cena US \$ 110 ali DM 440

Gramofon EG 5/SP stereo v luksuznem prenosljivem kovčku, 4 brzine.
Cena US \$ 10 ali DM 40 ali EG 5/SK stereo, namizni, 4 brzine.
Cena US \$ 10 ali DM 40

Gramofon EG 4 FIGARO, švedska konstrukcija, izvedba jes-plastika.
Cena US \$ 11 ali DM 44

Magnetofon RM 22, monofonični tip, 2 brzini in 2 sledi.
Cena US \$ 85 ali DM 340

Gramofon z ojačevalcem ERO, mono izvedba, v prenosljivem kovčku, v večbarvni plastiki, 4 brzine.
Cena US \$ 17 ali DM 68.

VPLAČILO IZ INOZEMSTVA POŠLJITE S POŠTNO NAKAZNICO NA NASLOV:

• »BRODOKOMERC«, Rijeka
Beogradski trg 3
• »MERKANTILE«, Zagreb
Praška ul. 2

• »JUGOEXPORT«, Beograd
Kolarčeva 1
• »NA-MA«, Zagreb, Ilica 4

• »ELEKTROTEHNA«, Zagreb
Amruševa 4
• »MINČETA«, Dubrovnik
Gruška obala 37

• »DALMACOMERC«, Split
Tolstojeva 12
• »RADIOTON«, Beograd
Knez Mihajlova 11-15

Garancija za katodne cevi
24 mesecev

Osebe, ki žive v Jugoslaviji in imajo tujo valuto, lahko brez posebnih formalnosti vplačajo s potniškim čekom ali z bančnim čekom pri navedenih podjetjih.

PETROLEJSKA MRZLICA V SEVERNEM MORJU

LONDON, oktobra - Ko v Stevensonovi povesti »Otok zakladov« pirati priplovejo do otoka in v čolnu priveslajo do brega, se kakor nori zapodijo po otoku, misleč - kakor pisatelj nekoliko sočutno pripomni - da ležijo cekini in dragulji kar tako raztreseni po otoku in da se vsak lahko spotakne obnje. Zaklad je bil na otoku, toda skrit.

Stevenson je živel v času, ko so svet pretresale zlate mrzlice, predvsem v Kaliforniji, Avstraliji in Južni Afriki. Danes pozna svet petrolejsko in plinsko mrzlico. Ko so v Slochterenu na Nizozemskem pred nekaj leti odkrili zelo bogato nahajališče naravnega plina, metana, so se v Britaniji vprašali, če ni tudi ob njihovi vzhodni obali pod morjem, ki je del Dogger Banka ali tako imenovane kontinentalne police, plin ali nafta ali oboje.

Kakor v Stevensonovi povesti piratov se je to pot polotila mrzlica petrolejskih družb, ki so dobile lani od britanske vlade dovoljenje za vrtanje in morebitno izkoriščanje nafte in plina v britanskem delu kontinentalne police. Vlada je razdelila celo območje na odseke, ki vsak meri sto kvadratnih milj površine (259 kvadratnih kilometrov), in izdala dovoljenja za njihovo izkoriščanje. Za vsak odsek v britanskem delu Severnega morja morajo družbe plačati vladi 6250 funtov. Po šestih letih, ko bodo družbe potrošile milijone in milijone funtov, bodo morale odstopiti polovico svojega »revirja« državi, četudi bi bilo na tistem odseku najbogatejše nahajališče nafte ali plina na svetu. S svoje polovice pa bodo morale družbe, če bodo kaj odkrile, plačevati državi honorar v višini 12,5 odstotka, če bodo imele profit ali ne. Toda nihče ne ve ali bolje rečeno - ni vedel - do nedavnega, ali

je pod britanskim delom Severnega morja nafta ali plin. V Slochterenu so ga odkrili, toda to ne pomeni, da mora biti tudi drugje. Verjetnost pa je le precejšnja.

Ta verjetnost se je povečala, ko so dvajsetega septembra letos s plavajočo vrtno ploščadi britanske petrolejske družbe British Petroleum poslali v London šifrirano brzojavko: navrtali smo plin!

Ponedeljek dvajsetega septembra je bil običajen dan na vrtni ploščadi »Morski bisere«, ki je last družbe British Petroleum. Vrtalci so mazali trideset metrov dolg odsek cevi, s katerim bi podaljšali vrtno cev daleč pod morskim dnom - že nad tri kilometre globoko. Toda nenadoma je geolog opazil, da je začela utripati igla na števcu za odkrivanje plina. Hkrati so delavci opazili na morskoi površini mehurčke. Tudi v nosovih jih je za-

šemele. Med slani morski vetrič in duh po koslu iz kuhinje se je pomešal oster smrad po žveplu. Nobelega dvoma ni bilo več: prodrli so do metana.

BP IMA NEVERJETNO SREČO

Teden dni pozneje je »Morski bisere« spet navrtal metan. Vodstvo družbe British Petroleum je v drugem uradnem sporočilu povedalo, da je druga najdba »bolj spodbudna«. Plin iz prve vrtnine je bil dober, a ga ni bilo dovolj, da bi se ga splašalo izkoriščati.

Medtem pa se vrtna cev s ploščadi prebija čedalje globlje: delo na tem mestu se bo nadaljevalo, dokler ne bo izrtan ves metanov »žep« in dokler ne bodo ugotovili debeline tega žepa. Ne glede na vse pomisleke je imela družba BP doslej neverjetno srečo. Verjetnost, da kdo zadene na plin pri prvem poskusu je ena proti deset. BP pa je z eno samo luknjico dvakrat zadela na plin. Prvič se je to zgodilo 20. septembra v globini kakih 3.000 metrov, drugič pa 6. oktobra 150 metrov globlje.

Če bodo nadaljnja vrtnja pokazala, da je »žep« dovolj globok, da bi se ga splašalo izkoriščati, se bo ves vrtni program BP spremenil. Na območju vrtnja - 60 kilometrov vzhodno od Humberja - bodo izvrtali še dve ali tri luknje, da bi ugotovili, kako velik je »žep«.

»Morski bisere« je samo zastina vrtna ploščad. Prej so jo uporabljali za razna druga dela. Šele prihodnje leto bo BP dobila drugo veliko in bolje opremljeno ploščad, vredno 3,5 milijona funtov, ki jo zdaj izdelujejo v ladjedelnici Harland and Wolff v Belfastu v Severni Irski.

Pomanjkanje vrtnih ploščadi za zdaj najbolj ovira razmah raziskovalnih del v britanskem delu Severnega morja. Podvodno vrtnje zahteva zelo drago opremo in to imajo v glavnem Američani. Ti si manejo roke sprti najnovejši »bonanze« oziroma konjunkturi v Severnem morju. V Ameriki zdaj gradijo ogromne vrtno ploščadi, ki pokrivajo pol hektara in so visoke kot tridesetnadstropni nebotičniki. Na teh ploščadah dela kakih 50 delavcev, ki lahko vrtajo do 7.000 metrov globoko pod morskim dnom. Take ploščadi stanejo od 1,5 do 3 milijone funtov.

Vrtna družba so večina v ameriških rokah. Nekatere imajo lastne vrtno stolpe, druge jih najemajo. Za vrtno naprave in sposobne vrtalce računajo po 4.000 funtov na dan, vrtnanje pa lahko traja polodruge leto ali še dlje. Izračunali so, da bodo družbe, ki iščejo nafto in plin v Severnem morju, potrošile najmanj sto milijonov funtov. To je velika vsota, ki jo upravičuje upanje, da je ob angleški obali dovolj plina in nafte za komercialno izkoriščanje. Tveganje je veliko, toda družbe niso šle v lov na to bogastvo popolnoma z zavezanimi očmi.

SLOCHTEREN IN SEIZMIČNE RAZIKAVE

Prvi razlog za optimizem je Slochteren v severnem delu Nizozemske, drugo največje nahajališče naravnega plina na svetu, ki so ga odkrili leta 1959. Po neurnih ocenah znaša kalorična vrednost tega polja metana, izražena s premogom, 5.900 milijonov ton! Popolnoma utemeljena je domneva, trdijo geologi, da se sloji naravnega plina nadaljujejo pod Severnim morjem.

Drugi razlog za upanje so seizmične raziskave morskoga dna, za katere so geološki konzorciji potrošili že milijone funtov. Velikanske zviteke filmov, na katere so posneli obrise morskoga dna, seveda ljubosumno varujejo kot največjo skrivnost, toda petrolejske družbe so očitno prepričane, da se tveganje izplača.

Neposredno korist od tega bo imela ladjedelniška industrija, ki že dobiva naročila za vrtno ploščadi, plavajoče in trdne. Izkušen je dovolj, saj je »offshore drilling« ali obalno podvodno vrtnje ob tekasški obali v Mehikiškem zalivu in ob kalifornijski obali že ustaljena praksa. Tudi Britanci imajo nekaj izkušenj z vrtnjem pod morjem v Perzijskem zalivu. Toda Severno morje je zelo nemirno in jeseni in pozimi besnilo tod hudi viharji. Nedavno je med takšnim viharjem v Severnem morju odrgalo plavajočo vrtno ploščad s sidrišča. Za vremenske razmere v Severnem morju bo treba graditi še posebno masivne in trdne ploščadi, da bodo lahko kljubovale zimskim viharjem. Tudi za vrtalce bo težje, ker se bodo morali boriti z mrazom in poredico.

Vrtno ploščadi bodo morali oskrbovati s kopalno. Vsak dan, če le ni vreme preslabo, prileti na ploščad helikopter, medtem ko motorni čolni posebne konstrukcije prevažajo hrano in razno opremo.

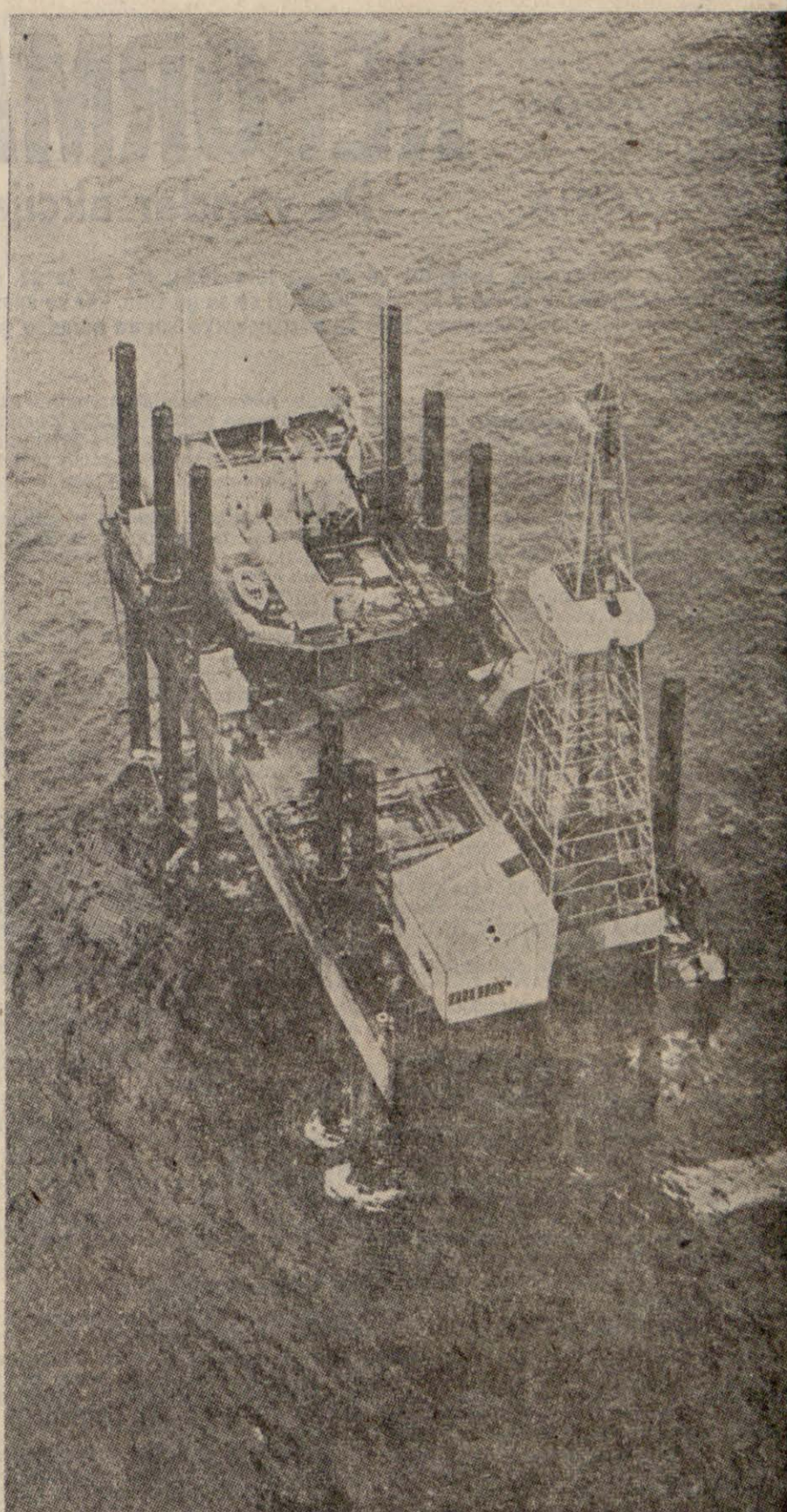
V obalne kraje se že naseljujejo operativna vodstva petrolejskih družb. Cena zemljiščem je začela rasti. Krčmarji in hotelirji pričakujejo večji dobiček. Trgovina se tudi nadeja velikih koristi, saj bo morala pošiljati na ploščadi vse, kar tam potrebujejo: od vijakov do žvečilnega gumija.

Zato ni čudno, če je novica, da je British Petroleum dvakrat navrtala metan, nalezljivo kot bomba. Ne samo kraje na vzhodni angleški obali, ampak tudi finančni svet. Za Britance, ki jih krize funta sterlinga v zadnjih mesecih tudi moralno skelijo in »ponižujejo«, pomeni upanje, da bodo v Severnem morju odkrili bogata nahajališča nafte in metana, jamstvo, da bodo tuji spekulanti, predvsem pa tuji bančni krogi, imeli več zaupanja in trdnost njihove valute. Zato si od uspešnih najdb nadeja velikih koristi celo britansko gospodarstvo.

ENERGETSKI RAČUN

Če bodo v Severnem morju ob britanski vzhodni obali odkrili vsaj eno polje, ki je tako bogato kot Slochteren, bodo gospodinjje v zahodni Evropi v prihodnjih letih dosti ceneje kuhale kosila in grele stanovanja. V Britaniji že zdaj divja boj med raznimi gorivi in to konkurenco najbolj občuti premost, ki ga v Britaniji izkopljejo na leto 200 milijonov ton. Toda plin, ki ga izdelujejo iz premoga z običajnim postopkom karbonizacije (tri četrti plina v Britaniji še vedno izdelujejo po tem postopku), velja 11 penijev po termalni enoti, in to so proizvodni stroški. Ta način je zelo neekonomičen v primerjavi s plinom, ki ga pridobivajo iz drugih virov. Proizvodni stroški za plin iz nafte so 7,5 penija ali manj. Celo metan, ki prihaja zdaj v zmrazjenem stanju v tankerjih iz Alžirije do otoka Canvey, velja 8,5 penija ali manj po termalni enoti. Ta metan že zadovoljuje 10 odstotkov britanskih potreb po plinu.

Nizozemci so še cenejši. Že lani so ponudili Britancem naravni plin iz Slochte-

»Morski bisere«, vrtna ploščad britanske petrolejske družbe British Petroleum, ki vrta 60 kilometrov vzhodno od Humberja, je v zadnjih dneh dvakrat navrtala naravni plin in s tem še podkrepila upanje, da je pod Severnim morjem ob vzhodni britanski obali prav toliko ali še več naravnega plina kot v Slochterenu na Nizozemskem.

rena za 5 do 6 penijev po termalni enoti. Te ponudbe Britanci še niso sprejeli, ker skušajo dobiti od Nizozemcev še ugodnejšo ceno in ker upajo, da bodo iz Severnega morja kmalu pridobivali lastni metan. V tem primeru bo cena še bolj padla.

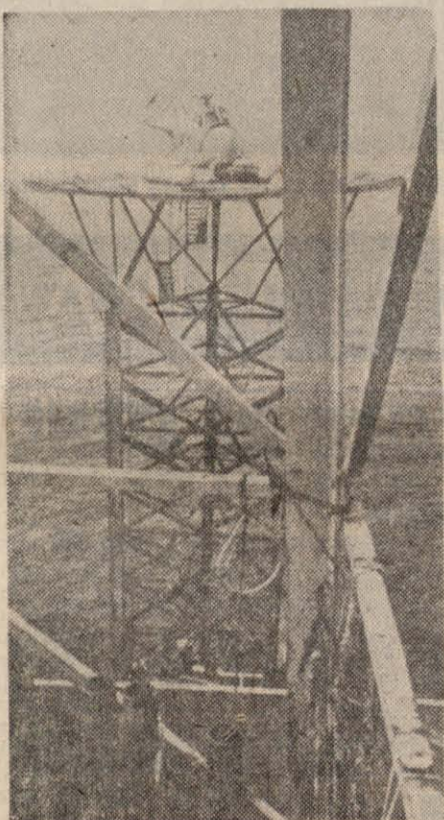
V ZDA na primer zadovoljuje naravni plin že tretjino vseh potreb po energiji in ogreva 24 milijonov domov - skoraj polovico. To je dvakrat več kot pred desetimi leti. Trenutno ima v Britaniji samo 1,8 milijona izmed 15 milijonov domov centralno kurjavo, in še ta ni vsa na plin. Prav lahko se zgodi, da bo plin postal prav kmalu najcenejše kurivo v Britaniji in tudi drugod.

Medtem pa se nadaljuje neizprosna tekma med raznimi vrstami goriva: premogom, nafto, plinom in atomsko energijo. Premog čedalje bolj zaostaja kot vir energije, medtem ko so se atomske centrale v Britaniji že tako razvile, da uspešno konkurirajo kaloričnim centralam in hidrocentralam. Britanija je glede gradnje atomskih central prva na svetu. Zdaj ko bodo atomske centrale lahko oprav-

ljale še drugo koristno nalogo - razsolitev morske vode - bo postala njihova rentabilnost še večja.

Vendar potrebe po energiji tako silno naraščajo, da gospodarstvo ne bo moglo pogrešati ne nafte ne plina in - v nekoliko manjšem obsegu - ne premoga. Zato se mrzlično nadaljuje lov na nafto in plin, predvsem na plin, ki je izredno močan in poceni vir energije. Uspeh bo prinesel ogromne dobičke družbam in posredno državi. Zato se tveganje izplača. Pod morjem ležijo takšna bogastva, o katerih se človeku pred nekaj desetletji ni niti sanjalo. Vsi potopljivi zakladi, izgubljene španske galeje zlata in dragih kamnov, vse, kar je pogoltno morje, je zares kaplja v morju v primerjavi s tistim, kar skriva v sebi. Zato je razumljivo, da je nekdanjo zlato mrzlico zamenjala petrolejska in plinska mrzlica. S tekasških in kalifornijskih obal in Perzijskega zaliva se je preselila v Severno morje, na prag tistih dežel, kjer je lakota po energiji še bolj nenasitna in neizprosna kot drugod.

BOZIDAR PAHOR

Vsak dan prileti helikopter s pošto in preskrbo (levo). Vrtalci delajo v gozdu cevi (desno).

SLOVENEK MED INDIJANCI

DEKLICA IZ REZERVATA NAVAJO

Guverner nima za svoje delo nikarkoli posebnih pravic in zanj ne prejema plače.

- In kako potem živite? Nekoliko denarja vendar morate imeti? sem vprašal. - Saj sem precizni mehanik, mi je odgovoril poglavar. V službo potrdim v laboratorije Sandia, kjer izdelujem precizna orodja. ... Saj poznate laboratorije Sandia za atomistiko? ... Kot guverner delam samo zvečer, ponoči in pa v soboto in nedeljo.

Ni se pritoževal. To je povedal kot nekaj samemu sebi umnega.

Z ženo je spregovoril nekaj besed v jeziku pueblo. To je napotilo pogovor na jezik. Indijanci Pueblo, zlasti tisti, ki stalno žive v rezervatu in niso v vsakodnevni stiku z belimi ljudmi, zelo slabo govorijo angleščino.

Vprašal sem, kako je s šolo in otroki.

- Nova generacija bo dobro govorila angleško, se je pohvalil. Zdaj je v pueblo stalna misijonarska šola, kjer govorijo in poučujejo samo v angleščini.

- Ali mislite, da za otroke ne bi bilo boljše, če bi imeli osnovni pouk v lastnem jeziku.

- To ni mogoče.

- Zakaj ne?

BORIS GRABNAR

- Ker v našem jeziku govorimo o naših stvareh, v angleščini pa o čisto drugih.

- Ali mislite, da v vašem jeziku ne morete povedati stvari, o katerih govorijo beli Američani?

- Mogoče bi se dalo povedati to in ono. Ampak čemu?

- Ali izdajate kakšen časopis ali kakšne knjige v jeziku pueblo?

- Ne. Naš jezik je samo za ustno uporabo. Ni ga mogoče zapisati.

- O, sem vzkliknil, v knjižnici na univerzi v Albuquerque pa sem videl slovar vašega jezika. V njem so zapisane vse besede, ki jih imate, in njihov pomen v angleščini.

- Ze mogoče. Nekateri se s tem igračkajo. Ampak to početje nima nobenega smisla. Naš jezik je samo naš. Naš jezik je nekaj, česar nam nihče ne more ukrasti ali si kakorkoli prisvojiti. Nihče se ga ne more naučiti. Če bi ga zares zapisali, ne bi bil več to, kar je.

- Tukaj imate misijonarsko postajo. Ali so misijonarji kdaj skušali zapisati vaš jezik?

- Nikoli.

- Ali bi imeli občutek, kakor da bi vam kaj vašega ukradel, če bi si zapisal nekaj stavkov v vašem jeziku?

- Zakaj neki? Saj to vam ne bi čisto nič koristilo.

Izgovoril mi je nekaj besed, a imel sem težave, ko sem jih skušal ponoviti. Zapisal sem, a ko sem prebral, je bila izreka spet napačna. Prav od srca se mi je smejal.

Končno sem vprašal še o fotografiranju.

- Razumeti morate, je rekel, da vsi naši Indijanci še niso najbolje vzgojeni. Vzgoja je sploh vprašanje zase. A na bolje gre.

- Ali je belim ljudem dovoljeno prinašati kamere v Isleto?

- Seveda. Mi nismo nikoli nikogar ovirali, da bi snemal, kar je pač hotel.

- Ali dovolite turistom snemati tudi vaše obredne ples?

- Vedno. Bili smo čelo na televiziji.

- Vi nimate nobenega neprijetnega občutka, če vas kdo fotografira?

- Jaz?! Dajte no mir!

Ze sem imel v roki svoj aparat, a v sobi je bilo že nekoliko preveč.

- Izredno bi me veselilo, sem rekel, če bi smel napraviti posnetek. Ali bi stopili tja pred hišo, fotografiral bi

vas ob avtomobilu. Indijanski poglavar ob svojem chevroletu... verjemite mi, to bi bilo...

Pa se je začudil:

- Zakaj neki? Kakšen smisel pa naj bi to imelo? Bežite, bežite, ne hodite no otroci!

Bil sem v zadregi. Vendar pa sem ga še skušal prepričati:

- Saj se tudi beli guvernerji vselej pušče fotografirajo. In pogledajte predsednika Združenih držav, kolikokrat ga...

- Ja ja, je rekel Beli Orel, vse mogoče neumnosti počno...

In ostal sem brez slike indijanskega poglavarja.

Pa mi vendar ni zameril.

- Veste, je rekel, jaz sem že fotografiral. Ko sem bil izvoljen za guvernerja, so prišli moji beli kolegi iz Sandie in me posneli.

In izročil mi je list iz časopisa Sandia Lab News. V njem je bil na prvi strani natisnjen članek o njegovi izvolitvi za guvernerja Islete in kar tri slike: pri delu ob stroju, nato v slovesnem obrednem oblačenju z obema guvernerskima palicama in še v pogovoru z nekim drugim Indijancem v pueblo pred cerkvijo...

- To je čisto dovolj, je rekel. Kar vzemite in imejte za spomin na obisk v našem pueblo... Film si pa prihranite.

Pred odhodom sem obiskal še indijansko osnovno šolo v Albuquerque.

Vsi učitelji so bili. Otrok je nekaj sto, tu preživijo ves teden in nekateri tudi za teden ne smejo zapustiti šole.

Nisem razumel.

Ravnatelj je nemškega rodu in s podarkom je večkrat izrazil občudovanje do evropske kulture. Iz Nemčije so ga pripeljali starišji takoj po prvi svetovni vojni.

Vprašal sem ga:

- Zdi se mi, da je danes poglavitni problem Amerike - rasna integracija. Povsod se bore proti rasnim predsodkom in tako

si tudi prizadevajo vzgojiti otroke. Povsod ustanovljajo integrirane šole. Tukaj pa vidim segregirano indijansko šolo... Kako to?

- Indijancev ne smete nikoli primerjati s črnci. Tu je stvar povsem drugačna. Indijanske otroke je treba vzgajati posebej, ločeno od črncih in belih. In tudi ločene od njihovih staršev, od njihovega indijanskega okolja in kolikor mogoče daleč od rezervata...

- To se mi zdi okrutno...

- To je edina možnost, da jih iztrgamo iz njihove plemenske zaostalosti in dvignemo na višino naše civilizacije in kulture. Indijanski otrok ima čisto posebno mentaliteto, ki zahteva posebne pedagoške prijeme.

- Kakšna je ta njihova mentaliteta?

- To je predvsem občutek ozke pripadnosti plemenu. Potem vera. Ta vera je neverjetno trdoživna, to si vi težko predstavljate. Tukaj pa jih vzgajamo v krščanskem duhu... Potem jezik. Preden se takle mlad Indijanec nauči angleščine... o, to so velike težave!

- Ali uporabljate pri pouku tudi njihov jezik?

- Samo v začetku, v prvem razredu. Učitelj tedaj uporablja tolmača, da otrokom dopove nekatere osnovne stvari. A to tolmačenje kar se le da brž odpravimo, tako da otrok v šoli ne sliši drugega kot angleščino.

- Pa otroci med seboj govorijo svoj jezik?

- Razmeščeno jih tako, da čimmanj. Saj govorijo pet ali celo šest zelo različnih jezikov. Tako se večinoma lahko sporazumevajo samo v angleščini.

Popeljal me je med otroke. Na hodnikih in v razredih je bilo živo kot v vsaki drugi šoli. Šola je zelo dobro opremljena z učili, z glasbenimi instrumenti, raznimi delavnici in stoji v lepem okolju sredi imenitnega parka.

Vprašal sem neko deklico:

- Od kod si doma?

- Iz rezervata Navajo.

- Pa rada hodiš v šolo?

- Ni bilo odgovora.

- Kaj se najraje učiš?

Molk.

- Se ti kaj toži po očku in mamiči?

Molk.

- Kdaj si bila zadnjič doma?

- Za božič.

- Kako se pogovarjaš doma?

- Navajo.

- Se nisi pozabila Navajo?

- Nisem.

Učitelj in ravnatelj pa moj pogovor z deklico ni bil všeč. Ni bil edukativen.

- Prizadevamo si, da bi otroci čimprej pozabili primitivno in zaostalo okolje, kjer so se rodili, je razlagal ravnatelj. Toda ne uspe nam, da bi pozabili svoj jezik, čeprav jih nikoli ne spominjamo na rezervat. A na žalost je tako, da jih za božič in poletne počitnice moramo spustiti domov. Negodovanje staršev ali celo plemenskih poglavarjev bi bilo sicer prebrudeno. In ko se spet vrnejo v šolo, pa zabijajo več kot polovico, kar smo jih tukaj naučili... Res, težave imamo.

Končno sem vprašal:

- Ali se vam ne zdi, da s tem trgate kontinuiteto starodavne indijanske kulture in tradicije, ki utegne biti dragocena?

- To nam nekateri očitajo. Pa ni res.

Indijanca je treba najprej iztrgati iz njegovega primitivizma, iz ozkih plemenskih vezí. Ko malo odraste, ko postaja osebnost, civilizirana in kulturna, je še dovolj prilagodljiv, da spozna indijansko življenje in umetnost. Tedaj jih učimo, da morajo biti ponosni na svoj indijanski rod, kompleksa manjvrednosti ne smejo imeti.

Albuquerque sem zapuščal nezadovoljen. Marsičesa sploh nisem razumel. Ali je indijansko vprašanje rešeno? Ali je le na dobri poti, da ga rešijo? Kakšna naj bi bila sploh ta rešitev - izginotje jezika in izginotje občutka pripadnosti plemenu?

Na indijansko vprašanje sem gledal skozi vprašanje indijanskih jezikov. Je bilo to nepravilno? Ali so bili to predsodki, ki so izhajali iz kompleksa moje slovenske pripadnosti? Slovenske kulture si ni mogoče zamisliti brez slovenskega jezika. Indijanska kultura pa se - zlahka ali stežka - integrira v angleško govoreči svet.

Kjer koli sem našel vprašanje njihovega jezika - vsepovsod sem našel na odpor. Celo Beli Orel, indijanski poglavar, se mi je smejal.

KOMUNALNA BANKA LJUBLJANA

NAGRADE: ZA 200.000 DINARJEV:
1 FIAT ZASTAVA 1300, 1 FIAT ZASTAVA 750, 1 ROCNA MOTORNA KOSILNICA, 12 GARNITUR JEDILNEGA PRIBORA, 10 NAGRAD PO 30.000 DINARJEV ZA NAKUP POHISTVA PO IZBIRI

ZA 50.000 DINARJEV:
1 HLADILNIK, 1 PRALNI STROJ, 5 MIKSERJEV, 5 SESALCEV ZA PRAH, 10 GRAMOFONOV, 3 FILMSKE KAMERE

REFORMA SPRAZNILA ŽEP

Pa vendar akcija „Dinar na cesti“ ni povsem uspela

Svetovni dan varčevanja. Spomnili so se ga leta 1924, ko se je 27 držav vključilo v mednarodno zvezo v Milano. Spomnili so se ga zato, ker so spoznali, da je varčevanje sila pomembna tako za posameznika kot za narodno gospodarstvo.

Kolikšno prednost ima varčevanje prihrankov za umnega gospodarja, smo na Kranjskem spoznali že davno pred ustoličenjem svetovnega dneva varčevanja. Če smo rekli davno prej, smo mislili na sto let nazaj. Kajti prvo hranilnico na Slovenskem smo dobili leta 1820 in se je imenovala tistim časom primerno — Kranjska hranilnica. Izpod zglijala in iz zaprašenih podstrešnih kaš se ljudje začeli nositi denar v hranilnico. Sprva z nezaupanjem, potem pa čedalje bolj junaško. Ljudje so varčevali na vse pretege. Tudi zdaj ljudje varčujejo na najrazličnejše načine in na raznih krajih. Morda drugod po svetu mnogo bolj, kot pri nas doma.

Pri nas na primer varčujemo s papirjem in svinički zato, da prodajamo za jetne zaprašene arhive »Opadpu« in tovarnam papirja.

Drugod štedijo z dnevnicami zato, da si lahko komercialni direktor temeljito ogleda kulturne spomenike vseh evropskih prestolnic.

Varčujemo z devizami za zdravila in druge zdravstveno nujne potrebne stvari, da lahko plačujemo z devizami tistih 38 predstavnikov naših gospodarskih organizacij in združenj, ki se sprehajajo po New Yorku.

Varčujemo z električno energijo v vratarstvih ložah zato, da lahko elektrika ogreva pisarne.

Nedovolimo uporabe službenega tovornega avtomobila za nobeno privatno vožnjo, razen če direktor žida vikend.

Sploh ni govora, da bi pustili uvoziti avtomobile zato, da jih tako lahko uvozijo tudi tisti, ki nimajo deviznih računov. Skratka, varčujemo na vseh koncih in krajih zato, da v isti sapi trdimo, da je življenje v socialistično lepo in da je treba samo še malo zategniti pas, da nam bo še lepše. Kajti z družbenim denarjem je težje varčevati kot z lastnim.

53 milijonov na knjižicah

In nemara prav zaradi tega na Slovenskem ni bistvenih problemov z varčevanjem. Zaradi tradicije in zavoljo tega, ker je posameznik Slovenecem varčevanje v krvi, uspevajo hranilne službe. Varčevanje in hranilništvo zdaj gojijo pri nas: poštna hranilna služba s 460 poštami in Komunalne banke s 68 poslovnimi enotami. Toda pri prebivalcih so daleko najbolj popularne ljubljanska, celjska in mariborska hranilnica, ki so zdaj po nepre-

stanih reorganizacijah trenutno eksponirane odtisne poslovne enote Komunalnih bank. Te hranilnice imajo pri ljudeh zanimanje in zaradi tega samo te tri zberejo polovico toliko kot ostala hranilna služba.

Informacija o gibanju hranilnih vlog v Sloveniji. Za čas od 1. januarja pa do 31. julija je značilno predvsem to, da se število vlagateljev ni znižalo, temveč je stalno naraščalo, hranilne vloge pa so v drugem tromesečju padle za 3 milijarde. Julija so ponovno narasle in so za malenkost presegle stanje konec lanskega leta.

Konec avgusta je 676 tisoč vlagateljev imelo na hranilnih knjižicah 53.967 milijonov dinarjev.

Številka je lepa taka, kot je napisana, pa tudi v primerjavi z drugimi podatki. Toda strokovnjaki za hranilništvo imajo svoje pripombe:

— Zda je posluh varčevalcev povsem nov. Vse kaže, da bo promet s hranilnimi vlogami še naprej stagniral. Reforma je ljudem spraznila žep. Le varčevalci, ki so imeli svoje vloge pred 31. julijem, bodo verjetno te pustili nedotaknjene, ker pričakujejo dodatne obresti. Za nove vlagatelje ni dosti možnosti. Zaradi nove strukture stroškov bo šla večina denarja, vsaj pri prebivalstvu s srednjimi, zlasti pa z nižjimi prejemki, za nujne življenjske potrebe. Novih varčevalcev ni kaj pridati pričakovati. Razmišljati bo treba in kajpak tudi razvijati specialne oblike namenskega varčevanja.

Ljudem torej poenostavlja denar. In denar je tudi dinar. Zato smo svetovnemu dnevu na oltar položili na pločnik mali dar — sam svetlikajoči se dinar. Akcija dinar na cesti ni nova niti preslajša, ampak zanimiva. Morda prav zdaj toliko bolj, ker denarja nekam primanjkuje na vseh koncih in krajih.

Za 1 dinar 5 tisočakov

Zavoljo tega smo takole sklenili: Komunalne banke v Ljubljani, Celju in Mariboru bodo dale hranilne knjižice z vlogo 5.000 dinarjev, mi pa bomo akcijo izvedli tako, da bo prvi, ki bo pobral dinar, to knjižico dobil kot spodbudo k varčevanju.

Maribor se je kopal v toplih jesenskih sončnih žarkih. Kazalci na stolni cerkvi so se pomikali proti poldnevju. Ljudje so hiteli po opravih in zadovoljno mežikali v sonce. In nemara je bil prav to vzrok, da niso opazili dinarja, ki smo ga nastav-

ili sredi Maribora na Grajskem trgu pred muzejem. Koraki so drobili mimo njega pa tudi na njem so se ustavljali, toda pobral ga ni nihče. Sekunde so povezovalle minute.

— Trideset, štirideset... petdeset jih je že šlo mimo! — je ugovarjal šef ekspoziture Mestne hranilnice Maribor Drago Jenčič in od sto dalje nismo več šteli. Razmišljali smo, da bi dali na cesto kovanec večje vrednosti. In sredi debate je dolg korak prišla blondinka in v elegantnem počepu pobrala dinar.

— Zakaj sem pobrala dinar? Ne vem, pobrala sem ga. Vselej pobrem vsak dinar, — je negotovo gledala po pisarni hranilnice, kamor smo jo povabili po darilo — 5.000 dinarjev, študentka prvega letnika Višje ekonomske komercialne šole v Mariboru Erika Kuhar iz Studencev.

— Kdor ne ceni dinarja, tudi tisočaka ne, — je počasi prišla k sebi, ko je videla, da gre za res. — Enkrat sem že našla tisočak v železniški koloniji.

— Varčujete tudi sicer?

— Imam knjižico v Komunalni banki.

— Ste tudi vi junija stali v vrsti pantičnih vlagateljev, ki so pred reformo dvigovali prihranke?

— Ne. Nisem.

— Ali veste za zakon, ki pravi, da bodo deležni posebne ugodnosti, in sicer dodatnih stimulativnih obresti vsi tisti varčevalci, ki bodo imeli nedotaknjene vloge v času od 31. julija pa do konca leta?

— Ne, tega nisem vedela.

— V šoli se o inflaciji še niste učili.

— Toda vseeno, kaj sodite o njej pri nas?

— Pravim, da je vselej bolje imeti denar kot pa ne.

Stotak je komaj ganil

V Celju je že odzvonilo poldne, ko smo spustili dinar na pločnik točno na vogalu Čuprjske ulice in Titovega trga, pred hotelom Evropa. Ljudje so hiteli v obe smeri, toda dinarja se ni nihče usmilil. Dva mladeniča s pletenima čepicama na glavi sta zaustavila celo korak, z očmi prebodela truhelci dinar, potem pa nadaljevala svojo pot. Nekaj čez štirideset mimoidočih se ni zmenilo za dinar. Točno po sedmih minutah pa se je kar mimogrede splošna sklonila po dinar mladenika.

— Iz šole grem na vlak. Vozáč sem, — je prestrašeno pogledala dijakinja ekonomske srednje šole Ljudmila Lovre iz Rogaske Slatine, ko smo jo pocukali za rokav.

— Ne vem, zakaj sem ga pobrala. Zmeraj pobrem denar. Ali moram dati dinar nazaj?

— Sploh ne. Prav nasprotno, celjska komunalna banka ti poklanja ob svetovnem dnevu varčevanja hranilno knjižico.

— Hvala lepa. Zda bom imela dve. Doma imam namreč hranilnik.

V Ljubljani smo ponovili akcijo po starem receptu pred Konzorcijem na Titovi cesti. Ob 11.15 smo skozi luknjo v žepu spustili nov svetel dinar na pločnik. Zakotalil se je skoraj do stebra pri tlozbi Mladinske knjige. Malce je še prav tiho zaplesal, potem pa se je zleknil na sonce. Ljudje so hodili mimo in se niso zmenili zanj. Ne tisti, ki ga niso opazili, niti tisti, ki so ga videli. Zakonski par z odraslo hčerko je dinar zelo dobro videl, saj ga je elegantni svilasti očka celo pokazal s prstom. Pa se ni zgodilo nič. Ljudje vseh starosti in najrazličnejših poklicev so hodili mimo in pustili dinar usodi. In usoda je hotela, da so ga mimoidoči po centimetrih zbrčali za dva stebra naprej do Degustacije. Minute so se vlekile v nedogled, reka ljudi je šela prav gotovo več kot tisoč ljudi in prav nič ni kazalo, da bo akcija uspela. Po petindvajsetih minutah smo se naveličali čakati. Pločniku smo prepustili dinar, ki je menda tam ležal še popoldne.

Akcijo smo ponovili na ploščadi pri Na-ma. Da bi akcija vendarle imela uspeh, smo jo spremenili in malce dopolnili. Poleg dinarja smo malce vstran položili še zviti STOTAK. Kdor pobere samo stotak in pusti dinar, ne dobi hranilne knjižice. Tako smo sproti spremenili propozicije in čakali. Sto en dinar na pločniku in ne boste verjeli, da ljudje tudi tega niso pobrali. Enajst jih je šlo mimo in eden mimoidoči je celo stopil na stotak. Potem pa sta prišla mimo zakonca z dvema punčkama in paketi v rokah. Očitno so bili na nakupovanju. Mož se je sklonil in pobral sto en dinar. Potem so se dogodki hitro odvijali.

Leopold Januš je še štiri leta hišnik v študentski telovadnici v Tivoliju.

— Zakaj sem pobral? Denar je vselej za pobrat!

— Varčujete?

— Otrci, jaz ne. Z mojimi dohodki se ne da.

— Varčujete lahko tisti, ki imajo preveč, — ga je dopolnila žena.

— Sodite, da država slabo varčuje?

— Ja, pri nas doma že ne razmetujemo.

— Kaj boste z nagrado, ki ste jo pravkar dobili?

— Zda bom pa res začel varčevati.

Naša akcija je končana. Uspela je v toliko, da je povedala, kako ljudje kljub temu da nimajo denarja, dinar puščajo na cesti. Bo po novem letu tudi tako? E. HRAUSKY

Celje — Milka Lovre: »Zmeraj pobrem dinar«

PROBLEM, O KATEREM LE MALO GOVORIMO

Zdravnica, odbornica ene izmed ljubljanskih občin, je pred dnevi, ko je šlo za sofinanciranje kožno-veneričnega dispanzerja, omnila, da je izredno pereča širjenje spolnih bolezni, predvsem luesa (sifilisa), in da se je treba nadvse resno spopasti s to problematiko, za kar je potrebna skrb celotne družbe.

Poglejmo samo področje desetih občin — petih ljubljanskih ter Vrhnike, Grosuplje, Litije, Cerkev in Logatec — v katerih živi kakih tristo tisoč prebivalcev:

● Prvega januarja šestdesetega leta je bilo v kožno-veneričnem dispanzerju evidentiranih 1.083 bolnikov s spolno boleznijo — sifilisom. Od teh je bilo kar petindvajset odstotkov bolnikov, ki so imeli tako imenovani sveži sifilis.

● V razdobju naslednjih petih let, se pravi do vključno petindvajsetega leta, je bilo odkritih precej več kot tisoč primerov, od katerih kar polovica s svežo obolenostjo, medtem ko so drugi imeli drugačne oblike ali stadije te nalezljive bolezni. Iz evidence pa je bilo izbranih 664 bolnikov.

● V letu štirinajstdesetem se je ta spolna bolezen izredno razširila, saj je bilo v tem času v evidenci okoli deset tisoč ljubljanskih pacientov, od njih kar sedemindvajset odstotkov s svežo obolenostjo, ki se ni ozdravila; ti

bolniki pa imajo vse možnosti, da ozdravijo, medtem ko je za druge to veliko vprašanje.

In čeprav je letos v določenem smislu širjenje bolezni malo manjše, je vendarle treba poudariti, da je bilo v prvih devetih mesecih evidentiranih šestindvajset novih, svežih primerov ljubljanskih pacientov.

Se bolj kot vse druge primerjave pa je več kot presenetljiva in zaskrbljujoča naslednja:

● Na omenjenem območju (tristo tisoč prebivalcev) pride na tristo občanov kar eden, ki boluje za luesom, medtem ko se izmed štiri tisoč občanov eden inficira!

Pa čeprav so morebiti v določenem smislu številke suhoparne, ostadki dolgočasni, so vendarle sila prijemljivi.

Poglejmo:

● Največ pacientov s spolnimi boleznimi je starih od dvajset do petindvajset let (85%). Povsem razumljivo! Nekoliko manj pa je razumljivo, da so samo v ljubljanskem dispanzerju odkrili lani kar devetnajst primerov svežega luesa pri pacientih, ki se nimajo dvajset let!

In če se povemo, da pri spolnih obolenjih na splošno prevladujejo ženske, pri svežem luesu pa moški, bi bil ta krog nekako sklenjen.

Velika migracija prebivalstva, potovanja, sodobni tempo življenja v tej naši moderni dobi so

opozorili tudi na strukturo tističnih bolnikov po poklicih. Prednjačijo namreč šoferji, njim za petami so študentje.

Strokovnjaki menijo, da je širjenje spolnih bolezni nadvse resen problem, zlasti če to primerjamo z drugim klasičnim boleznijo. Zato »SOS« brez dvoma ni odveč...

Problem spolnih bolezni pa je tudi sicer pomembno družbeno-moralno vprašanje, ki ga je prav tako treba imeti v tem primeru pred očmi.

Kožno-venerični dispanzer v Ljubljani, ki se s temi problemi ne le medicinsko, pač pa tudi analitično profesionalno ukvarja, meni o vzrokih širjenja spolnih bolezni, da so največkrat posledica pomanjkajve spolne in spolne vzroje doraščajočega človeka.

● Pacienta z veneričnim obolenjem (spolno boleznijo) ne smemo gledati kot kakšnega obsojenca ali kaznjence. Takega človeka nikakor ne smemo prestrašiti, saj je že sam popolnoma prestrašen, in če se tako izrazimo — ranjen. Njegovo dejanje pomeni mnogo prej moteno življenje v okolico, kot pa kak kriminalni akt!

Prav zato gledaj perspektiva preventivnega dela na tem področju zelo velika in tudi mnogo obetljiva.

● Ustrezno razlago biološkega in psihološkega razvoja pri vzgo-

ji otrok — potrebujejo vsi perspektivni starši. In prav zaradi tega morajo stati starši, kakor tudi vse druge profesionalne ustanove, ki se ukvarjajo z otroki, v prvih vrstah obrambe pri preventivnem boju proti spolnim boleznim!

● In ne nazadnje — rastoči otrok mora imeti v starših vso podporo; starši mu morajo biti venomer na voljo in ga nenehno voditi. Mladinska središča morajo skrbeti za spodbudne oblike sproščanja energije pri doraščajoči mladini in kajpada tudi za zdrave in pomembne človeške odnose. Spolno vzgojo je treba posredovati brez dvoma v sodelovanju s starši, in to v pravih oblikah, ob pravem času in na ustrezen način. Skupaj s spolno vzgojo je treba gojiti moralne vrednote in vrednote trajnih človeških odnosov, ki temeljijo na ljubezni.

— V tem vidim — je dejal dr. Križnik — vso moč boja proti veneričnim obolenjem. To bi pomenilo ustrezno taktiko poleg še večje strategije, ki se kaže prav v naporih, ki jih vlagamo za doseganje otrokove rasti v srečno človeško osebnost. Takšno osebnost, ki bo sposobna pridobiti si že oblikovane odnose, ki bo živeča življenje zadovoljstva, ustvarjalnega napora, ljubezni in poosa...

I. A.

ČRNA STATISTIKA

JANEZ KAJZER NA OBISKU V KLUBU COPATARJEV

Vsak kraj slovi po nečem. Zalog pri Ljubljani slovi po hudih piskih. Kadar jim zavre kri v žilah, jim pride vse prav, samo da si potes hudo jezo. Moške pa menda kar vdano prenašajo žensko jezo. Da bi si vsaj na redke čase olajšali svojo težko življenje, so ustanovili svojo društvo — klub copatarjev.

Ta klub je star pet let in že dokaj slaven. Ima vse, kar mora pošten klub imeti: napisana pravila in vodilne moše.

Odkar jim je stari predsednik umrl, je klub ostal brez predsednika. Menda zato, ker ni bilo takega junaka, ki bi si upal to funkcijo prevzeti. Primer so rešili salomonsko. Sestavili so senat petih mož, ki enakovredno vodijo društvo zatiranih mož. Članov pa je sedaj že več kot sto trideset. Pogovarjal sem se s članom senata Jožtom Kačarjem, 69. Upokojenec je in čas si preganja predvsem z delom na vrtniku poleg hiše. Sicer pa je eden prvih in najbolj zagrejen copatarjev v Zalogu. Ves vnet za idejo kluba je rad pojasnil vse podrobnosti.

»Začelo se je tako, da so imele naše ženske slab odnos do svojih mož,« je povedal. Vmes pa je bila še druga stvar. Ženske so praznovalle svoj praznik v Zadrženem domu vsakega osmega marca, moške pa so čepeli doma. To jih je hudo žrlo. Sklenili so napraviti temo konec. Takrat pred petimi leti so prišli odšli na izlet v neznan in to na dan 40 mučenikov, vsega dva dni za ženskimi praznikom.

Vse to je treba videti in doživeti, beše povedo le malo. Treba bi bilo popi-

EN DAN ŽIVLJENJA

letnih, izletih so nastala zanimiva pravila zaloških copatarjev, ki med drugim pravijo, »da lahko postane član društva samo tisti zakonski mož, ki ima na skrbi in tu izvršuje vse posle gospodinjstva pomočnice.« Na izletu so razvili tudi svoj prapor. Moška roka, nerodna kar se da, je izvezla moža, ki nese križ in žensko na njem. Na praporu pa so zapisane tudi pomembne besede: ribanje, pranje, pomatanje, kanjanje. Copatarska himna se imenuje »Sem se uženil, se kesam«, na svojem občnem zboru jo zapojejo kar se da na glas. Na častnem mestu sede pri mizi člani senata. Člani senata lahko postanejo samo najbolj tepeni zaloški možje in se to samo takrat,

če so tepeni, ker niso dobro kuhali, pomatili, čistili oken ali prali.

Sicer pa ima društvo tudi »namen, da se bori za človečanske pravice svojih članov, za enakopraven položaj pri svojih ženah, da ne dovolijo izkoriščanja mož pri gospodinjstvih poslih in pri varstvu otrok... Društvo je potrebno za zaščito zakonskih mož.«

Na izletu se torej poje, posluša se dolge in hudo pametne govore, pa pijače in jedi tudi ne manjka. Zvečer se moške pripeljejo nazaj in hitro v Zadržen dom. Tam pa praznujejo žene, sprva se upirajo, da bi odprle vrata, naposled pa se le vdajo in zabava se nadaljuje skupaj.

Nekateri se opravičujejo svojim ženam: »Saj ne bi šel, če me ne bi sosedov pregovorili.« Ženske pa pravijo drugače: »Zgrevani in pokopani so pridržali nazaj v Zalog. Klečeplazno so se nam približali in prej tako oblagane žene smo jim iz usmiljenja kuhale kamilice in črno kavo.« Vprašal sem člana senata, Jožeta Ka-

čarja: »Pa so res vane?« »Tako hude? Ste bili dostikrat tepeni?«

»Res, čisto zares,« je povedal. Potem je pomežiknil: »Sem šel, da so se že na vrhu razburjali zaradi našega kluba, češ da ni na mestu. Pa je le velik hec.«

Enkrat na leto je velik hec, ves Zalog je kot pomlajen. Toda leto ima še preostalih 364 dni. In to je druga stran medalje. Društvo upokojenec v Zalogu ima 118 članov. Značilno je, da so vsi člani senata copatarjev prav upokojenec.

»Stari smo vsi,« pravi Jože Kačar, »da-leč ne moremo. Potrebovali bi kako mirno gostilno, ki bi ne bila preveč od rok, da bi se tam našli in poklepetali. Edina gostilna v Zadrženem domu je prehrup in premalo domača, da bi bila prikladna. Kar nas je upokojenih, se zberemo pred gostilno ob nedeljah popoldne in počakamo, da se v sosednjem kinu začne predstava. Potem pa je gostilna za slabi dve uri naša.«

Pusto in dolgočasno je v Zalogu, so rekli tudi drugi. Kdor ima avto, gre lahko v Ljubljano, vsi drugi ostajamo doma. Včasih, da včasih pa je bilo tudi v Zalogu bolj veselo. Pred vojno in po njej, tja do petdesetih let, so bile igre. Letos je bila ena sama. In predavanja so bila, pa kakšna! V Zalog so hodili predavati moške, ki so kaj vedeli. Našteli so mi kar imena. In predavali so zastoni. Se danes jih imajo v dobrem spominu. Danes pa zastoni noče nihče več. Denarja za plačilo predavateljev pa je hudo malo.

Tako ostaja le upanje na boljše čase in usakoteno povabila na en dan življenja. V Zalog so dospeli glasovi iz Mežic in Trbovelj o sorodnih klubih copatarjev. Jjim je tudi tam kaj dolgčas?

OGLEDALO

Nekdaj zelo slavnega švedskega cirkuškega artista Pera Andrströma, znanega kot moža z najtršo butlico na svetu, so te dni odpeljali v umobolnico. V cirku so gledalci večer za večerom lahko razbili na njegovi glavi do 20 steklenic piva. Vendar pa zaradi tega razbija ni imel poškodovane glave. Skodovala mu je le vsebina steklenic, kajti vselej jo je prej izpraznil na dušek, preden si jo je pustil treščiti na glavo. Posledica je bila zastrupitve s alkoholom.

(Nedeljski dnevnik 17. oktobra — Vsebinska je bila kriva)

Zelo dobro uležana »novica«. Dobrih petindvajset mesecev. Zgodbo najdemo v rubriki »Peste« na 51. strani »Tovariša« z datumom 7. septembra 1963.

KAM JE IZGINIL SZABO? — BU-DIMPESTA. Madžarsko zunanje ministrstvo se ni moglo vzpostaviti stikov z bivšim sekretarjem madžarskega veleposlaništva v Londonu Laszlo, o katerem na zahodu trdijo, da je zaprosil za politični azil pri vladi ZDA. (Delo 25. oktobra — Telegrami)

Razumljivo, da je iskanje otežekeno, če niti tega točno ne vedo, kako se mož piše.

SINOCI NA TV ZASLONU — Babje leto. (Ljubljanski dnevnik 27. oktobra na 6. strani)

Tudi če ste pretkli tork ves večer buljili v ekran, igre »Babje leto« niste mogli opaziti. Televizija je počivala. »Babje leto« pa je bila radijska igra.

KARIKA TURISTOVA

ZRCALCE, ZRCALCE NA STENI POVEJ ČE NI PRI NAS SE VEČJI HEC KOT PREJ

TOVARNA VOLKSWAGEN JE POSLALA NA TRAJ PET MILIJONTO AVTOMOBIL NE BILO BI TREBA ISKANJA Z LVEJO, PA BI TUPI PRI NAS NAŠLI TOVARNO, KI BO KAJ KMALU PRIČELA DELOVATI SVOJ PET MILIJONTO ARTIKEL. NI GA BLO IN GA NE BO TACEGA JUNAKA, KI BI UVIL DEL, DA JE NAŠE POČETJE GOSPODARSKI ČUDEŽ, IMENIT NEŠI KOT TISTI PRI SVABIH TAKŠNIH TOVARNI PRI NAS NAMREČ NE VZAME HUDIČ.

DIREKTOR NEKEGA GRADBENEGA PODJETJA SE DOKONČNO NI OBNESELO. POMISLITE, SVA NI ZNAL DOBRO GESTAVITI NITI NAVAR NEGA STATUTA PODE JETVA IN POPOBNIH REČI. PO FOKLIEU JE DIFL. ING GRAD-BENIŠTVA. PRAV MU JE DIPLOMO NAJ PA NA PODSTREHO IN ŠTUPIRA NAJ VRADNI LIST.

MEKA NAŠA USTANOVA JE RAZ-PISALA DELOVNO MESTO SNAŽILKE. POČOD JE: DVE LETI FRANSE. JA. JA.

ENAM TRI JEZIKE IN POMETATI SE MALO PROTEK-CIJE, PA BOM SNAŽILKA.

POMEMBNO PODJETJE JE RAZPISALO DELOVNO MESTO STROJNEGA KLUČAVNICARJA IN TUDI NEKO VOPILNO MESTO. NA PRVI RAZPIS SE JE JAVILO MNOGO LJUDI Z VIŠJO IZOBRAZBO, NA PRU-GEKA PA VELIKA VEČINA TAKIH Z OSNOVNO ŠOLO. GLIHA VKUP ŠTRIHA ALI PO VEČNO: QUOP LICET LOVI - MON LICET BOVI.

RAZITNO VOŠENJE TE KRANJSKE DEELE NA SVITLO HONOKARNO PAL ANDRAZ PL. VAVKARD HABIGOW.

ODKRILI SO MREŽO MEDNARODNIH RAZPEČEVALCEV PONAREJENI DOLARJI

Bankovec za 100 ameriških dolarjev, ki ga vidite na fotografiji, je ponarejen. Preden so to ugotovili, so bili taki bankovci v rokah številnih bančnih uslužbenecv po raznih evropskih bankah, toda vsi so prinašalci teh bankovcev zatrli, da so pravi. Tačas pa je bila skupina razpečevalcev ponarejenih dolarjev na delu in vse bolj širila svojo mrežo. Preden so šli v obkrožiti 100-dolarski ponarejeni bankovci, so bili v obkrožiti že ponarejeni 20 in 50-dolarski bankovci. Tudi v naši državi se je pojavilo precej teh ponarejenih dolarskih bankovcev. Naši preiskovalci so mesece in mesece pazljivo sledili razpečevalcem in skušali ugotoviti celotno mrežo teh razpečevalcev pri nas, kar jim je nazadnje tudi uspelo.

Prsti so mu instinktivno zastali

Da je v obkrožiti odlično ponarejeni 100-dolarski bankovec, je prišlo na dan šele pred kratkim. Ko so pred nedavnimi bančnemu strokovnjaku neke banke drsel med prsti bankovci po 100 ameriških dolarjev, so mu prsti za hip instinktivno zastali. Odločil se je; bankovec za 100 dolarjev je odložil na stran, da bi ga kasneje temeljiteje pregledal, saj je bil bankovec za 100 dolarjev, kljub njegovemu izkušnemu očesu, povsem »normalen«. Ko je kasneje s pripomočki temeljito pregledal bankovec za 100 ameriških dolarjev, je šele opazil, da gre za odlično ponarejen bankovec.

Kriminalistični eksperti: Najbolje ponarejeni 100-dolarski bankovci

Opozorili so policijo, ta pa Interpol. Kriminalistični eksperti za bankovce so ugotovili, da gre za najboljše falsifikat 100-dolarskega bankovca, kar jih je do sedaj sploh bilo! Kmalu so tudi ugotovili, odkod je prišel ta bankovec v omenjeno banko. Narodna banka je pri nas naglo ugotovila, da ji je omenjeni bankovec poslal mariborska podružnica, kjer je neki državljan odprl devizni račun in vplačal 170 ameriških dolarjev.

V Mariboru prišli tujega trgovca

Ob tem času so bili uspešni tudi mariborski preiskovalci, ki so našli v Mariboru pri nekem nemškem trgovcu in njegovi ženi več tisoč dolarjev, ki sta jih prethotapila čez mejo. Ko so temeljito pregledali prethotapljene bankovce — bili so samo 100 in 50-dolarski bankovci — so ugotovili, da so ponarejeni. Približno ob istem času so tudi v neki avstrijski banki ugotovili, da imajo nekaj ponarejenih 100-dolarskih bankovcev. Mariborskim preiskovalcem je bilo kmalu jasno, da so prestregli enega izmed večjih razpečevalcev ponarejenih dolarjev, hkrati pa so ugotovili, odkod pritekaajo ponarejeni bankovci.

Niti vodijo v Zahodno Evropo

Ponarejeni 100-dolarski bankovci so namreč prihajali preko Nemčije in Avstrije v Jugoslavijo v Maribor, njegovo okolico, Ljubljano ter Zagreb. Preiskovalci so bili učinkoviti, saj so kmalu imeli v rokah še nekaj tisoč ponarejenih dolarjev, hkrati z mrežo razpečevalcev, ki so se znašli v zaporu. Ko so prišli zagrebško mrežo razpečevalcev ponarejenih dolarjev, so tudi ugotovili, da so se leti posluževali pravih gangsterskih metod.

Kmet je hotel dinarje »pretopiti«

Zgodba se je začela razpletati v naši državi že letošnjega maja (glede ponarejenih 20 in 50-dolarskih bankovcev pa že pred mnogimi meseci), ko je neki bogatejši kmet blizu Maribora v strahu pred devizno reformo hotel »pretopiti« dinarje v dolarje. Pri tem kmetu se je najprej oglašil njegov znanec, ključavničar Lojze iz Maribora, ki pa mu je bilo ključavničarstvo bolj postranski posel, saj se je raje ukvarjal z bolj donosnimi zadevami.

Tujec s 100-dolarskimi bankovci

Ključavničar Lojze je povedal omenjenemu kmetu, da mu lahko preko nekega svojega znanca v tujini preskrbi dolarje. V začetku junija se je ključavničar Lojze oglašil z nekim tujcem, ki je imel dolarje. Ko so se pogovarjali o dolarjih, jima je kmet med drugim omenil, da sploh nimata toliko dolarjev, kot jih lahko na plača. Po teh besedah je tujec potegnil iz žepa 1000 dolarjev oziroma 10 bankovcev po 100 dolarjev, in dejal, da mu lahko preskrbi še več tisoč dolarjev. Kmet pa je bil nezaupljiv, saj 850.000 din, kolikor je zahteval tujec, niso mačje solze. Svoje dvome v pristnost bankovcev je tudi naglas povedal ter zahteval, naj mu za nekaj časa posodita en stodolarski bankovec. Ko ga je dobil, je sedel s sinom v avto in naglo odšel proti Mariboru. Vrnila sta se čez dobro uro in pol. »Dolarji so res pravi«, jima je kmet opravičujoče dejal. Nato so se zmenili, da bo tujec prinesel še 3000 dolarjev. Tujec pa je hotel dobiti vnaprej dinarje. Kmet je bil zopet nezaupljiv, saj je šlo za 2,9 milijona dinarjev. Končno so se sporazumeli, da bo dal dinarje svojemu zancu Lojzetu, ki jih bo izročil tujcu, ko bo ta prinesel v Maribor 3000 dolarjev.

Trgovca hitro menjuje kraje

Tega tujca, recimo mu za sedaj le — Alfred, so kasneje prestregli v Mariboru

mariborski preiskovalci. Alfred, ki je bil pri omenjenem kmetu blizu Maribora, je letos večkrat pripotoval v našo državo. Obiskal je vrsto ljudi v Mariboru in njegovi okolici, Karlovcu in Zagrebu — nikjer pa se ni dlje zadrževal. Ko se je ob neki priložnosti vračal iz Karlova, je prišel tudi k nekemu gostilničarju blizu Selnice ob Dravi. Gostilničarja je poznal že od prej. Beseda je kmalu nanesla na dolarje. Zmenila sta se za kupčijo.

Gostilničarjeva pripoved o dolarjih

Gostilničar je kasneje takole pripovedoval o tej kupčiji: »Alfred mi je takoj začel ponujati dolarje, ko me je obiskal. Dejal sem mu, da nimam pripravljenega dovolj denarja, vendar je dejal, da se bo čez nekaj časa vrnil. Odsel sem k prijatelju in si sposodil 300.000 din. Ko je Alfred ponovno prišel, sem mu za 500 dolarjev izročil 425.000 din. Čez nekaj dni sem se slučajno pogovarjal z dobrim znancom o rezervnih delih za motor. Pogovor je nanesel na to, da se jih da dobiti za dolarje. V tej zvezi mi je tudi znanec omenil, naj bom previden, če bom šel v Nemčijo in kupoval dolarje, ker je tam bolje v obkrožiti precej ponarejenih ameriških vojaških dolarjev, ki veljajo le v kantonih. Ta misel, ki jo je izrekel moj znanec, mi ni dala miru. Kmalu sem se odpravil v Avstrijo, da bi preveril, če so dolarji pravi. Ogledal sem se v pisarni svojega znanca — trgovca. Ker je bila banka že zaprta, je njegova tajnica telefonirala v banko, če bi me le spustili pri stranskih vratih, da bi lahko zamenjal dolarje za šilinge. Ko so me spustili v banko, sem bančnemu uslužbencu naravnost povedal, da nisem gotov v pristnost stodolarskih bankovcev. Ta si ga je pazljivo ogledal in mi zatrnil, naj bom kar miren, ker so pravi. Za vsak primer se je šel posvetovati s predstojniki in so nato moje bankovce primerjali v nekih knjigah ter me pomirili, da mi bodo vse dolarje zamenjali za šilinge, kar so tudi storili. Šilinge sem pustil shranjene kar v omenjeni banki in pomirjen odpotoval domov. Čez dobrih štirinajst dni pa sem dobil sporočilo iz Avstrije od znanca, da so v banki naknadno ugotovili, da dolarji niso v redu in da je bilo treba vrniti šilinge...«

Računovodja potuje v Zah. Nemčijo

Nič slabše se ni godilo še drugim naivnežem. Računovodja S. iz Maribora je poleti odpotoval v Zahodno Nemčijo. Ko je bila za njim jugoslovansko-avstrijska meja, se je zadovoljen oddahnil ob misli: »Pa mi le niso našli predetotiranih dolarjev, ki sem jih skril v avtu.« Na povratku se je ustavil v Stuttgartu. Odpravil se je v banko, da bi zamenjal dolarje za DM in jih deponiral v tamkajšnji banki. Situacija v banki se je ponovila kot pri prejšnjih primerih, brez pomislekov so dolarje zamenjali.

Policisti dohitijo računovodja

Računovodja S. je zadovoljno sedel v avto in se odpravil proti Avstriji oziroma domu. Avto je že dolge ure naglo pežral desetine kilometrov. Nenadoma je računovodja S. zagledal v ogledalu policijski avto, ki ga je naglo prehiteval. Naslednji hip je že moral obstati. Začuden je gledal policiste, kaj hočejo od njega. Kmalu mu je bilo jasno, da je bilo nekaj narobe v banki. Še bolj začuden je pogledal, ko so mu dejali: »Dolarji, ki ste jih zamenjali v Stuttgartu, so ponarejeni.« Zahodnonemška policija je takoj opozorila tudi Interpol.

Interpolovo sporočilo preiskovalcem

Kmalu po tem opozorilu, ki jim ga je posredoval Interpol, so naši preiskovalci ugotovili, po kakšni poti so prišli omenjeni dolarji v Stuttgart, hkrati pa so našli pri mehaniku D. v vasi Hrašče pri Mariboru zakopanih še cel šop petdesetodolarskih bankovcev, ki so seveda bili ponarejeni. Omenjeni mehanik pa je že pred tem nekako zvedel, da je dobil v roke ponarejene bankovce in jih je zato deloma poškoval, nato pa jih v posebni kovinski posodi zakopal v vrtu. Kljub temu so naši preiskovalci kmalu ugotovili, da niti te kupčije s ponarejenimi petdesetodolarskimi bankovci vodijo proti Zahodni Nemčiji in obratno, kakor tudi to, da so prišli v Jugoslavijo preko nekih ljudi, ki so očitno bili tudi znanzi nemškega trgovca Alfreda.

Ponarejeni dolarji tudi v Ljubljani

Podoben položaj je bil v Ljubljani. Tudi tukaj so se pojavili ponarejeni dolarji

ski bankovci. Očitno je bilo, da je vrsta naivnežev kupila ponarejene dolarje in jih skušala vnovčiti oziroma jih hranila za »hušee čase. Tako je med drugimi tudi neki tuj državljan, dober znanec ljubljanske Marije Z., pri »Cosmosu« vplačal z dolarji pralni stroj za omenjeno znanco. Približno ob istem času je vplačal pri »Autocommerc« v Ljubljani nek kupec rezervnih delov s ponarejenimi petdesetodolarskimi bankovci. Ponarejeni bankovec za petdeset dolarjev pa je prišel v Narodno banko v Ljubljano tudi iz Postojne...

Alfreda pozna že več polici

Povrnimo se v Maribor, kjer so prijeli nemškega trgovca Alfreda in njegovo ženo. Kako je ta razpečevalac ponarejenih dolarjev prišel do letih in jih preprodal v naši državi, je že bolj podobno zgodbi, kakršne običajno beremo v kriminalkah. Naj povemo, da Alfred ni prvi prišel navzkriž z zakoni pri nas, v Švici, Nemčiji, Franciji in drugod.

Prijatelj ponudi poceni dolarje

Glede dolarjev je pripovedoval: »V začetku letošnjega leta sem spoznal Walterja, ki mi je povedal, da mi lahko poceni preskrbi dolarje. Februarja me je po telefonu poklical v svojo pisarno. Ko sem prišel, ni hotel govoriti v pisarni, ampak me je povabil v neki lokal. Šele čez čas mi je omenil, da mi lahko preskrbi večje vsote dolarjev po 1,5 do 2,5 DM za dolar. — Ni mogoče, da lahko tako poceni prodajaš, — sem mu dejal. Dolarje so namreč nakradli ameriški gangsterji in so zato tako poceni, — je zatrjeval. Dejal sem mu, da bom skušal spraviti skupaj večjo vsoto DM in bom kupil le 2.000 dolarjev. Walter je o teh dolarjih povedal tudi mojemu prijatelju Arturju. Marca smo se vsi trije odpravili v sosednjo državo v velenestvo A. V velenestvu A. smo se najprej ustavili v neki kavarni, od koder je Walterjeva zaročenka nekam telefonirala. Po tem pogovoru smo šli zopet v drugo kavarno, pred katero se je Walter sestal z Michelom. Po krajšem pomenku sta se nekam odpravila. Walter se je vrnil po dveh urah, Michel pa ga je čakal pred kavarno. Walter je prinesel stodolarski bankovec, ki sva ga z Arturjem pregledala in ugotovila, da je pravi. Nato ga je vrnil Michelu, ki je dejal, da bo kupčija drugač. Po štirinajstih dneh je Michel poslal iz A. telegram. Ponovno smo se odpravili v mesto A. in se sestal v neki kavarni. Michel je nato odšel in čez pol ure smo šli v tretjo kavarno, kjer je Michel na stranišču izročil Walterju in Arturju 2000 dolarjev. Jaz sem ta čas sedel z Walterjevo zaročenko v kavarni. Med vožnjo nazaj v Nemčijo mi je Walter v avtomobilu izročil 1300 dolarjev, 700 pa jih je obdržal...«

Alfred nese dolarje v banko

Ko se je Alfred vrnil v Nemčijo, je bila njegova prva pot k njegovemu prijatelju — bančnemu uslužbencu: »Prosil sem ga, naj natanko preveri, če so bankovci pravi. Dejal mi je, da dolarji niso ponarejeni, povsem zanesljivo pa da bom zvedel v München, ker imajo le tam vse potrebne aparature za preverjanje pristnosti bankovcev. Svetoval pa mi je, da naj raje ne kupujem stodolarskih bankovcev, ker je baje 50 odstotkov teh bankovcev, ki so v prometu, ponarejenih.«

Srečanje v Grazu

Čez nekaj dni je Alfred odpotoval v Avstrijo v Graz k svojemu očetu. Pri očetu je bil na obisku Hrvat Alfonz, ki mu je v razgovorih povedal, da bi lahko prodal dolarje v Jugoslaviji, ker pozna nekega kupca v Zagrebu. Se isti dan so Alfred z ženo in Alfonz odpotovali v Zagreb, kjer je Alfonz poslal nekega Petra, ki je od kupil 1300 dolarjev za 1.040.000 dinarjev. Peter je dinarje izročil Alfredu v njegovem avtomobilu pred hotelom »Esplanade« v Zagrebu. Alfred je nato Alfonzu izročil 15.000 din za posredovanje, Peter pa je, kot je zvedel kasneje, preprodal dolarje dalje. Dinarje je nato Alfredova žena prethotapila v Graz, kjer je zanje dobila skoraj 18.000 avstrijskih šilingov.

Zgodba o nakupu dolarjev se ponavlja

V aprilu letos se je v velenestvu A. v tistih skrivnostnih okoliščinah, kot smo jih opisali že prej, zgodba ponovila, le da je Alfred sedaj dobil od Michela že 4300 dolarjev. Zopet je odpotoval v Graz, kjer pa je moral čakati dva dni, ker je bil Alfonz ta čas v Jugoslaviji. Ko se je vrnil

v Graz, je Alfredu povedal, da je vse v redu in da lahko prinese tudi 7000 dolarjev. Takoj sta odpotovala preko Maribora v Zagreb. Alfonz je zopet poslal Petra in mu na njegovem domu izročil 4300 dolarjev, za kar je dobil od Petra 3.440.000 dinarjev. Dinarje so nato prethotapili v Avstrijo, kjer so zanje dobili več kot 55.000 avstrijskih šilingov. Alfred je zopet potoval v velenestvo A., vendar se je nekaj zapletlo zaradi policijskih racij in se je moral vrniti praznih rok. V mesto A. pa se je po nekaj dneh ponovno vrnil. Zopet čakanje, menjavanje mest, preden je skrival dobil 2700 dolarjev.

»Trojka« potuje sem in tja

Kmalu je bil zopet v Avstriji, kjer ga je že čakal Alfonz. Odpravili so se v Karlovec, kjer so se ustavili pri nekem profesorju. Tja so se vrnili še nekajkrat. Ob neki priložnosti, ko so se vračali iz Karlova, so se ustavili tudi v Selnici ob Dravi, kjer je žena prodala 1000 dolarjev, za kar je dobila »le« 800.000 din. Ker je bil z Alfredom tokrat tudi njegov prijatelj Artur, se je ta po tej uspehi prodaji odpravil z Alfredovo ženo preko Avstrije in Nemčije v velenestvo A. in prinesel 1700 dolarjev, razen tega pa mu je prodal še 2080 dolarjev. Ko je bil Alfred junija v Mariboru, je srečal tudi ključavničarja Lojzeta, ki se je kmalu potem odpravil k omenjenemu kmetu blizu Maribora. Čez nekaj časa sta odšla k kmetu oba in mu prodala najprej nekaj, nato pa še več dolarjev — skupno za 3.750.000 din.

Ključavničar Lojze: »Kmet je ves divji...«

Ko je Alfred v začetku julija prišel v neko vas blizu Maribora, je bil z njim tudi Artur. Ko sta prišla h ključavničarju Lojzetu, jima je ta povedal, da je omenjeni kmet ves divji, ker je ugotovil v Italiji, da so dolarji ponarejeni. Alfred je o tem v preiskavi pripovedoval: »Ko smo se vrnili v Nemčijo, sem prosil Arturja, da bi omenjenemu kmetu nakazali na Narodno banko v Maribor 15.000 DM, da bi se s kmetom poravnali in ga pomirili, vendar mi to ni uspelo, ker je prišla vmes devizna reforma...«

Alfreda zvabijo v Zagreb

Sredi julija je bil Alfred zopet v Grazu, da bi se sestal z Alfonzom. Toda Alfonz ni bil sam, z njim sta bila tudi Peter iz Zagreba in njegov brat Joco. Pregovorili so ga, da bi prišel v Zagreb, kjer naj bi se pomenili o nadaljnjih poslih.

»V avtomobilu so mi zavezali oči...«

Alfred se je pripeljal v Zagreb z ženo. Sestali so se v nekem lokalu blizu sivega mostu. Alfred je o tej poti takole pripovedoval: »Ko smo se v Zagrebu sestali v omenjenem lokalu, so mi dejali, da so bili dolarji, ki sem jih preskrbel, ponarejeni. Odločno sem nasprotoval. Tudi žena je odločno trdila, da naju hočejo ogoljufati. Niso popustili. Dejali so mi, da so zagrebški prekupčevalci ugotovili, da imajo stodolarski bankovci enake številke. Dejali so mi, naj grem z njimi v avto, da mi bodo pokazali, da so njihove trditve resnične. Ko sem sedel v avto, pa so mi zavezali oči ter me odpravili. Nekaj časa smo se vozili sem in tja. Ko smo se ustavili, so mi oči odvezali in me peljali v neko vilo. Tam so me zadržali kot talca in zahtevali, da naj takoj vrnem vsaj 2 milijona dinarjev. Ves čas so mi grozili. Tudi ženo so na podoben način pripeljali ter jo hoteli pridržati, vendar je eden izmed njih dejal, da ni nič kriva, narkar so ji rekli, naj molči, če me hoče videti živega, ter gre prespat v studentsko naselje, kakor tudi, da naj preskrbi denar. Drug dan so mi potisnili v roke pero in zahtevali, naj podpisem posojilno pismo za 20.000 DM, ki naj bi jih domnevno posodil v Avstriji Alfonzu. S takim posojilnim pismom bi namreč lahko od mene v tujini vedno in ob vsakem času izterjal denar. Grozili so mi, da se mi bodo hudo maščevali, če pisma ne podpisem. Odpravili so me k nekemu odvetniku, ki je uredil posojilno pismo za 20.000 DM, narkar so me izpustili. Nisem nameraval več priti v Jugoslavijo, vendar je žena hotela na vsak način priti do znanecv v Maribor, ki naj bi ji pomagali zbrati večjo vsoto dinarjev, da bi se pogodili z zagrebčani, ki so imeli v rokah posojilno pismo in tako sem se znašel v Mariboru, kjer so naju prijeli...«

Ta zgodba bo seveda kmalu dobila svoj epilog pred mariborskim okrožnim sodiščem, kjer se bodo pred sodniki zvrstili skoraj vsi, ki so hoteli ali nehoti sodelovati pri tej nečestni kupčiji s ponarejenimi dolarji.

F. SUSTERCIC

Vsaka novost razveseljuje!

Taft — novi lak za lase vas bo še posebej razveselil. Rešil vas bo strahu pred vetrom in vlažnim vremenom. Enostavno ga razpršite po laseh in vaša pričeska bo obstojna in urejena.

Če želite prav izbrati — vzemite Taft, novi lak za lase!

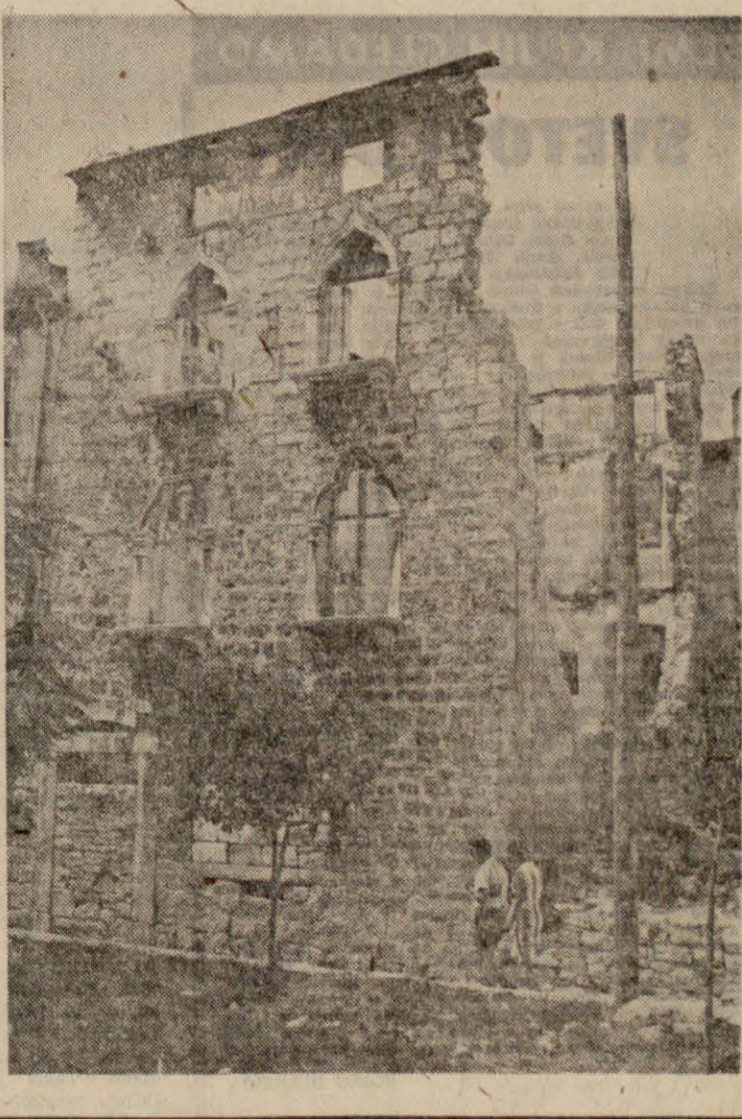
Zlatorog

PO NAŠI DEŽELI

NEKOČ IN DANES

● PROČELJE IZ OŠTEVILČENIH KAMNOV

Amerikanci so neki francoski srednjeveški samostan prenesli v Združene države tako, da so oštevilčili vsak kamen, vse narisali in fotografirali, stavbo podrli in jo prepeljali čez lužo. Tam so po načrtih in fotografijah spet sestavili samostan tako, da je bil vsak kamen na istem mestu v zidu kot v stari domovini. Nekaj podobnega poskušajo v Poreču s to lepo beneškogotsko fasado, ki je ostala od med vojno porušene hiše. Vse kamne pročelja so oštevilčili in zdaj jo bodo podrli ter na novo zgradili — stranski zidovi se namreč rušijo in so nevarni mimoidočim, pročelje pa izgubljajo oporo. Zato bodo »novos« fasado primerno utrdili in uredili okolico.

SPOMINI

REVOLVER V FRAKU

Sammy Davis ml. z ženo May Britt

Sammy Davis ml. je objavil svoje spomine. Njihov naslov »Yes I can« razodeva, da Davis ni nikoli klonil. Začel je v nekem harlemskem pogrobnem teatru: belo so mu namazali ustnice in parodiral je primadono, ki je pela »Sonny Boy«. Ko je bil star sedem let, mu je Sam Davis starejši vtaknil med ustnice debelo cigaro in tako je bil rojen »Plesoči lili-putane«, čeprav otroci pod 16. leti takrat na odru niso smeli nastopati niti peti. Idila pa je minila, ko je moral šibki Davis k vojakom: rasistični nestrpnosti so ga mučili. Mazali so ga z belo barvo, mu vivali urin v žepu, nenehni pretepi so mladeniču izkazali nos. Utrujen od ponižanj je Davis sklenil, da bo postal zvezdnik. »Tako velik, močan in pomemben moram postati, si je rekel Davis, da me ti ljudje s svojim sovraštvom ne bodo več prizadeli.«

Ko je bil spet doma, je z očetom in stricem potoval po ZDA. Plesali so, peli, igrali skeče z naslovom »Negro Acts«. Toda velike slave ni bilo, zato je Davis ml. sklenil spreminiti črnsko prireditveno shemo. Prililil se je govoriti visoko angleščino, parodiral je slavljene zvezdnike in zvezdniki so ga kmalu sprejeli medse: Frank Sinatra ga je povabil v svoj klan in poklicni šaljivec Jerry Lewis mu je dal nekaj uporabnih nasvetov: »Na odru moraš kdaj pa kdaj narediti tudi napako.«

Toda vzpon je prekinila nesreča: novembra 1954 je Davis pri avtomobilski nesreči izgubil levo oko. Davis, takrat: »Zdaj lahko igram frankensteinske pošasti.« V bolnišnici je razmišljal in diskutiral z nekim rabijem. Rabbi ga je pridobil spet za Davidovo zvezdo. Davis: »Jaz sem enooki židovski črnc.« Vrnil se je na oder, kjer ga je pričakoval bulvarski tisk. Chicaški gangsterji so mu zagrozili, da ga bodo ubili, ko je flirtil s Kim Novak. Ko se je ženil z drugo belko, švedinjo May Britt, so mu grozili tudi nacisti. Med poroko je imel v žepu revolver — na kar je Davis še danes ponosen.

Daviseve spomine sta pravzaprav napisala novinari Burt Boyar in njegova žena. Deset let sta spremljala pevca in si beležila vse, kar je rekel in počel. Razen tega sta nenehno spraševala njega in okoli sto »priča«. Davis o svojih življenjskih: »Pripovedovala sta mi stvari, na katere sem že zdavnaj pozabil. Bilo mi je, da bi jokal in bežal iz sobe. Bilo je kakor pri psihoanalitiki.«

Davis pa se svojo preteklostjo ne srečuje samo v spominih. Nalazč zanj so priredili musical »Golden Boy«, v katerem igra črnskega fanta, ki je ubežal iz Harlema, da bi osvojil svet in poljubljaj bela dekleta.

OB DESETLETNICI LJUBLJANSKEGA JAZZ ANSAMBLA:

JAZZ NAM JE ŽIVLJENJE

Minilo je desetletje. Desetletnica navsezadnje ni nikakršen pomemben jubilej, pa vendar je desetletnica Ljubljanskega jazz ansambla prijeten dogodek za vse nas. V teh desetih letih smo slišali tolikanj prijetnega, lepega, tradicionalnega jazza, da jim ob njihovem desetletnem delu lahko je iskreno čestitamo in zaželimo, kot se ob takih svečanih trenutkih običajno reče, še vrsto takih jubilejev.

Mimoli teden so nas člani Ljubljanskega jazz ansambla spet — kolikokrat že? — navdušili na jubilejni televizijski oddaji. Čeprav so imeli za seboj že hudo naporen dan, so fantje igrali lahkonotno, z veseljem, tako da jih je bilo poslušati zares pravi užitek.

Kadar praznujemo jubileje — čeprav drobne — imamo po navadi polna usta lepih besed in ko takole govorimo o znanih, pa je vseeno človeku kar malo nerodno samo hvaliti. Zatorej smo pobrskali po debelem svežnju časopisov in izbrali nekaj drobcev iz kritik, ki so jih napisali strokovnjaki.

Kritike

● **NASI RAZGLEDI**, Ljubljana

»Ljubljanski jazz ansambel je zaigral briljantno, s temperamentom in stilno čistimi improvizacijami, v katerih se je pokazal ves trud tega ansambla pri študiju tradicionalnega jazz in novjših dosežkov, ne da bi bil okrnjen osnovni stil.«

● **AMADEO TOMMASI**, Bologna

»Mislim, da je Ljubljanski jazz ansambel za orkestrom Duch Swing College Band najboljši tradicionalni sestav v Evropi.«

● **RITAM**, Novi Sad

»To je odlični ansambel, to je glasba, kakršna nam je danes potrebna. Brez dvoma je to naš trenutno najbolj vigrani sestav, najbrž tudi edini, ki ga je sprejel najširši krog občinstva. Ostanje nam samo veliko vprašanje brez odgovora: zakaj Ljubljanska televizija uporablja ta ansambel enkrat mesečno ali pa tudi ne.«

● **SEDAJ**, Zagreb

»Ljubljanski jazz ansambel sestavljajo popolni glasbeniki — predstavniki tradicionalnega jazz. Njihovo nevtrilno igranje

nam je pokazalo najlepše oblike odličnega jazz orkestra...«

● **REVIJA JAZZ**, Trst

»Homogenost, prvovrstna izvedba, navdušenje in še druge kvalitete postavljajo Ljubljanski jazz ansambel med prve v Evropi. Vodja, trobentač Urban Koder zna s svojim igranjem navdušiti in spodbuditi svoje kolege, tako da so njihove trdno zgrajene fraze polne svinga.«

Največji uspeh

No, in tako so nas kritike same pripeljele do vodje ansambla, trobentača dr. Urbana Kodra, ki je že pred mnogimi leti uspešno diplomiral na Medicinski fakulteti in je potem nekaj časa kolebal med trobento in zdravniško haljo. Toda glasba je bila močnejša...

Kot vodji ansambla smo mu zastavili drobno vprašanje:

»Kaj je po vašem največji uspeh Ljubljanskega jazz ansambla v desetih letih obstoja?«

Dr. Koder se je za kratek čas zamislil, potem pa hudomušno dejal:

»Da nas poslušalci vseh deset let radi poslušajo, pa naj bo to na seriosnih festivalih jazz ali pa na koncertu zabavne glasbe.«

Igranje pomeni vse

Po televizijski oddaji, ki naj bi bila pravzaprav svečana oddaja ob desetletnem jubileju, pa smo vsem članom Ljubljanskega jazz ansambla zastavili eno samo vprašanje:

»Kaj vam pomeni MUZICIRANJE?«

● **dr. Urban Koder**, trobentač: »Izpolnitev velike želje, ki sem jo imel, ko sem s štirinajstimi leti prvič prišel za trobento. Seveda pa ta izpolnitev ni vedno popolna, saj smo na primer od vseh naših petdesetih plošč zaradi majhne komercialnosti lahko posneli le tri z našim tradicionalnim jazzovskim programom.«

● **Dušan Vebler**, tenor saksofon:

»Razumljivo je, da mi kot poklicnemu glasbeniku pomeni mnogo in vse. Gotovo hočete zvedeti še kaj. Ljudje čutijo potrebo, da se opredeljujejo za to ali ono zvrst glasbe. Pravijo, da ljubijo resno in sovražijo zabavno glasbo in obratno. Ali se vam ne zdi, da bodo eni kot

drugi v tem prekratnem življenju za nekaj prikrasjani? Še moj nasvet: ko boste sedeli pri obložen mizi, nikar ne zalivajte pečenke s sladoledom, in kritizirajte se, ko boste hrano pokusili in použili.«

● **Franci Puhar**, pozavna:

»Igranje mi pomeni vse: veselje, življenje, hobby, službo, kratko malo, igranje mi izpolnjuje vse čase mojega življenja,

tako da mi ga nekaj ostane še za doma. Drugega nimam.«

● **Aleksander Skale**, bobni:

»Ze od mladih nog me jazz nezadržno privlači. Od leta 1937 pa sem njegov aktivni izvajalec. Ta glasba mi pomeni vse...«

● **Miško Hočevar** — bas

Igranje mi je kakor vsakemu glasbeniku v veselje. Ugaja mi

zvok kontrabasa in logično vodenje njegovih melodij. Ker igram profesionalno v velikem orkestru, kjer vlada stroga disciplina igranja po notah, mi je v zadoščenje igranje v zasedbi dxieland, kjer sem svoboden v igranju in spremljavi.

● **Mario Rijavec** — klavir

Igranje oziroma ukvarjanje z glasbo je eden izmed poklicev,

ki daje največ notranjega zadovoljstva, prav posebno pa v solistični zasedbi, kakršen je Ljubljanski jazz ansambel, kjer imam velike možnosti izražanja tudi kot aranžer.

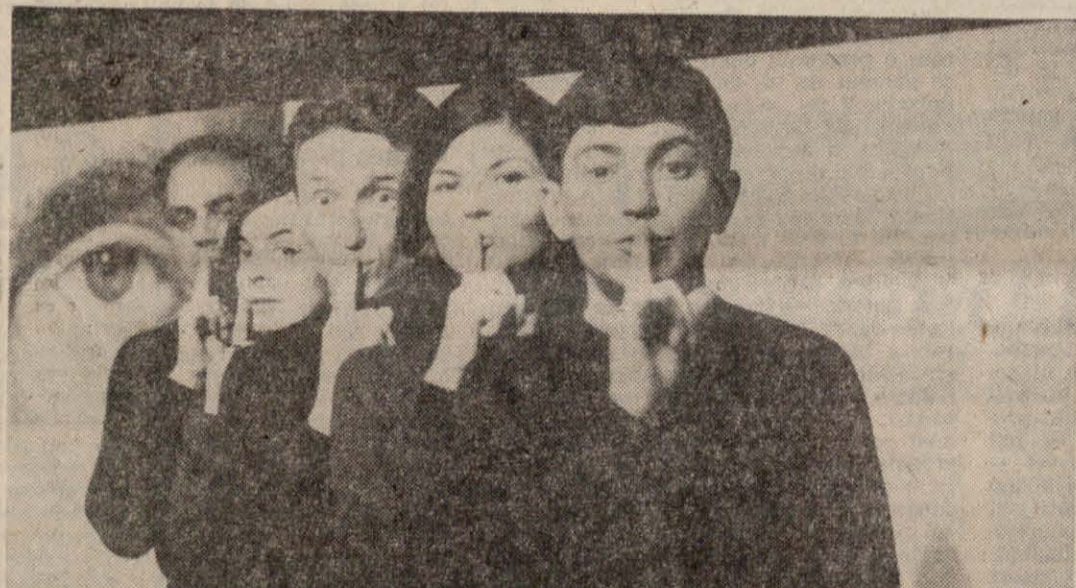
● **Milan Ferlež** — kitara

Moj življenjski ideal je tista glasba, ki mi je najbolj všeč. In kaj hočem še več, če prav to zvrst lahko igram... TOP

Med prvimi v Evropi: Ljubljanski jazz ansambel

Akcija za obiskovanje kulturnih prireditev

Jazavac

Delavska univerza v Celju je za letošnje sezono vključila med svoje naloge tudi akcijo za vključevanje mladih v redno obiskovanje kulturnih prireditev. Da bi dosegla svoj cilj, je pridobila za sodelovanje Satirično gledališče »JAZAVAC« iz Zagreba, Komorno gledališče Studentskega centra Univerze v Zagrebu. Ateleje 212 iz Beograda in nekatere posameznike — za izvedbo literarnih večerov.

Organizator je naslovil na upravne odbore vseh večjih po-

djetij prošnje, da naj bi preko sindikalne in mladinske organizacije naročila abonma za določeno število svojih mladih članov kolektiva ter tako dosegla, da bi čimveč mladih pridobila za redno obiskovanje kulturnih prireditev.

Doslej so nekateri upravni odbori o predlogu Delavske univerze že sklepali, drugi prepustili odločitev sindikalni in mladinski organizaciji, pričakuje pa, da bo organizator do 1. novembra prejel dovolj

spodbud in naročil za abonma, da bi v novembru že lahko sprejeli v goste Ljubljančane, ki bodo priredili »Večer slovenske satire«, in nekaj dni zatem pa satirično gledališče Jazavac iz Zagreba, ki bo predstavil Celjanom KEREMPUHOV VELEGRAD.

O nastopih obeh ansamblov bomo še pisali; sicer pa bodo organizatorji od akcije odstopili, ako ne bodo prejeli dovolj prijav, za neuspeh akcije pa odklanjajo vsako odgovornost.

STE ŽE KUPILI?

MOJ ČRNI KONJ
poje Rafko Irgolič
ŠPANSKI HARLEM
poje Irena Kohont
PISMO
poje Lado Leskovar
GREMO NA POT
poje Rafko Irgolič

EPY-3504

ŠETAJUČI S NJOM
NIKAD VIŠE NEČU
ZAGRATI
NE VOLIM LAŽNU
LJUBAV
NEČU DA SE VRATIM
poje Zoran Rambosek

EPY-3481

DOWN TOWN
poje Gabi Novak
KUČA IZLAZEČEG
SUNCA
poje Zarko Dančuo
SUTRA SE ŽENIŠ
poje Melita Poljanec
U KUČI IRENE
poje Boro Petrović

EPY-3476

Jugoton

FILMI, KI JIH GLEDAMO

SVETOVVLJAN

Covik od sveta, jugoslovanski film; scenarij in režija Obrad Glušević; kamera Tomislav Pinter; igrajo Boris Dvornik, Kole Angelovski, Milica Dravić, Sonja Hlebić; proizvodnja Jadran film 1965; distribucija Vesna film, Ljubljana.

Režiser in scenarist Obrad Glušević je lansko leto razveselil pulsko armo s filmom Lito vilojst; letos so njegove film Svetovljan dali v informativno sekcijo, kar je povzročilo nekaj brezkrvnih razburjenj. Roke izpred oči, že mnogo dobrih filmov je bilo v anonimnosti, kar je eden izmed namenov informativne sekcije in ponavadi je to signal, da nekateri prične govoriti slabo o filmu, ki sploh ni zaradi tega v informativni sekciji, ker je slab kot film. Se dobro, da uradna anameta ne prizadeva toliko avtorjev kot njihovo delo. Režiser Glušević je ustvaril Svetovljana z mladimi igralci, čeprav je sam že petdesetletnik in to ni film mladih, temveč film o mladih, ki se likajo za življenje. Če je film Lito vilojst bilo neko obdobje ljubezni, ki se izkaže, da je le videz, od katerega ne ostane mnogo uporabnega, pa se v Svetovljanu mlad Dalmatince »potepuh« lovi odpravi v svet, a ne s trutubom za kruhom, film je bil posnet že spomladi, temveč v svet izšli arci. V tem tajnem, čudnem svetu trpljenja in žalosti, ki ji ni moč izmeriti dna, se fant lika za življenje. A potepanje se klavirno konča. Domov se vrne in njegove sanje o sreči, ki čaka, samo da jo poberš, so se razblinile pred realnostjo. Doma ga čaka deklet. Se dobro, da ga nekdo pričakuje. Dalmatince se vrne med Dalmatince. Ivo Dvornik je prečeren fant v situacijah preprosti in resnični, njegovo dopolnilo Kole Angelovski učinkuje poleg njega kot tragičen predstavnik tistega dela naše mlade generacije, ki odteka v svet in se izgubi za zmerom. Sonja Hlebić je imenitna švabica, kateri pa stasiti Dalmatince ne bo nikdar delal tiško v postelji, pa čeprav bi to marsikdo rad storil, sodeč vsaj po komentarjih med predstavo v kinodvorani. Kamera Tomislava Pintera je angažirana aktivna, a ni toliko bleščeča kot v Ključu, ker želi ostati dokumentaren zapis. Glušević je posnel svoje za Svetovljana z vizualnimi vtisi, katerim se pozna, da so posvojeni ne prepisani s mnogih sekvencah klasičnih filmov, kot tisti prvi, ko potopuh Ivo iz izloženega okna ponudi vrtnico dekletom pred uložbo, a med njima je zid — steklo. Nikdar se ne bosta mogla zblizati in razumeti, nato se železna roleta pade med oha in Ivo ostane sam z vrtnico v roki in tema je pred njim. V filmih Obrada Gluševića so najlepše misli skrite za sliko, v podtekstu. Njegov Svetovljan pa razbija iluzije o sreči in v gledalec zapusti ob koncu trpek priokus; čeprav se je med potepanjem zabaval, je vsota vseh situacij dala trenutek grokne resnice. Takšno osvoboditev je seveda pripeljal film v informativno sekcijo in v slabo obiskane dvorane. Trdi v domovini neorealizma so neorealistični filmi imeli najslabši obisk.

VOJKO DULETIC

KAKO JE MESTECE STOPILO NA ODER

Za uvod pojasnilo: ljudje, ki se ob sobotah in nedeljah zvečer že od šeste ure naprej zbirajo pred Domom kulture v Kostanjevici na Krki, niso »meščani« tega sedemstoletnega mesta. Kostanjevica šteje 392 prebivalcev, v dvorani Doma kulture pa je 400 sedežev in ob vsaki predstavi Miklova Zala Franca Žužka je dvorana do zadnjega kotička polna. Vstopnice so razprodane že teden dni pred predstavo. Ljudje prihajajo iz Brežic, Novega mesta, Krškega, Metlike, Karlovc, pa iz sosednjih vasi: Podbočja, Malenc, Oštrce, Slivja, Zameškega... s košaricami in torbami, z zapravljenimi v avtomobili, mopedi in peš. Odkar gostuje v Kostanjevici Forma viva, je mestec znano tudi na Japonskem, v Indiji in Kanadi... prav tako pa tudi pri nas po svoji šoli, po gradu s slikovitim arkadnim dvoriščem in nič manj po svojih igralcih.

76 nastopajočih v Miklovi Zali je za mestece velika številka. Seveda so igralci tudi iz bližnjih vasi. Nekateri igrajo tokrat prvič, nekateri pa se niti ne spominjajo, katera vloga je že to, saj so prav vedno »zraven«, kadar igrajo. Oder je del njihovega življenja. Zdi se, ko se pogovarjajo s starimi Kostanjevčani, kot da je igranje vrojeno prebivalcem tega mesta, prizorišču Jurčičevega Kloštrskega žolnirja, kjer je še vedno toliko starodavnega in kjer je še pred tremi leti živel zadnji mestni ribič.

Najlepše dekle Korotana

Te dni v »Kostanjevici« govorijo o trgtarji in o Miklovi Zali. Pogovori se vrte o predstavi, o tem, kakšen je bil vnaše na odru, in o vstopnicah, ki jih je tako težko dobiti. Prvo predstavo so pokupili igralci. Nastopajoči so povabili na premiero svoje in prijatelje, da bi jim pokazali, kaj so se naučili v 103 nočeh, ko so bili vadili za predstavo. Tako je v Kostanjevici škinji igralci: čez dan delajo v delavnicah, trgovci so in teh-

niki, zvečer pa vadijo za predstavo.

»Najlepše dekle Korotana«, Miklova Zala — Vera Kocjančičeva — dela v šiviljskem obratu novomeškega »Laboda« v kostanjevškem gradu. Pravzaprav je med delovnimi časom težko priti do nje. Reforma se pozna tudi tukaj. Vera je stara 26 let in je do sedaj že štirikrat igrala. Pripoveduje, da ji je vloga Zale všeč in da bi rada tudi kasneje igrala, in pri tem

s strojem reže debele kose tkanine.

»Predstava je zaradi množičnosti zahtevala mnogo dela,« je povedal Lado Smrekar, ki je Miklovo Zalo režiral. »Vadili smo pozno v noč, saj drugače ljudi ne bi mogli dobiti skupaj. Nastopajoči so se kmalu tako navadili na večerne vaje, da so prihajali tudi takrat, kadar je vadila samo ena skupina. Spominjam se, da so k vajam za prizor, kjer nastopajo samo moški, prišla tudi vsa dekleta in žene. Za one, ki so se na odru mučili z izgovarjavo, tekstem in plesi, so kuhale kavo...«

»Zakaj ste se odločili, da ravno Miklovo Zalo postavite na oder?«

»Lani sem potoval po Koroski. Vzdrljub sem to čudovito pokrajino. Govoril sem z ljudmi, ki se še danes pišejo za Miklovo Zalo. Tam sem se odločil, da poskusim z Zilko ljudsko igro.«

Na mizi, za katero sediva, leži poleg gledaliških listov še Marjotovo delo: Tri obredja iz Zilje.

»Veliko dela je bilo s plesi Marjan Kralj je z igralci nastudiral dva koroska ljudska plesa, Visoki rej in Svabeno polko, ki so ju Koroski plesali v času

ko je živel Miklova Zala. Visoki rej so plesali na vsakoletni »stehavski praznik«. Banderu zanj je po etnografski študiji naredil France Kuhar, ki igra vodjo »konte«, to je zbora kmečkih fantov.«

»Saj je nisem sam naredil, cela družina jo je delala,« pravi zvečer pred predstavo v garderobi Kuharjev France. Pravkar si je pripel rdeči nagelj. V koroski ljudski noči je, Garderoba je polna ljudi. Vidi pa se, da France ni samo vodja »konte« na odru, ampak da ima tudi tukaj nekaj besede. Igralcem, ki predstavljajo kmečke fante, govori, kako se morajo obnašati na odru, skriji ga, da kdo ne bi pravčasno odšel z odra. »Skupaj se držite,« pravi. Sicer pa, ali se je tem fantom tako težko živeti v vlogo kmečkih fantov?

»Kaj sem delal danes? Ves dan smo spravljali ajdo v kozolec,« se zasmeji France. Osem Kuharjev nastopa v Miklovi Zali. Doma sta ostala samo mati in oče, ki pa sicer tudi igra na kostanjevškem odru. Toda tokrat so se dogovorili, da oče in mati ne bosta igrala; nekdo pač mora biti doma.

»Jutri imamo prvo uro slovensčino,« se nekdo oglasi. Se-

Igralci z režiserjem: 103 vaje za našo Zalo

S SLOVENSKIM
OKTETOM
PO KOROŠKI

DOKLER BOSTE OSTALI, BOMO OSTALI

Rastlinski motivi listja so bili vtisnjeni v tkanino moderne dekorativne zavese na širokem odru novega velikega kulturnega doma v Ljubljani ob Baškem jezeru. Listi so bili sicer črni, a bili so listi — lipe. V črni smokinih je tokrat nastopal Slovenski oktet, kot gosposko stoji slovenska pesem v velikem svetu. Prijateljsko domačno in navdušeno ožono je šla ta pesem znova čez Koroško. Na tri koncerte v Dobrih vseh, Borovljah in Ločah se je zgnilo vse, kar ljubi to pesem, od Podjune in Roža in Zilje do Karavank.

Prvi nastop je imel oktet iz Ljubljane pravzaprav še v Celovcu, na slavnostni mednarodno se prepletajoči prireditvi (v proslavo Združenih narodov, pod razsvetljenimi velikimi lestenci Konserthausa. Črnski profesor iz Filadelfije je orgial ameriške himnične skladbe, znameniti celovski madrigalisti, tokrat oblečeni v rjave folklorne suknjice, dekleta pa prevezana z rumenimi predpasniki, so ljubezljivo jodlali; italijanski Furlanci, med katerimi je bila tudi črnolasa Laura iz čokoladne tovarne, so v narodnih nošah plesali in peli o samore; eni so peli angleško, drugi spet so v imenu Sovjetov prebrali Sostakoviča, tretji trobili v rogove francoskega Iberta. Naši so imeli na narodnih nošah rdeče nagelne.

Celovski literat Helmut Scharf je prispeval vezni tekst med koncertom iz svoje knjige medvojnih srečanj. Kot vojak pod nemško čelado je spoznal francosko Rachelle in je zapisal: »Midva sva bila že takrat — Združeni narodi.« Spomnil se je svojih srečanj v Ukrajini. »Kako ste danes? A še se je v obsodbi nesmiselne vojne

vojne spomnil južnega sadja in na begu ustrujenega moža v Italiji; pa ujetega angleškega vojaka, s katerim sta izmenjala cigarete. »Ne nehajmo graditi mostov.« je končal svoj odstavček o jugoslovanskem partizanskem zdravniku. »In zdaj po dvajsetih letih — kdaj bosta oče in učitelj učila otroka zgolj miru, kdaj bomo likvidirali zadnje zaloge municije?«

»Oh, meja je zdaj postala že pravcata prijetnost,« se je pohvalil kot predsednik jugoslovansko-avstrijskega društva celovški podžupan Rudolf Nowak na kosilu, ki nam ga je društvo privedlo v Celovcu. »Vsi so bili na koncertu dobri, a splošno mnenje je, da ste vi odrekli ptica, kot pravi pregovor, se pravi, da ste bili najboljši.« je ponovil mnenje, ki sem ga sicer silil že tudi v dvorani, predsednik društva, bivši pomočnik deželnega glavarja Koroške Mathias Krasnik. »Jaz, pa moj glasček,« je s siločimi očmi skušal peti za oktetom, ko so mu čestitali k pravkar minuli 70-letnici.

Zvečer istega dne se je nagnetlo v dvorani hotela Rutar v Dobrih vseh toliko ljudi, kot doslej še nikoli. Z vseh strani so postavili stole, tako da so bili pevci stisnjeni kakor v kleščah. Poleg domačinov so prišli tudi celovski madrigalisti, pa ves slovenski zbor iz Globasnice, in oni iz Sentjanža, pa najvišji slovenski kmet na Koroškem Smerinik, in kar je po svoje zanimivo: celj z onstran meje, iz Mežice.

Jasno, a mrazlo je bilo nedeljsko jutro pod Obirjem. V Dobrih vseh so bili seveda vsi napisani nemški, razen velikih lepakov za oktetov koncert ter starih beležev nad Narodnim domom ter Hranilnico in po-

sojilnico. Toda Franc Rutar je tudi sina izsolal v lepi slovensčini. Podjeten gospodarstvenik je Rutar, moderen hotel ima, trgovino in pravkar je uredil za turiste celo bazen. In celo donarje sprejema kot plačilno sredstvo. »Pri volitvah sem sicer propadel, a zdaj v občinskem svetu želim, da bi prevzel referat za turizem.«

Kdor je gospodarsko trden, je laže tudi zavezan. Sicer pa se tudi politične razmere na Koroškem res obračajo na bolje. Na koncertu v glavni borovljski kinematografski dvorani je bil navzoč tudi ves občinski svet. »A za nas je bila posebna čast in užitek,« je rekel socialistični župan Tomas Sorgo, ki se na petje spozna, saj poleg svojih občinskih poslov vodi še mešani pevski zbor delavcev iz puškarne in drugih industrij. Slovenske koroške pesmi, zlasti pa Kernjakova »Mojece«, so bile seveda povsod predmet posebnih aplavzov. V Borovljah je presrečen mahal z rokami z balkona tudi Pavle Kernjak, skladatelj teh priljubljenih pesmic. »Ali niste dobili not za »Pepco«, ki sem vam jih poslal?« je zaskrbelo avtorja »Mojece« in »Katrece«, ki pa je hkrati objubil, da napiše za oktet še kako pedobno.

V Ločah je pevcem prinesla šopek brikla Simčičeva Lizka. Njen oče Otmar Simčič je glavni organizator našega prosvetnega življenja v tem okolju, in značilno: celo njegova prijazna žena, po rodu rajhovska Nemka, ki jo je spoznal med vojno v taborišču, razume slovensko. Gledal sem publiko v tem modernem kulturnem domu, ki ga je zgradila občina tudi zaradi reprezentance med mnogimi tujimi turisti. Za predstavniki našega generalnega konzulata in

Slovenske prosvetne zveze, katere gostje smo bili, so sedeli v dolgih vrstah vsi pomešano — stare ženske z rutami in mladina in izobraženci, duhovniki z belimi ovratniki in kmetje z odprtimi srajcami. Zvesti navdušenci Sime Martinjak, ki je še Maroltove »apezejevce« sprejemal na Koroškem, je široko stjal od zadovoljstva. V drugi vrsti je sedel tudi predsednik koroškega narodnega sveta Inoko. Eden največjih problemov koroških Slovencev je v njihovi notranji razcepljenosti. Na teh oktetovih koncertih pa je bilo združeno vse, ne glede na prepiranje.

Dom v Ločah so postavili celo z rahlimi ostanki abwehrskih težanj, toda zdaj se vrata lepo odpirajo tudi slovenskim prireditvam. Posebna soba je za domača prosvetna društva. Zal pa je nemško govoreče društvo samo eno in enotno, Slovenci pa imajo kar tri med seboj razdeljena društva. Tudi televizija in radio vodenita že tako težavno prosvetno delo slovenskih društev; zato je treba iskati novih oblik. Pevski zbori se sicer še najbolj držijo, toda morda bodo v prihodnje začeli tudi z nekoliko obliko ljudske univerze. Sodelovanje z avstrijsko socialistično stranko pa se dobro izkazuje. V nekaterih vaseh so tako tudi naši ljudje prišli v občinske svete. V Bilčovsu in Zelezni kapli, kjer je slovenski učitelj kulturni referent, so začeli spoštovati tudi načelo dvojnosti.

»Hvala in pridite še,« je še enkrat poudaril v zaključnem govoru po zadnjem koncertu predsednik Slovenske prosvetne zveze Franci Zwitter in mi smo jim objubil istot: »Dokler boste ostali, bomo ostali.«

BOGDAN POGACNIK

NA KRKI

veda je med igralci veliko solaste mladice. Ti so mojstri za razsvetljavo, prenašajo kulise in nastopajo kot statisti in igralci. Nekaj časa sem kmečki fant, potem sem pa mož, ki se bori proti Turkom, kasneje pa sem zopet otrok,« je s precejšnjim ponosom povedal solarček. Potem se je zasliši izza kulis, ki stoji pripravljen za odrom: »Danes vas pa bomo natelpli, boste že videli.« Tako govore v šali kmečki fantje »Turkome«, ki so si, že nadeli živo rumena oblačila janičarjev. Ampak kljub temu — jutri je vendarle prva ura slovensčine... 103 vaje so poleg trdega dela prinesle tudi vesele trenutke. Tu ne mislimo samo na veselje ob tem, ko so igralci videli, kako ustvarjajo igro, značaje, ne samo veselje nad čarom Visokega reja in poskočne Svatbene polke. Za najstarejšo igralko, Ljubo Kotarjevo, so to, kot sama pravi, najljepši trenutki v življenju. Stara je 67 let. Tokrat je prvič stopila na oder. Naguban obraz in zgrane roke ni bilo treba posebej maskirati. To je na njej zapustilo delo. »Veste, saj je tako lepo igrati,« je dejala. »Vsi so z menoj zelo vljudni. Da, v Kostanjevici delam že štirideset let in to so najlepši trenutki mojega življenja.« Pravijo, da je Kotarjeva Ljuba prihajala na vaje vedno praznično oblečena.

Anekdote z vaj
so se rojevale sproti. Na primer tista, ko je igralec Ivan

Mliakar, krojač, ki igra starega Seranika, na ves glas oznanil odra »Razglašam sodni dan,« namesto »tožni dan.« Ivan Mliakar s svojim bratom Lojzom Mliakarjem sodi kot Ladko Kukec, Marija Sketa in Jože Jančič kot »stari gardie kostanjevskih odrskih amaterjev. Pred predstavo so mirni, učitelj Jančič se spreha med svetom kmečkih fantov in deklet, ki so v živopisnih koroških nošah, tako kot da pri tej predstavi ne bi sodeloval. Marija Sketa pravi, da se igralci tako živje v igro, kot da bi bila ta pravo življenje. V prizoru, ko morajo Marijo zgrabiti in odpeljati z odra, ker je njena Almi-za izdajalka, jo tako zgrabijo, da ima večkrat plave roke. »Ne morem pomagati,« pravi soigralca, ampak jaz mislim, da gre čisto za res!« Tako je vzel stvar tudi Kuharjeva, ko je nekoga večera odšlo na vaje sedem članov njihove družine, ona pa je zbolela. Toda na pol poti do Doma kulture je že dohitela soigralce, svoje brate in sestre, vaje se ji je zdelo v primeri z boleznijo veliko važnejše. Černelčev Franci iz Podbočja pri Kostanjevici, ki igra dokaj zahtevno vlogo Vinka, je potolkel v prizadevnosti morda vse ostale.

»Na vaje sem se vozil s kolesom,« pravi skromno. Toda za tem odgovorom se skrivajo kilometri in kilometri, prevoženi po cestah in doline. Ko je hodil na vaje, je obiskoval srednjo tehnično v Krškem. Tja se je ves

čas vozil s kolesom. Iz Podbočja do Krškega in nazaj, zvečer pa na vajo v Kostanjevici... takole se nabere tudi do 50 kilometrov!

»Saj je kar šlo,« se zasmeli, »samo jutraj sem bil včasih tako zaspal.«

»Jaz pa sem gospodinja,« je povedala Rozika Jančič. »Danes sem ves dan delala in prav hudo sem izmučena. Pa še gri- pa me daje... Da, tudi moj mož igra v Miklovi Zali. Vidite, kakšen je! Človek ga kar ne bi poznal, čeprav bi z njim živel,« pogleda svojega moža, starega kostanjevškega kulturnika, učitelja Jančiča. Pravi, da sta se spoznala na odru, davno je že tega. Takrat sta igrala v neki Nušičevi komediji.

»Joj, sedaj pa moram iti,« se je prestrašila, kajti predstava se je začela.

Pravi praznik

je predstava v Kostanjevici. Lahko bi ji dejali velika maša ljudske kulture. Ljudje v dvorani, ki je polna do zadnjega kotička, živahno spremljajo pot Miklova Zale. Igra je ljudska in blizu jim je. Starodavna kot njihove mestece pod Gorjanci prav sodi v to okolje. V dvorani je sprostljiva tišina, ko se ljudje zavedo negotove poti Miklova Zale in zaslužio zaplet. Potem zopet živahno spremljajo koroške plesne in fantovske običaje z onkraj Karavank. Nasme- jajo se do solz in z živahnim odobravanjem pritrjujejo pre-

govorom o zvestobi in izdajstvu, ki jih je avtor igre vrnil med tekst. Solze se jim zaleskečajo v oči, ko Zala odpeljejo v suženjstvo. In morda mislijo, ali ni tudi naš Franci, Tone, oče takole odšel v lager v Buchenwald, Gonars... Radi bi se pridružili ukanju kmečkih fantov na odru v prizoru svatbe. Pogajali bi se za nevesto, kot to še danes delajo doma. To je njihova igra, ljudska igra. Toda: TI GLEDALCI SO PRED DNEVI POSLUŠALI TUDI HAYDNOVE STIRI LETNE CASE!

Kje so meje podjetnosti kostanjevskih kulturnikov? Ali pa kaj vse se da narediti z malo malo denarja in veliko ljubeznijo do umetnosti, do oblikovanja.

»Na vaje se vozim s kolesom, 50 kilometrov vsak dan.« »Gospodinja sem in danes sem tako trudna.« Krojaški mojster v Labodu. Trgovca v Kostanjevici šol.

»Z naše družine jih igra osem.« »Danes sem ves dan vdeval ajdo v kozolec.«

»To je najlepše v mojem življenju.« »Imeli smo 103 vaje.«

»Da, včasih smo prihajali domov ob enih ponoči.«

Pravijo, da je kultura brez doma in da gostuje zdaj tu, zdaj zopet drugje. Toda prepričan sem, da je njen vikend v Kostanjevici na Krki že trdna hiša.

Peter Breščak

KULTURNA FOTOKRONIKA

TANGO V DRAMI

TIŠINA— PREDSTAVA

V ljubljanski Drami je bila premiera politične satire »Tango«, ki jo je napisal poljski avtor Slawomir Mrozek. Na sliki: Angelica Hlebceva na mrtvaškem odru.

Zgoraj Ali Raner in Majda Potokarjeva. Igrali so še Janez Albreht, Polde Bibič, Ivanka Mežanov, Maks Bajc.

Delo je režiral Miran Herzog (desni). Scenograf je Uroš Vagaja, kostumografka pa Alenka Barčlova.

CIN, CIN v MALI DRAMI
To je Francois Billeldoux, igralec, gledališki in televizijski režiser, pisatelj in avtor igre »Cin, cin,« s katero je Mala drama začela letošnjo sezono. V obsežni in zahtevni vlogi Italijana Cesara, ki jo je na pariški premieri igral sam avtor, nastopa Jurij Souček, njegova soigralka, Angležinja Pamela, pa je Duša Počkajeva.

POZABLJENI UMETNIK —
PISMO:

O REZBARJU V HALOZAH

V št. 40 ste pisali o dolentakem rezbarju Fr. Vodniku, ki je imeniten rezbar in kipar. Tudi pri nas je živel znan rezbar — samouk, že pokojni Martin Emeršič iz Paradiža, po domače Sukov Tina, mali posestnik in vinogradnik. Imel je dve hčeri, Ano in Marijo. Starejša Marija se je v Ptuj odselila in poročila in njen oče se je potem preselil k njej, ker se doma z zetom nista razumela. Umrl je pri hčeri v Ptuj, kjer je tudi pokopan. Toliko o njem in družini: sina ni imel, sicer bi ta bil verjetno tudi rezbar, seveda strokovno šolan.

Rezbarji je samo v trdem lesu, postelje, kredence, kriše, palice, spovednice, največ pa po hrvatskih gradovih, v Opeki, Trakošanu in drugih gradovih. V Trakošanu v Hrvatskem Zagorju je za grofovsko družino Draškovič delal mnogo let, rezljano pohištvo, vrata, razne grbe, zbirke, sploh lepe predmete. Potem so ga hoteli imeti tudi drugi plemeniti, ko so bili videli Sukove izdelke. Tudi po raznih cerkvah je mnogo njegovih del, obhajalne mize, tabernakliji, priince in spovednice. Le naša župna cerkev ima najmanj njegovih spominov. Pred cerkvijo še stoji veliko mame-nje (križ). Deblo je hrastovo in rezljano in še v dobrem stanju, napravit ga je dal kmet, že pokojni Vida Kolednik v Pristavi. Tak rezljan križ še stoji tudi pri Ivanu Brodnjaku v M. Okciu. V Gradiščah, kjer je imel sorodnike, pa so še dela njegove ročne spretnosti, postelje in drugo. Izdeloval je tudi krasno rezljane palice in razne okvirje za slike. Krona njegove umetnosti pa so bila krasno rezljana glavna vrata za samostansko in župno cerkev Sv. Petra in Pavla v Ptuj. Ob njeni prenovitvi za proslavo 700-letnice minoritskega reda v Ptuj so bila ta vrata dika cerkvene obnove, ponos in bržkone danes milijone vredna. Zal je bila ta umetnina uničena ob bombnem napadu s cerkvijo vred. Angleži pa niso požvalni škodo in le nekaj kamena kaže, kje je stala ta lepa cerkev. Če ima minoritski samostan še kakšne rezbarske predmete, mi ni znano. Tudi rezbarjeve slike za objavo v listu nimam.

Delal je naš rezbar vse na pamet; vse je najprej narisal, vzel iz narave. Glav človeka in angelov, živali, ni ustvarjal, pad pa vse iz »stihotije«, pšenice, sadje, grozdje, listje in razne motive, ornamente itd. Ko sem včasih prišel k njemu, bil je le redki doma, ob nedeljah, zaradi zavarovanja hiše, sem opazil, da so vse stene bile polne raznih podob v rezljanih okvirjih. Govoriti ni mogel drugače kakor s svinčnikom v roki in kosom papirja pred seboj. Imel je samo domačo ljudsko šolo in nič več. Nobene risarske šole ali kaj podobnega. Imel je mnogo najrazličnejšega orodja, ki si ga je dal izdelovati po svojih navodilih in je vse nosil s seboj v slavnatnem cekurju, ko je šel na delo. Bil je zelo zgovoren, le eno napako je imel, svojega dela ni znal zaračunati, zato je malo zaslužil, ker ni bil drag in konkurence ni imel. Skrbno je izbiral les, da je bilo delo trpežnejše, da lesa niso napadli črvi. Les je znal pripraviti na svoj skrivni način, odklanjal pa je lipov in topolov les. »Ne delam v takem, škoda je časa in truda. Moje delo se mora ohraniti več kot sto let.« Tako je bilo njegovo načelo, zato pa mu ni nikoli zmanjkalo naročil.

Sedaj tu ni več nobenega rezbarja. Tisti izletniki, ki se ob nedeljah vozijo v grad Trakošanu in tam občudujete izrezljane grbe in druge umetnine, vedite, da jih je izrezljal pozabljeni samouk Halošan iz Paradiža, Sukov Tina. Te vrstice naj mu bodo v spomin.

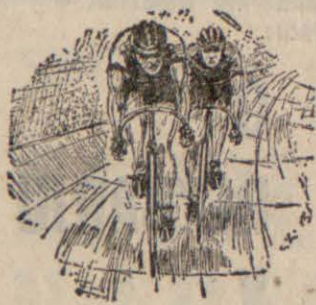
Janez Emeršič Tom,
Cirkulane

VABILO

Takih pisem smo zelo vesel in prepirani smo, da so zelo brana. Vabimo bralce, da nas še naprej opozarjajo na zanimive ljudi, ki živijo ali so živeli v njihovih krajih. Prav tako pa naj nam pišejo tudi o pozabljenih kulturnih zanimivostih. Objavljali jih bomo v posebni rubriki in seveda tudi honorirali. Pričakujemo širok odziv.

Rubrika »Pozabljeni umetniki — pozabljene umetnine« čaka.

Uredništvo

Šampioni so utrujeni

Kaj delajo danes nekateri najbolj znani dobitniki zlatih kolajz na olimpijskih igrah v Tokiju? Že uvodoma moramo naglasiti, da so samo malokateri vztrajali na starih, dobrih položajih. Za mnoge je bil Tokio — po lastni volji — »zadnja postaja«. Med njimi pa je tudi nekaj takih, ki računajo še na leto 1968.

Med slednjimi preseneča zlasti vztrajni Američan Al Oerter, ki je s diskom trikrat (1956, 1960 in 1964) osvojil zlato kolajzo. Možno je trditi, da ima lepe možnosti tudi v Ciudad de Mexico, čeprav zdravnik pravi, da ne, da je telesno že prava atletika razvalina. Oerter je že v Tokiju nastopil s steničnim okoliščinami, ki so ga nekoliko poškodovale hrbtenice. Medtem je dobil še mavec skupaj z nekakšnim uspešnim odlokom, priporodil pa so mu še, da naj počiva nekaj časa. Toda žilavi tridesetletnik se nocoj nocoj predati: »Na prihodnjih olimpijskih igrah bom star šele 33 let. To vendar ni nobena starost, da bi moral odnehati za zmeraj. Špet bom zraven, če bo potrebno celo s steničnim in oklopom.«

Ameriška »kraljica sprinta« iz Tokia — Bob Hayes (100 m) in Henry Carr (200 m) sta poskušala amatersko zlato pretopiti med poklicnimi nogometaši. Hayes je zabeležil nekaj uspehov, toda nato so telmezi pogodili neko posebno taktiko. »Med igro se počutim kot tank, po katerem udriha nasprotnikova artilerija. Football je trd kruh, trši kot pa sem mislil poprej.« S tem se je moral spoprijazniti tudi Carr; trdi igri se je izogibal, tako da so se odgovorili njegovim uslugam.

Zmagovalca v metu krogle Dallas Longa je popolnoma zasenčil Randy Matson; zato je odnehal in se povsem posvetil poklicu zobozdravnika. Dvojni zmagovalec iz Tokia, Novozelandski Peter Snell (800 in 1500 m) je obsejal sprinterice na klin, potem ko zaradi poškodbe nikoli več ni dosegel olimpijske forme. Precej tiho je tudi okoli dvakratnega zmagovalca v maratonu (1960 in 1964), Etiopca Abebe Bikila, čeprav ima vse možnosti, da zmaga še tretjič. Dobitnik štirih zlatih odličij, plavalec Don Scholander, ki je po igrah hudo zbolel, je zagotovil nekaterim plavalnim izvedencem: »Na svidenje v Mehiki! Vse pa kaže, da se prihodnjih iger ne bo udeležila triletna zmagovalka na 100 m prosto Dawn Fraser. Slovita Avstralka se je sprla z nacionalno zvezo. Vrh vsega se je poročila; v prostem času pa piše spomine, s katerimi je razburkala javnost.

Bilo je v novembru lani, v dunajskem boksarskem žarišču številka 1 »Dianabada«. Okoli ringa so se zbrali vsi strokovnjaki, ki dandanes kaj pomenijo v avstrijskem profesionalnem boksu; vsenaokrog je bila nestrpnost in vznemirjenost. Več kot očito je bilo, da bo »sestane« na najvišji ravni sklepali o nečem pomembnem, tako so vsaj računali rđdovedneži. In prav so imeli, kakopak.

»Neki zagnan mladenič bi rad stopil med profesionalce. Fantu pa ne verjamemo prav, da se je že kot amater dokopal do boksarskih večšin. Zato bo moral najprej zaplesati v ringu in svoje trde pesti — pred našimi strogimi očmi — preskusiti na

starem lisjaku Teddyju Schallu. Šele potem bomo mi, strokovnjaki, sklenili, ali je zrel za poklicnega boksarja ali ne!»

Nekaj minut pozneje so strogi ocenjevalci izročili mladeniču zaželeno dovoljenje za opravljanje boksarskega poklica. Mlad boksar v veliki preizkušnji sicer ni mogel skriti značilnih potez amaterskega boksa, toda pazljivim izvedencem le ni uslo, da je »dobil materiale«, torej športnik, ki bi lahko skilati marsikatero zvezdo, če bi marljivo in redno vadil pod vodstvom razgledanega trenerja.

Menda je naključje, da se je hkrati s prihodom Carla Roya — pod tem imenom danes vsa Avstrija pozna mladeniča, ki

se je novembra lani v »Dianabada« potoval za licenco profesionalnega boksarja — marsikaj spremenilo v avstrijskem poklicnem boksu. Skupina managerjev — prirediteljev športnih tekmoval, med njimi tudi bivši oskrbnik Carla Roya Karl Marchart in njegova sedanja managerja Kurt Filip in Ernst Walter, je »skoraj čez noč razgibala dunajski profesionalni ring«, kakor piše »Box-Sport« iz Kölna (ZRN). Nemški strokovni časnik v podnaslovu naglašja, da gre predvsem za številne nove poklicne boksarje iz Jugoslavije, ki so se zaupali raznim dunajskim managerjem in delijo družbo s poklicnimi športniki iz Avstrije (12), Trinidada (1), Turčije (1) ... Seznam za današnje branje sicer ni več poln, ker je zdaj v Avstriji menda že več jugoslovanskih boksarjev, kakor pa jih naštevajo »Box-Sport«. Ondi so Stijla, Vojnović, Brlež, Ivanović, Marić, Keler, Prebeg, Numanović (?) in Mehanić (?) ... Nemški časopis piše, da je vseh poklicnih boksarjev že toliko, da bo njihovo združenje moralo misliti na redne izbire prvenstvenih dvojboj za avstrijsko prvenstvo v posameznih kategorijah, po zgledu zahodnoevropskih in ameriških držav.

V tej pisani mednarodni družbi je, sodeč po poročilih v avstrijskih časopisih, številka 1 Carl Roy (65,60 kg), torej prav boksar welterške kategorije, ki je svoje znanje moral dokazati v ringu v »Diananem kopališču«. Štirindvajsetletni natakari iz restavracije v veletrgovini »Gerngross« ob Maria-Hilferstr. 38-48 je sprito svoje nadarjenosti na predolu od treninga do treninga. Na dveh boksarskih odrih sredi Dunaja — na Marzringu in slovti Stadthalle — je v enoletni karieri med profesionalci opravil s petimi tekmi: z Nemcem Lechnerjem (s k. o. v II. krogu), Italijanom Bottarellyem (po točkah v 6. rundi), Avstrijem Illyjem (po točkah), Italijanom Palmierijem (po točkah) in Belgijcem Willemsom (s k. o. v 6. krogu). Poročila s teh nastopov ne štedijo s presežniki o Carlu Royu: prav njegovo ime je najpogostejše v naslovih, njegova slika največkrat ilustrira novinarska poročila, njegova borba pa je skoraj vsakokrat »dogodek večera« ...

»Gospodar pa položaja je bil C. Roy — tekmeča je pokosil z bliskovito levico ... z izrednim pregledom nad dogajanjem v ringu ... hiter, razsoden ... presenetljivo dober ... odlični tak-

tik in tehnik ... borec s srcem ... vsi častilnepi želijo boksat proti njemu ... pulijo se zanj ... navdušeno občinstvo ga odnaša z odra ...»

Pohvale se vrstijo na tekočem traku. Še več: pred mednarodnimi boksarskimi revijami se avstrijski časopisi sprašujejo, kdo bo boksal proti Carlu Royu, zakaj jasno je, da vsakokratni nastopi tega mladeniča dajejo vso mikavnost dunajskim boksarskim večerom. Nekateri listi grede celo dalje in objavljajo poročila posebnih dopisnikov iz tujine, v katerih ocenjujejo Royeve tekmece. Tak je na primer dopis iz Milana, ki podrobno »mikroskopiše« Bottarellyja, preden je gostoval (in izgubil) na Dunaju. Kajpak ne manjka tudi prispevkov, ki opisujejo Royeve trde priprave pred posameznimi nastopi. Neki časopis celo v dvokolskem naslovu ugiba, ali bo Carl Roy novi Laszlo Papp, in piše o njem več kakor pa o odhodu trikratnega olimpijskega zmagovalca iz Madžarske, edinega profesionalnega boksarja iz vzhodnoevropskih držav v Dunaja ...

Kdo je pravzaprav C. Roy? To seveda ni njegovo pravo ime. Dokler 15. oktobra lani ni odšel na Dunaj, kjer je hotel delati, se učiti nemščine in pridobiti izkušnje za boksarskega trenerja, se je imenoval kratko malo Karl Brlež. Z boksom se je spoprijatelil leta 1959 pri »Partizanu« v Zagorju, pozneje pa se je ukvarjal z njim še pri »Rudarju« v Trbovljah in naposled pri »Odredu« v Ljubljani. Nikjer se ni prav uveljavil, čeprav je — po podatkih iz avstrijskih časopisov — v 33 nastopih zmagal kar šestindvajsetkrat s k. o.; ponekod so ga celo zaničevali, zato je poskusil srečo na tujem.

Karl Brlež? Za boksarske kroge nič kaj primerno ime; kdo pa bo znal izgovoriti to čudno ime? Zato je Karl — hkrati z licenco za profesionalnega boksarja — dobil tudi novo ime: Carl Roy. Temu imenu je botroval seveda njegov domiselni manager, ki je — tako vsaj vse kaže — znal že od vsega začetka udarjati na reklamne bobne. »Carla Roya mi je ponudil neki znan jugoslovanski manager ... fant je zaprosil za avstrijsko državljanstvo ... in še marsikaj med časopisnimi vrsticami ni res, toda občinstvo le dere k boksarskemu odru, prireditelji so dobro obiskane, za Carla Roya se zanimajo vsi ...

H. UBELEIS

Prvo nagrado — pokal našega uredništva — je na III. slovenskem rallyju motornih pilotov s ciljem v Alpskem letalskem centru na Lescah osvojil zmagovalec, petindvajsetletni študent strojništva iz Samatorice pri Horjulu, inštruktor jadranskega letenja pri AK »Ljubljana« Vine Zakelj. Dobitnika nagrade »TT« predstavljamo našim bralcem s tole zgodbo.

»Za zlato C«, eno izmed najbolj častnih priznanj v jadrnem športu, mora vsak kandidat opraviti tudi prost prelet, dolg natančno 300 km. V Sloveniji, denimo v Ljubljani, lahko najbolj predani jadralci tudi po več let čakajo na ugodne vremenske razmere, v katerih bi lahko poskusili srečo; malo je ugodnih priložnosti. Zato sem bil izredno vesel, ko se mi je leta 1962 v zveznem letalskem središču v Vršču ponudila ta možnost. Med 20 kandidati so jih nerazpoloženi strokovnjaki določili osem; samo štirje med njimi, ki naj bi jih izbral žreb, pa naj bi poleteli zares. Sreča se je nasmehnila tudi najmlajšemu in najmanj izkušenemu med njimi — meni.

Za težavni polet do Kumanovega (330 km) sem se seveda temeljito pripravil, preden smo nekega lepega dne dopoldne ob deseti uri poleteli proti daljnemu cilju. Proti običaju je vsak med nami

sem izračunal, da nisem dovolj visoko; če bi tvegal, bi prav gotovo moral pristati kje sredi soteske. Zato sem poskusil srečo nad meko (še toplo) vasico, nad katero je bil steber, v katerem bi se spet lahko dvignil višje. Trikrat sem menil, da sem že dovolj visoko, da bi lahko poletel čez bližnje sedlo; trikrat sem se moral vrniti nad vasico. Pri vsakem poskusu je bilo videti, da bi se lahko popeljal čez sedlo, če bi namesto »smučke« na »Vaji« imel kakšne kolesčke. In ko sem četrty poskusil se je naseleže že tako ohladilo, da sem naglo padel. Tačas nisem več duomil: v nekaj sekundah bom moral pristati, drugega mi ni kazalo, toda kje? Nikjer nisem videl primerne »prostore«. Pa te presnete krave in ouce, ki so se pasle vsenaokrog! Letalo bom gotovo uničil, toda ali se bom sploh lahko rešil? V odličnih trenutkih več kot sedemurne zračne bitke pa sem se popolnoma streznil; vse moje odločitve so

OSEM NEPOZABNIH UR

ubral svojo smer; vsak zase je menil, da je pametnejši od drugega ... Nekje nad Srbijo, kakih 150 km od starta, sem kljub vsem pripravam popolnoma izgubil orientacijo. Zelo me je skrbelo, da bi zašel na področje Bolgarije. Letalo — »Vajox« — sem zato usmeril proti zahodu; oddahnil sem si, ko sem pod seboj zagledal neko reko — Moravo. Toda samo za hipoc: nenadoma je pred menoj zrasla Suva planina s kot nož ostrim grebenom. Prav čezenj bi moral dalje proti jugu. Sonce pa je bilo že nizko pa tudi teren pod menoj ni bil tak, da bi obetala kaj prida dviganja. Dobro uro sem se trudil, da bi »vzlezele« čez greben (1.808 m), toda vsi napore so bili zaman; manever me je tako zapostil, da si nisem utegnil obrisati niti znoja s čela ... Sele v četrtem naskoku sem s krmilno palico dobesedno »vzignila« letalo čez greben; med njim in »Vajox« je bilo samo nekaj centimetrov, toda bilo je dovolj, da sem zaždel nad leskonoško ravnino.

Tudi ravnica mi ni obetala nič dobrega, zlasti ker so jo na južni strani — v »moj« smeri — obrobili visoki hribi. Bil sem samo 1.000 m visoko, gore na jugu pa so segale 1.400 m visoko in več. A nahuje je bilo, da se je ozračje medtem še skoraj ohladilo; moral sem se boriti za vsak meter višine. Nekajkrat sem padel tako nize, da bi bil lahko z roko dosegel krošnje dreves! Pastirji iz zakotnih vasi s čredami so preplašeno bežali pred neslišnim, skrivnostnim »zračnim« »strogom«. Ravnina me je ujela; računal sem, da bom moral pristati na njej. To bi bil seveda konec mojih lepih sanj o zlatem C.

Med hribi sem tedaj zagledal neko sotesko. Ali je to rešitev iz zagate? Brž pa

bile pravilne, ko sem se spustil na neko »flikco«. Na nekaj metrih, navkreber, sem pristal, in sicer tako, da sem z enim krom namenoma porušal po tleh, da me je zavrtelo kot na vrtiljaku, sicer bi bil tresel in skakalo teraso.

Prebivalci okoliških vasi, v grobkih opečnih košutah in z noži za pasovi, so v trum hitei k letalu. Ves zmeden sem jih ogovarjal v slovensčini. Čeprav se nismo mogli sporazumeti, sem le ugotovil, da mi niso prav nič naklonjeni. Menili so namreč, da sem jim prinesel nesrečo; najbolj je žugala proti meni neka 100 let stara ženica.

Trije miličniki s brozastrelkami so morali dan in noč stražiti letalo; precej sem moral truditi, da sem jih pridobil oziroma zastrašil, češ da je letalo državna lastnina.

V Vršču so mi seveda poprašali: dokler so spraseni po meni celo pri sosedih — Bolgarin in Rumunih, saj so menili, da sem morda pristal pri njih. Za pomoč so prosili tudi službo zračnega reševanja v Zagrebu ...

Sele prvi dan se mi je posrečilo, da sem dobil zvezo z Vrščem. Medtem smo v Golemi vasi razstavili letalo in na ramah znosili v dolino, najel sem kamion in ...

...šesti dan me je motorno letalo potegnulo do Vršca, od koder sem pred dnevi — v osemih nepozabnih urah — poletel 277 km daleč, torej 23 km premo za zlati C.

Leto pozneje — na državnem prvenstvu v Vršču — sem v dobrih štirih urah brez večjega truda in prizadevanja izpolnil pogoj za čisto značko, ki se mi je izmuznila leto poprej.

V Španiji, domovini biko-borbo, so tudi nogometni navijači bolj borbeni in nepomirni kakor kje drugod. V La Coruni so naježeni proti domači enajstotki tako globoko, da jo hodijo izžvižgati celo na treninge med tednom. Da bi imeli vsaj nekaj mir, je trener spremenil urnik dela tako, da morajo prihajati večkrat v zgodnjih jutranjih urah. Kmalu po 7. uri zjutraj so že vsi zbrani — brez žvižgačev.

meceni posebej pristati na nenavadnem pogoj — da bodo tako pridobljenemu mojstru ob žogi plačali vse stroške za preselitev družine in premičnin ter še za deset (!) redko lepih in dragocenih mačk, ki jih goji njegova boljša polovica. Ta prevoz je bil še posebej zahteven in tudi ne poceni!

Enega nogometnih gledalcev, ki so ga ob lanskih strahotnih izgrelih na stadionu v Limi razglasili za po-

prekosil vsa pričakovanja. Režiser Kon Itikava pa je imel tudi kaj izbirati: zanj je delalo več kot sto kamer in naklepalo nič manj kot 120 tisoč metrov traku. Snelci niso lovili narodov, temveč človeka, ne njegovega uspeha, temveč njegovo snobno in mrzlico, njegovo radost in razočaranje. V tem je bila globina vzdušja na tokijskih olimpijskih igrah ... Japonske igre in olimpijske igre — taka je ocena — so s filmom obdelovali umetni-

KRATKO TODA NOVO

grešanega, so nedavno spet našli živega in popolnoma zdravega. Mož je sredi hrušča in trušča v areni brez sledu izginil — daje — kratko malo zategadelj, ker se mu je ponudila zelo pripravnost na priložnost, da je zapustil ženo.

Svojevredsten rekord beležijo letos na jesen v angleškem nogometu. Liga, ki združuje štiri divizije (reci spe. lige), katerih spored obsega nič manj kot 46 tekem, ima na izbiro samo 82 sodnikov. Kar pa je pri tem presenetljivo, je to, da med vsemi temi ni niti enega iz Londona. Vele mestni ljudje se po vsej priklki nočejo izpostavljati nehalčnemu poslu s piščalko v ustih. Sicer pa so deželani menda sploh bolj krepkih živcev.

Olimpijski film iz Tokia, ki so ga prikazovali na filmskem festivalu v Cannesu, je

Finančna komisija francoskega parlamenta je dala uradu za šport in mladino za leto 1966 na razpolago 6.2 milijona (700.000 več kakor lani) švicarskih frankov (1 švicarski frank = 285,36 din). Dve tretjini tega zneska sta namenjeni za splošno telesno vzgojo in množično širitev med mladino, ostanek pa za vzgojo učiteljev in trenerjev. Ta univerzalni ključ za pospeševanje telesne kulturne dejavnosti je res stila preprosto, samo ...

OD DANES NAPREJ V NOVI EMBALAŽI ...

Franck-ZAGREB

NAJBOLJŠEMU - PLAKETO BRANKA ZIHERLA

ETAPA ZA ATLETE IN KOŠARKARJE

Atleti in košarkarji so bili junaki minulega meseca, čeprav so tudi športniki drugih vrst dosegli lepe tekmovalne rezultate.

1. — 2. Eiselt (Olimpija) — košarka in Vazič (Kladivar) — atletika, po 20 točk. 3. M. Dermastia (Olimpija) — košarka, 16, 4. Span (Ljubljana) — atletika, 15, 5. Daneu (Olimpija) — košarka, 12, 6. — 7. Cerva (Kladivar) — atletika in Vecko (Olimpija) — namizni tenis, po 10, 8. — 10. A. Dermastia (Olimpija) — košarka, Verhandić (AK Ptuj) — letalstvo in Babič (Videm-Krško) — speedway, po 8, 11. Vranjek (Kladivar) — atletika, 7, 12. — 15. S. Mrak (Olimpija) — košarka, Gale (Jesenice) — hokej na ledu, Šoškič (Olimpija) — nogomet in Logar (Olimpija) — košarka, po 6, 16. — 26. Potočnik (Olimpija) — košarka, Lubejeva (Kladivar) — atletika, Perko (Maribor) — speedway, St. Veseljak (Orehova vas) — motokros, C. Pir (Olimpija) — namizni tenis, Arslanagić (Olimpija) — nogomet, Stražar (Slovan) — košarka, Urnaut (Fužinar) — odbojka, Urbančičeva (Kladivar) — atletika, Gajšek (Celje) — gorkart in Prelovšek (LBD) — atletika, po 5, 27. — 32. Kakot (Olimpija) — nogomet, M. Veseljak (Orehova vas) — motokros, Zagore (Kladivar) — nogomet, Skulj (Olimpija) — nogomet, Zuntar (Kladivar) — atletika in Pavlovič (Olimpija) — košarka, po 4, 33. — 43. Vivod (Kladivar) — atletika, I. Pintar (Kranj) — motostika, Zakelj (AK Ljubljana) — letalstvo, Franciškin (Olimpija) — nogomet, Krevselj (Ljubljana) — odbojka, Ačkun (Rudar) — rokomet, Skrinjar (Rudar) — rokomet, Tišler (JLA) — hokej na ledu, Hiti (Kranjska gora) — hokej na ledu, Marguč (Rudar) — rokomet in Vidmar (LBD) — kajakaštvo, po 3 točke, 44. — 57. Pellegri (Šoške elektrarne) — kajakaštvo, Mezgilis (Olimpija) — sabljanje, Drogenikova (Branik) — sabljanje, Orel (Maribor) — rokoborba, Amfova (Olimpija) — badminton, Polnar (Olimpija) — badminton, Eržen (Enotnost) — smučanje, Kristan (Jesenice) — hokej na ledu, I. Jan (Jesenice) — hokej na ledu, Mrzel (Murska Sobota) — motoristika, Stajner (Kladivar) — atletika, Polutnik (Kladivar) — atletika, Tabaković (Kladivar) — atletika in Hočevar (Olimpija) — košarka, po 2, 58. — 59. Zajc (Jesenice) — smučanje in Pečeto (Ljubljana) — atletika, po 1 točko.

DAR SMRTI ZA ŽIVLJENJE

DOLGOST ŽIVLJENJA NAŠEGA BO DALJŠA

VODNO GOSPODARSTVO

PREVEČ IN PREMALO VODE

»Vse reke tečejo v morja/in vendar ne prekipi, vse reke se spet vračajo v svoj izvir.«

Bres vode ne bi bilo življenja.

Nepredvidene suše so povzročile velika preseljevanja narodov, stoletja se ljudje bojujejo za vodna bogastva. In vendar je vode dovolj. Tri četrtine zemeljske površine je voda. Od milijarde 358 milijonov 600 tisoč kubičnih kilometrov vode (1.358.572.360 milijard ton) pa jo je 97,2 odstotka slane in je ne moremo porabiti niti za namakanje. Dva odstotka vode je zmrznjena v Arktiki in Antarktiki ter v ledenikih visokih gor. Tudi preostanek vode ni v celoti uporaben za pitno vodo ali v gospodarske namene. Vode ni povsod, kjer bi jo človek potreboval.

Večna suša Sahare in centralnega dela Azije tare njene prebivalce. Avstralija trpi v drugi polovici tega stoletja največjo sušo v zgodovini kontinenta, zbiralniki zdrave vode v Ameriki se praznijo.

Nepotešljiva žeja

Večna morja in ogromne vodne zaloge rek velikokrat uspravljajo budnost človeka, ki živi v naravnem izobilju, da nemišelnost in malomarnost izkoristi za vodno odpadke. Statistika pove, da je moderna industrializacija privedla državo do »nepotešljive žeje«. Uporaba vode se bo v dvajsetih letih podvojila. Življenjske in gospodarske potrebe so komaj desetina celotne porabe vode, toda za izdelavo tone jekla potrebujemo največ 250.000 litrov vode, za izdelavo tone sintetičnega guma pa največ 2.270.000 litrov vode. ZDA porabijo 1340 milijard litrov vode na dan.

»Svetovni vodni problemi je dal misliti številnim znanstvenikom in državnikom. V Washingtonu je bil I. mednarodni simpozij, na katerem so se zbrali

znanstveniki in inženjerji iz 58 držav, da bi obravnavali, kako odstraniti sol iz slane vode. Za vodno strokovnjake se je začelo »Mednarodno hidrološko desetletje«. Pod pokroviteljstvom Unesca sodelujejo strokovnjaki 70 različnih narodnosti. Nove raziskovalne postaje bodo zbiralile podatke o vremenskih razmerah, padavinah, talnih vodah, očiščenju rek itd.

V Egiptu bo gigantski Asuanski jez, ki bo dokončan leta 1971, iztiral puščavi 10.000 kvadratnih kilometrov nove plodne zemlje, v ogromnih hidroelektrarnah bo proizvedeno 10 milijard kWh električne energije na leto.

Ameriški predsednik Johnson je ustanovil sklad 275 milijonov dolarjev za razvoj ekonomskega sistema razsoljevanja slane vode, samo v vodogradbeni projekt v Kaliforniji bodo Američani investirali 2,2 milijarde dolarjev.

V Iraku, kjer namerno poškodovanje namakalnih naprav kaznujejo s smrtno kaznijo, namenjajo zaveziti Efrat in Tigris ter zgraditi hidroenergetsko in namakalne naprave. V Braziliji dokončujejo jez na Furnas — največjo hidroenergetsko gradnjo Južne Amerike, ki stane 186 milijonov dolarjev. V Indiji so dokončali jezove na reki Sutlej v Bhakri, kjer bo najvišja vodna pregrada na svetu. V Angliji bo leta 1967 začela obratovati vodna elektrarna v ustju reke Rance, kjer plima in oseka vrtila vodne turbine pri dotekanju in iztekanju morja.

Novi viri vode

Gospodarski problemi silijo človeka, da si mora iskati nove vire vode. Zemlja pa ima toliko vode, kot jo je vedno imela. Njena zaloga je ogromna, toda omejena, ohranjanje jo naravni tokom krogi. Koristno uporabljamo manj kot 300.000 milijard kubičnih metrov vode. Na zemljo pada voda v obliki padavin, promica v zemljo, teče v jezera in veletoke — leti se izliva v

morja. Prej ali slej izhlapi nazaj v ozračje. Hektar žitnega polja odda na dan atmosferi z rastlinsko transpiracijo približno 37.000 litrov vode.

Najbolj kritično glede vode je v državah, kjer je vode preveč in kjer je vode premalo. Vseposvoda pa morajo ohraniti ali očistiti stare vodne vire in si iskati nove.

Najbolj žive tri petine prebivalstva na zemlji, ki je iztrgana morju. Zato so investirali 830 milijonov dolarjev za gradnjo novih nasipov, jezov in jarkov, ki naj zaslužijo namakalne naprave ter celotno deželo pred vodom morja.

Izraelci so do leta 1950 zbirali vodo v vodnjakih in zbiralnikih dežja. Najprej so nacionalizirali in racionalizirali vso državo do dežele. Prestreli so Galilejsko jezero in iz njega izpeljali mrežo modernih vodnjakov ter namakalnih naprav. Dandanes izkoriščajo 90 odstotkov vseh vodnih virov in 98 odstotkov prebivalstva ima tekočo vodo. Njihovi znanstveniki sistematično proučujejo vprašanje, ki tare kmete že oddavnaj: »Koliko vode potrebujemo letinsko?«

Z markiranimi radioaktivnimi izotopi, ki so jih v majhnih množinah dodali vodi, so z meritvami porazdeljenosti radioaktivnih delcev izračunali, koliko vode iz namakalnih naprav promikne v zemljo, izhlapi neposredno v ozračje in jo rastline s transpiracijo oddajo v ozračje. Do sedaj so na osnovi teh poskusov zmanjšali namakanje polj za približno 20 odstotkov ter letino povečali za 60 odstotkov.

Živimo v lasni nesnagi

Zaradi življenja v izobilju pa je večina glavnih vodnih poti sveta postala kalna mlaka. Včasih so Angleži lovili losose na Temzi pri Westminsteru. Zda nič več. V srednjeveškem Parizu so bili na ceste izpeljani kanali, toda Seina je pod mostovi žuborela kristalno čista, in lahko so gledali ribe, ki

so plavale med kamni in rastlinami v strugi. Danes so oest čiste. Seina pa je kalna, če je že ne obarva pena detergentov. Filtrirni sistem Visle je zamašen z blatom, tako da si mora Varšava iskati druge vode. New York doživlja še štiriletno sušo, ker prepuščajo cevovodi in vsebujejo rezervoarji le 36 odstotkov prostornine.

»Živimo v lasni nesnagi«, pravi John W. Gardner, sekretar za vzgojo in zdravje ZDA. Američani, ki se sicer hvalijo, da žive v boljših higienskih razmerah kot večina drugih narodov, pijejo vodo iz rek, v katere se izliva odpadki jeklarn, živilskih tovarn in podobno. V rekah ZDA je dvakrat več organskih industrijskih odpadkov, kot bi jih prinesel odpadne vode vseh mest. Preden doše Mississippi, reko Ohio tako ali drugače 3,7-krat porabi. Očiščenje onesnaženih tekočin vodi in kontrolni sistemi bi stali ZDA najmanj 40 milijard dolarjev.

V Porurju so dosegli, da je reka Ruhr očiščena za kopalce in činarje. Kakih 2500 industrijskih objektov je vključenih v »Ruhrverband«, ki je od leta 1948 zgradil 102 kontrolni snalilni postaji vode. Industrijska zveza obstaja na principu: »Kdor onesnaži vodo, mora plačati čiščenje.« V jeklarnah v Porurju so zgrajeni obkrožilni vodni sistemi, kjer stalno kroži ista voda. Za izdelavo tone jekla porabijo tako 2000 litrov namakalne vode. Glavna težava je v tem, da tudi najmodernejša naprava ne očisti hudo kontaminiranih voda.

Iz slane pitna voda

In novi viri? Ze Aristotel je svoje učenice učil, da postane slana voda čista in sladka, če jo izparimo in znova kondenziramo. Julij Cezar je ukazal izparjevati slano vodo za preiskrbo svojih legij med obleganjem Aleksandrije. Stari mornarji so že poznali predelavo

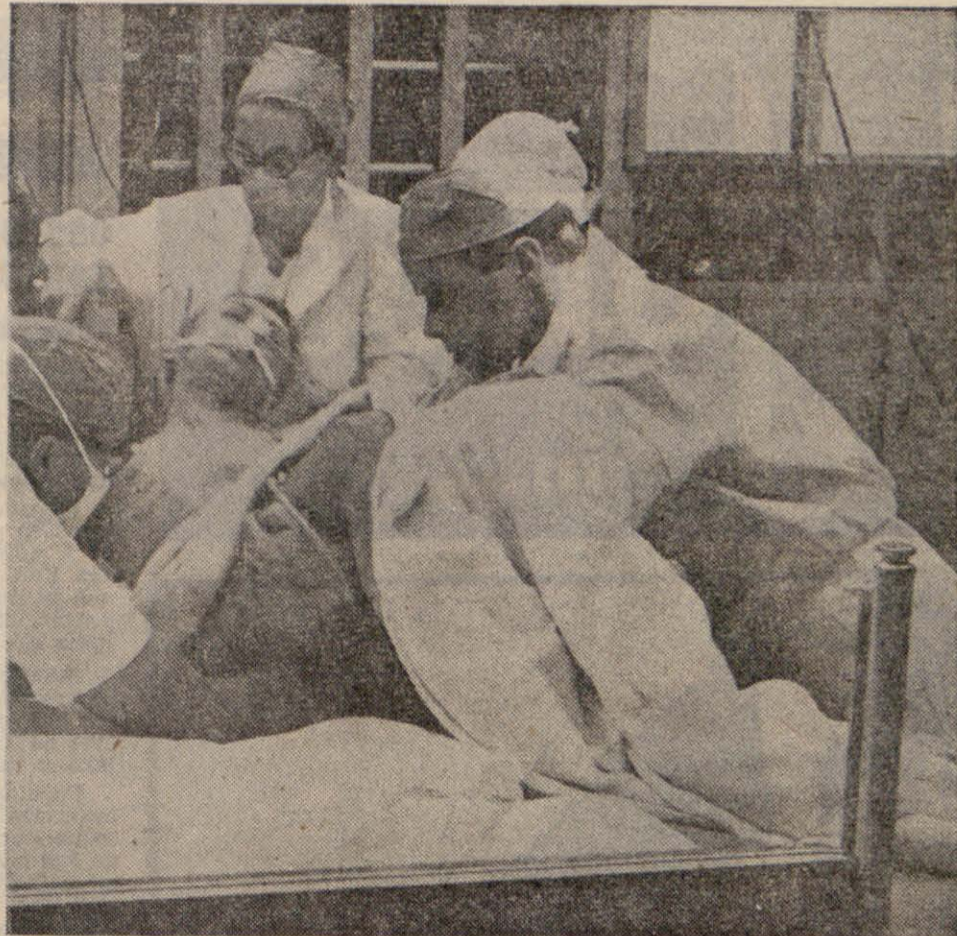
kilogramov in komaj je še sedel. »Toliko da še živim«, je potožil ženi. »Tako ne morem več.«

Končno je le prispelo težko pričakovano obvestilo, da imajo ledvico, ki bi jo lahko presadili v njegovo telo. Nekaj trenutkov potem so Sturmerja odpeljali v operacijsko sobo.

Zdravniki so morali naglo ukrepati. Pred dvema urama in pol je namreč v mestni bolnišnici na drugem koncu Clevelanda zaradi srčnega infarkta izdihnil postarni bolnik.

Zdravniki s klinike so bili namreč prosili vse bolnišnice v mestu, naj jih obveste o primerih, ko se zdi, da so zaradi nenadne smrti bolnika njegove ledvice ostale nepoškodovane.

Brž ko je bolniku odpovedalo srce, so zdravniki obvestili kliniko, kjer je Sturmer čakal na operacijo. V pljuča mrtvega so dovajali kisik in masirali srce tako, da je v ledvice še vedno prihajala s kisikom obogatena kri. Ledvice zaradi tega niso takoj odmrlle. Kallal so kirurge s klinike. Družina umrlega bolnika je dovolila, da mrtvecu izrežejo ledvice in jih poskušajo presaditi.

Kirurgi so prihiteli v bolnišnico in mrtvecu izrezali ledvico, za katero so sodili, da bo primerna za presadev. Čeprav so ledvice izrezali iz klinično mrtvega telesa, je bilo ledvično tkivo zaradi s kisikom obogatene krvi še vedno živo. Ledvico so dali v posebno tlačno posodo, ki je bila s cevjo povezana s steklenico kisika. Vozilo, s katerim so se kirurgi vračali na kliniko in peljali s seboj posodo z dragocnim organom, je s spremstvom prometne policije zdrvelo po mestu.

Med tem je na kliniki druga skupina kirurgov že pripravila Wolfa Sturmerja za operacijo. Ko so se zdravniki vrnili z ledvico, je bil Wolf že na operacijski mizi.

ČLOVEK Z NOVO LEDVICO

Začeli so. Dr. Ralph Straffon je zarezal povprek čez levo stran bolnikovega trebuha in v 20 minutah mu je uspelo pripraviti telo, da so lahko začeli presajati. Iz odprte posode so vzeli ledvico in jo položili v trebuh. Kot pri prejšnjih transplantacijah so tudi tokrat namestili ledvico v sprednji del trebušne votline in ne na njeno pravo mesto v bližini hrbtenice. Tam bi jo pretežko dosegli. Potem je kirurg skrbno pripravil ledvično arterijo in veno. S posebnimi šivi je nato odvodnilo in dovodnico spojil z ustreznima žilama v bolniku. Ko je nazadnje odstranil sponke, ki so stiskale žile, je v presajeni ledvici po štirih urah spet zaplala kri. Začela je oživljati. Ko je bil tako opravljen najzahtevnejši del operacije, je dr. Straffon prišel še sečevoč in tako je Sturmerjev mehur zvezal s presajeno ledvico. Ko je bila ledvica končno nameščena, je kirurg zašil rano.

Natanko 140 minut potem, ko so začeli operirati, so Sturmerja še nezavestnega prepeljali v sobo za bolnike v kritičnem stanju.

Zdravnik za notranje bolezni dr. Willem Kolff, ki je opazoval operacijo, je takrat pohitel v sosedno čakalnico k bolnikovi ženi Barbari. Prinašal ji je zadnje novice: »Ledvica je čudovita, tako lepa in rožnata.«

NAJTEŽJE URE

Barbara Sturmer je skupaj z možem že marsikaj prestala. Tudi tokrat mu je hotel biti ob strani. Potem ko so ji bili zdravniki prepovedali, da bi bila ob operacijski mizi, je obsedela v sosedni čakalnici in se nalivala s kavo. »Danes je najvažnejši dan njegovega življenja. In tudi moj.« je dejala.

Barbara in Wolf sta odrasla v Nemčiji. Leta 1955 sta se poročila v Vzhodnem Berlinu. Po osmih letih sta se preselila v Ameriko in se naselila v Pleasant Laku v Indiani, kjer je živel Sturmerjeva sestra — tudi Nemka in ameriška vojna nevesta. Sturmer je obiskoval učiteljske in umetniške na bližnji soli. Privraket po toliko letih sta z ženo dobro živela. Potem so mu odpovedale ledvice in Barbara ga je spremljala na kliniko v Cleveland. Za hčerko je skrbela Wolfova sestra.

Kmalu po operaciji so Barbari dovolili, da je obiskala moža. Ko je se začel prebujati iz narkoze, mu je šepetala na uho: »Spet imaš ledvico.«

TUJE TKIVO NI ODMRLO

Nekaj dni po operaciji je Sturmer začel prvi normalni obed. Vsi so napeto pričakovali, kaj se bo zgodilo. Sedaj je sicer res imel ledvico, toda vprašanje je bilo, če bo tudi delala.

Vsak dan je moral bolnik jemati posebne tablete, ki naj bi ublažile reakcijo organizma proti tujemu organu v telesu. Dvakrat na teden so njegovo telo še povzeli z umetnimi ledvicami — s strojem, ki mu je sploh omogočil, da je lahko počakal na operacijo. Stroj mu je še vedno moral čistiti kri, dokler si ne bi presajena ledvica opomogla.

Sturmerja je razjedala negotovost. Ko ga je nekdo medicinska sestra vprašala, če je izločil kaj urina — že samo kapljica bi pričala, da je ledvica začela delati — ji je odgovoril: »Če se to zgodi, se bo razleglo tja doli do sode za sestro.«

Nekoga jutra je Sturmer pokazal dr. Kolffu stekleničko z nekaj kapljicami temne tekočine. Ali je urin? Tekočino so poslali na pregled v laboratorij. Naslednjega dne so zdravniki odločili za glavno preizkušnjo — biopsijo. Z iglo so vzeli iz ledvic vzorec tkiva.

Iz laboratorija so prišle dobre vesti: Tema tekočina je bila urin in biopsija je pokazala, da je presajena ledvica živa in da se celice obnavljajo.

ŽIVLJENJE JE SPET NA TEHTNICI

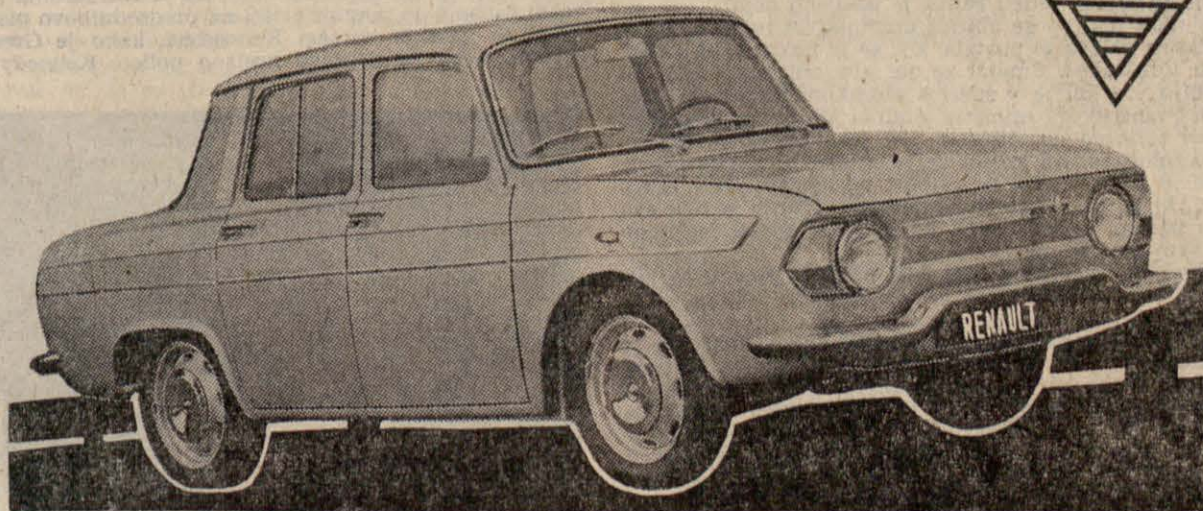
Zdravniki upajo, da bodo z izpopolnitvijo operacijske tehnike (kot je opisana pri Sturmerju) bolnikom za pet let podaljšali življenje. Da pa bo uspeh v resnici popoln, morajo poiskati popolnoma nova sredstva za premagovanje proticelične reakcije. Samo tako bo v resnici mogoče človeku zamenjati obbolele organe.

Takrat bo imela pred tednom objavljena podoba »človek in rezervni deli zanj« pravdo veljavno!

PRIOHODNIC:
UMETNO SRCE

NAJNOVEJŠI

RENAULTOV MODEL R-10-MAJOR

1108 ccm, 50 KM, 135 km/h, 7 l/100 km

ODLICEN POSPESEK — UDOBNA VOZŃJA — 4 SINHRONIZIRANE PRESTAVE — 4 VRATA — DISKASTE ZAVORE — MAJHNA PORABA BENCINA

samo 1.183 USA dolarjev ali 4.732 DM
in v drugih konvertibilnih valutah
ter 887.000 din za carino in druge stroške

DOBAVA V 4 DNEH PO PREDLOŽITVI POTRDILA O VPLACILU DEVIZ ZA NAS
DEVIZNI RACUN COSMOS NARODNA BANKA V LJUBLJANI 502-618351-250-493

— Stalno na zalogi tudi znani R-4-L in R-4-Furgonet
ZAHTEVAJTE PONUDBO PRI GENERALNEM ZASTOPNIKU
LJUBLJANA, CELOVSKA 34, TEL. 313-141.

COSMOS

AVTOMOBIL

NAJVEČJI IN NAJMANJŠI

»Urbanina« in »shamala«, splošne in splošne bosta nedvomno med največjimi privlačnostmi 47. mednarodnega avtomobilskega sejma v Torinu. Odrli ga bodo 3. novembra. Urbanina ima motor s prostornino komaj 175 cm³. Majhno vozilo je zelo lahko upravljati, zlasti primerno je za velenostni promet. Pravo nasprotje tega palčka pa je hanibal. Premijen je s najrazličnejšimi močnimi in nemogočimi posebnostmi; tako ima med drugim bleščečo se lomilce ledu in dvigalo, ki ga lahko dvigne tri metra visoko.

Hanibal in urbanina bosta sicer vzbudila pozornost obiskovalcev, ostala pa bosta ob robu resničnega dogajanja. Obiskovalci bo predvsem zanimalo, kaj jim bodo v prihodnjem letu ponujale italijanske avtomobilske tovarne kot potencialni kupci.

Fiat pravzaprav ne pripravlja večjih presenečenj. Napovedovali so, da se bo torinska tovarna predstavila z novo izvedbo popularnega 1100 D, vendar je skoraj gotovo, da novega 1100 na torinski razstavi ne bo. Vedo povedati, da je Fiat nekoliko spremenil načrte in bo nove modele predstavil čez nekaj mesecev. Konec januarja naj bi prišel na tržišče poenostavljen — in svedra cenejši — 1100, ki naj bi konkuriral volkswagen 1200 — v Italiji stane le 828.000 lir, fiat 1100 pa 960 tisočakov.

Nekoliko se bo spremenili le naš dobri stari fiatki: dobili bo večje žaromete in tudi drugače ga bodo nekoliko spremenili.

Lancia bo predstavila flavio s 1800-kubničnim motorjem z vbrznavanjem, Alfa Romeo pa vozilo 2000 de luxe. To vozilo naj bi uspešno konkuriralo najbolj razkošnim evropskim vozilom.

Torinska razstava bo tudi korak naprej v sodelovanju med angleško tovarno BMC in Innocentijem. Innocenti bo namreč v Torinu predstavil mini motor s 850-kubničnim motorjem ter primerno ceno okrog 850 tisoč lir.

in zvok... fanos in... ?

Za 20 ovojnic vam
posljemo frotirko

SAP
Ljubljana

v Palači Slovenije cestovne
— nasproti Kozolca

Turistična poslovalnica
Titova 38
tel. 315-353, 315-342, 315-352
in poslovalnice:
Idrija, Trbovlje, Hrastnik,
Zagorje, Piran, Brežice.

OMOGOČA CENENE PREVOZE
ZA SOLSKO MLADINO
IN DELOVNE KOLEKTIVE.

IADRO

miješani vafel

sloboda

OSIJEK

**V novi številki
Tovariša**

**ČUDEZI NACISTICNE
PROPAGANDE**

Film »Zid Süssa« je čudna reč: najprej so ga po Feuchtwangerjevemu romanu posneli Angličani, potem so nacisti naredili iz njega strupeno protizidovsko propagando, zdaj pa ga bo tretjič posnel režiser Oppenheimer, pravi potomec naslovne zgodovinske osebnosti.

**to
va
riš**

AZURNA OBALA

OBDOJE NA ZAKONSKI STAN

Sest mladih deklet iz Jutrove dežele je odgovorilo, da so se pripravljene poročiti z možem, ki ga poznajo samo po imenu. Gre za Karima Ago Kana IV. (27), duhovnega vodjo 22 milijonov pripadnikov podsekte izmaelitov.

Po izmaelitskih običajih bi se moral Aga Kan poročiti najkasneje do letošnjega 1. julija. Pravilo je neizprosno: vsak Aga Kan se mora poročiti v prvih sedmih letih svojega vladanja. Ta rok pa je Karimu, ki so ga posadili na prestol 1. julija 1958, že potekel.

Sto deset duhovnikov, ki imajo na skrb zakonske predpise, je le nerado Karimu podaljšalo rok do konca leta. Do takrat pa si mora Karim vzeti begum — tako se reče soprogi indijskih princev.

Da bi Karimu, ki ga imajo za Mohamedovega naslednika, olajšali odločitev, so po starem običaju duhovniki za ženinke kandidatke izbrali šest deklet, ki so na najboljšem glasu. Fotografije so poslali Karimu. V zlatu otehtani Aga Kan pa se še ni odločil.

Predstavniki sveta starešin Hadži Bukhelova je izjavil: »Ne gre za lepotno tekmo, ampak za zasluževanje žensk. Tudi pri nas so danes le redki, ki so proti temu, da dekleta vsaj malo ne bi smelo odločati o svoji prihodnosti. Nobene nismo sili v zakon z Ago Kanom, saj tudi ni bilo potrebno, ko pa so se vse rade volje pripravile poročiti z njim, če jih bo le maral vzeti. Seveda z ljubeznijo to ni mara nobene zveze.«

Kako je Karim, ki zapravlja denar po mondenih središčih Evrope in Amerike, sprejel odločitev 110 duhovnikov, ni znano. Očitno pa je, da se zaveda, da si bo do izmaelitov izbrali drugega Ago Kana, če duhovnikov ne bo ubogal.

In tudi vsaka nevesta ne bo dobra. Parizanka Anuška, ki jo je Karim ljubil šest let, je že zapustil, pa čeprav je deklo spremenilo vero, da bi se lahko poročilo z njim. Duhovniki so dejali: »Anuška je prestopila v našo vero samo zato, da bi se poročila z Ago Kanom. Prestopa v našo vero zaradi tako trivialnih razlogov ne moremo priznati...«

Anuška je sicer zelo naglo našla tolažbo pri drugem, Karim pa se je zaljubil v ločeno šahovo hči Sahnaz. Pa je ni smel vzeti za ženo, ker je ločenica in mati šestletne deklice.

Sedaj si Karim ogleduje fotografije. Eno od šestih mora do novega leta poročiti. Duhovniki: »Zakon je zakon. Tudi za Ago Kana!«

BRUSELI

POKOL ZARADI DRAGULJEV

Iz gostišča v bogati bruseljski četrti so se razlegli strelji. Trije zločinci so z revolverji pobili tri ljudi. Žrtve so direktor Henri van Rast (45), natakator Donato Gentile (29) in natakarka Andree Neliens (21). Dva zločince so prišli, vendar trdita, da nista streljala.

Van Rast je pred kratkim prišel iz zapora, kjer je bil zaradi prikrivanja draguljev. Policija je za divji pokol v čikaškem stilu dvajsetih let osumila roparje draguljev.

LONDON

MANEKENKE, KI SKAČEJO

Pet minut se je dekle stresalo v ritmu modnega plesa shake — potem pa je bila obleka prodana.

Takšna nenavadna modna revija je že nekaj časa v navadi pri mladih modnih kreatorjih, ki tako poskušajo bolje prodajati svoje modele. Njihove manekenke se nič več ne sprehajajo po odru kot etična bitja, kot je bilo doslej v navadi, ampak divje plešejo.

Najbolj znana mlada angleška ustvarjalica mode Mary Quant (31) si je s takšnimi modnimi revijami »sešila« velik uspeh. Na viharji turneji plešočih manekenk po veleblagovnicah v ZDA je izjavila: »Glasba beatlesov in nova moda sedita skupaj.«

Kreatorka oblek, ki komaj segajo do kolena, je v ta namen najela kvartel »Dihurja«, ki razbija na elektronsko ojačane instrumente, medtem pa manekenke poskakujejo, tvistajo, se stresajo in izvija jo na odru. Noben ples jim ni dovolj divji. Toda reklama se očitno plača, saj gre prodaja v klasje.

SMRT ZARADI PREMAJHNIH PRSI

Časopisi po vsem svetu so poročali — smrti pa še ni nihče pojasnil. Zakaj je umrla plesalka Regine Rumen?

»Manj nevarno je, kot če bi vam izdrl zob,« je znameniti plesalki iz pariškega nočnega lokala »Lido« zagotovil lepotni kirurg dr. Saville, potem pa ji je pod kožo na prsih zabodel injekcijsko iglo in ji vbrizgal narkotik xylocain. Zvezda si je bila dala s plastično operacijo povečati prsi, saj je sodila, da je mera 85 cm okrog prsi premajhna za začetek obetajoče filmske kariere.

21 ur po plastični operaciji je zvezda umrla. Stiritelna hčerka »kraljice francoskega kankana« je ostala brez matere. Zdravniki so ugotovili smrt, ker je »odpovedalo srce in zaradi pljučnega edema.«

Ob smrti lepe plesalke so si kriminalisti zastavili vsaj toliko vprašanj, kot so jih zapisali časopisi. Mar je smrt povzročila silikonska masa »silastic«, ki jo že nekaj let po vsem svetu uporabljajo za lepotne operacije?

Leptni kirurg izjavlja, da je bilo zdravstveno stanje plesalke dobro in da ji je šele potem vbrizgal lokalni narkotik in ji v vsako dojko vbrizgal po dve dozi silikonske mase. O tem pa, kaj se je zgodilo potem, sta dve različni pričevanji:

Dr. Saville trdi, da je bila plesalka po operaciji »sicer nekoliko nervozna«, da pa je odšla domov.

Starši umrle trdijo, da jih je na večer po telefonu poklical omenjeni zdravnik, naj pridejo z avtomobilom po hčer, ker ji je slabo zaradi narkotika. Oče Rumen trdi: »Ob devetih večer je odšla po Regine njena sestra Marie-Therese. Spremljal jo je zaročenec. Pripeljala sta jo iz zdravniškovne ordinacije. Legla je na zoto in tožila zaradi neznošnih bolečin v glavi.«

Ker se plesalka tudi naslednje jutro ni počutila nič bolje, so poklicali družinskega zdravnika. Domači zdravnik, ginekolog, pa tudi lepotni kirurg sta dala plesalki injekcije, potem pa sta svetovala, naj jo takoj prepeljejo v bolnišnico. Ob 14.27 je zvezda kankana umrla.

Dr. Saville je dejal policiji, da nenadne smrti velike plesalke nikakor ni mogoče spravljati v zvezo s silikonsko maso, ki napravi prsi večje. »Silastic je popolnoma nevtralen izdelek in ga stalno uporabljamo, pa še nikoli ni prišlo do komplikacij.«

To je res. Dokazali so japonski in ameriški zdravniki.

Zaradi tega so v Parizu veliko razpravljali, če smrti nemara ni povzročil narkotik xylocain, ki ga morda plesalka ni prenesla. V zvezi s tem je lepotni kirurg povedal, da je Regine, čeprav ji je odsvetoval, po lepotni operaciji vzela tableto antihabij. Dr. Saville: »Verjetno je, da je narkotik povzročil alergijo zaradi tablete proti zanositvi.«

Policija je zahtevala, da sodni zdravnik napravi avtopsijo. Za zdaj še niso ugotovili, zakaj je plesalka umrla. Sele potem ko bodo opravljene dolgotrajne preiskave v laboratoriju, pričakujejo, da bo do lahko v začetku tega tedna vendarle pojasnili vzrok smrti.

MÜNCHEN

BREZ OGRAJE NI PROSTORA ZA NUDISTE

»Večina Nemcev je lepših, če so nagli, kot pa če nosijo usnjene hlače,« je pred leti zapisala ameriška revija »Times«. To ugotovitev hoče prav sedaj v praksi dokazati 250 Nemcev iz domovine irhario.

Vendar okrajno glavarstvo v Dachau ne dovoli Münchenskemu nudističnemu društvu »Die Insel« (»Otok«), da bi na njegovih tleh razvilo društveno življenje.

Organizirani meščani in zastopniki province se prepirajo zaradi 25.000 kva-

NJEGOV NAJOŽJI SODELAVEC

Jacqueline je postala za ves svet pojem kulture in dobrega okusa.

Obrekovanja o predsedniku in ženi, ki so jih bili nekateri razširjali med predvolilnim bojem, so včasih spet vzniknili. Zaradi nobene druge stvari se predsednik ni bolj razjezil kakor zaradi obrekovanja, da je bil v mladih letih že enkrat poročen. »Za kaj takega pa bi menda že moral vedeti sam,« je užaljeno dejal.

V Beli hiši so se zbirali umetniki in misleci. Predsednikova palača je postala, kot se je nekoč šala, »menza za umetnike.« Smejal se je: »In oni nas nikoli ne povabijo...« Bil je v zvezi s pesnikom Robertom Frostom. Francoskega ministra Andree Malrauxa je sprejel s prav tolikšno pozornostjo, kot je sicer sprejemal zunanje ministre. Na kosilu za ameriške Nobelove nagradence je izjavil: »To je najbolj nenavaden zbor talentov... ki ga Bela hiša še ni doživela. Morda je bila ena sama izjema, in to takrat, ko je bil Thomas Jefferson sam svoj gost za mizo.«

Svečane večerje v Beli hiši so bile prav tako elegantne kot prijetne. Protokol so omejili, kolikor se je le dalo.

Zaradi žene pa tudi zaradi lastne radovednosti se je Kennedy seznanil z najrazličnejšimi področji kulture. Toda vanje se ni poglabljal. Bil je zelo nadarjen za arhitekturo, pa se nikoli ni imel za strokovnjaka. Zanimal se je za francosko stilno pohištvo, vendar je presojeno raje prepuščal Jacqueline. Kupoval je starost, toda bolj kot lepota ga je privlačila njihova starost.

Umetniške dosežke je bolj spoštoval kot pa razumel. Opera ga sploh ni zanimala, med simfoničnim koncertom je zakinkal, pri baletnih predstavah se je dolgočasil. Pri gramofonskih ploščah je njegov okus segal od melodije z Broadwaya »Camelot« do pesnice »Irish Sing Along«.

Glasbene revije in komedije je imel raje kot dramo. Vseč so mu bili taki filmi, kot sta »Casablanca« in »Spartakus«, in ni maral takšnih, ki so hoteli biti preveč umetniški in v njih ni bilo veliko dogajanja. Vseč so mu bile podobe z morja, ki so visele v njegovi pisarni, v stanovanju pa je imel najraje impresioniste.

Zelo se je zanimal za šport in znani športniki so mu bili prav tako ljubi gosti kakor umetniki. Pokrajinske televizijske prenose z bokarskih prvenstev so mu prenašali neposredno v Belo hišo. Nekoč je toliko časa odlašal, da bi odšel k neki bolj »duhovni« predstavi, dokler se ni dvoboj končal s k. o.

Najljubši šport mu je bil ameriški nogomet, pa naj so ga igrali študentje ali profesionalci. Zelo se je zabaval ob vsakoletnih ceremonijah za otvoritev baseballske sezone. Nekoč mi je dejal: »Baseball je mrtva igra.«

O tem, kaj je Kennedy najraje bral, najbolje pripoveduje anekdota: Neki obiskovalec Bele hiše je pripovedoval, kako je obiskal predsednika v njegovi pisarni in je na mizi opazil med zajetnimi elaborati in debelimi zgodovinskimi deli tudi strokovni časopis za zabavno obrt »Variety«, katerega glavni urednik je Abel Green. Ker je obiskovalec sodil, da je razmeroma malo znani časopis po pomoti prišel na predsedniškovo pisalno mizo, je kasneje vprašal Kennedyja, kako je Greenov časopis zašel na njegovo knjižno polico. Kennedy mu

Slavnostne večerje so bile prav tako prijetne kot elegantne

PANORAMA

dratnih metrov gozda, ki je še od leta 1963 last »Kotičarova«.

Ker so se nudisti že vnaprej bali, da jim bodo na podeželu delali težave, so se stvari lotili zelo previdno. Gozd je za društvo kupil podpredsednik. Delal se je, kot da ga kupuje zase, in vsem članom društva so zagrozili s izključitvijo, če bi izvečali, da v resnici kupuje za društvo. Sele ko je postal nakup pravno močan, so nudisti prišli z barvo na dan.

Komaj se je razvedelo, čigav je gozd v Vlerkirchnu, že je povzdignil glas farni župnik pa tudi župan in nameraval mirno gledati nudistov. Najglasneje pa so protestirali na okraju, saj so nasprotovali prodaji gozda, prepovedali pa so jo dva dni prepozno, ko je že potekel zakoniti rok.

Predsednik nudistov je začel prijateljsko prepričevati nasprotnike. Deželanom je razložil, da bo nudistični gozd poživil turški promet in bodo dobro zaslužili, župniku je obljubil, da ne bo sprejel v društvo nobene/od njegovih duš, vsem skupaj pa je zagotovil, da bodo nudisti v svoji tipični noši samo za ograjo, ki ne bo dovoljevala radovednih pogledov.

Ograjo zahteva tudi zakon. Toda ko so jo člani društva letos hoteli zgraditi, okrajna oblast ni hotela izdati gradbenega dovoljenja.

Nudisti so ogorčeni. Okrajno glavarstvo pa noče popustiti, češ da gradnje ne dovolji samo zaradi »urbanističnih razlogov« in da sicer nima ničesar zoper »otčane«.

Münchenski nudisti menijo, da jim okraj zlonamerno nagaja, in si tega ne nameravajo dovoliti. »Zadevo bomo gnali do zveznega vrhovnega sodišča,« je izjavil predsednik društva.

TO SE PRIPETI SAMO

... V CHICAGU: Kar 27 policajev je moralo sodelovati, da so šestnajstletnega O'Briena spravili pred sodišče. Fant tehta 146 kilogramov pa tudi njegovi sorodniki — mati (114 kg), brat z ženo in teta (vsak po 95 kg) — so se potegnili zanj.

... V ANGLIJI: Strojevode so za domačo nalogo napisali prost spis »Zakaj potrebujem kurjaka?« Tako naj bi prekrizali načrte železniški upravi, ki sodi, da so kurjaki odveč.

... V KENTUCKYJU: Danielson motel je slabo uspeval, pa se je lastnik odločil za nov napis »Danielson motel«. Uspej je! Stevilni avtomobilisti so se ustavili pri njem, da bi ga opozorili na napako, večina pa se je dala pogostiti — ne zastoj.

NE GODBA, AMPAK BANDA

Preteklo sredo so v urad bančne družnice »Belgijske generalne banke« v Bassenge blizu nizozemske meje vstopili trije zakrinkani možje, naperili pištole in ukazali: »Levez vos mains!« — »Roke gor!«

Potem je eden od revolverašev preskočil pult in nagrabil 127.000 belgijskih frankov — 2.900.000 dinarjev. Samo nekaj sekund zatem so gangsterji že zbežali z avtomobilom.

Trije roparji so se bili maskirali z lasuljami a la Beatles. Sled grivistih tatov je vodila v Zahodno Nemčijo. Tudi simca 1500, s katero so pobegnili, je imela nemško registracijo.

Naslednjega dne so kriminalisti v Dürenu (ZRN) našli avtomobil. Kmalu so prijeli tudi lastnika. Ni nosil lasulje, pač pa je bil v resnici počesan kot Beatles. Kovač Thomas Stender je vodja orkestra »The Beat Rockers«, igra pa na basovsko kitaro.

Kriminalisti so kmalu pripravili muzikanta, da je »zapel« in priznal, da je bila »beat-band« v resnici roparska banda. V preteklih treh mesecih so člani orkestra — razen šestnajstletnega kitarista Hansa Welcha — zagrešili najmanj deset vlomov.

Vodja bande Stender se izgovarja, da so hoteli postati slavni, pa niso imeli denarja za drage tehnične naprave, ki jih

potrebuje takšen »elektronski« orkester. Mikrofone in ojačevalce so ukradli kar v bližnji protestantski cerkvi, konkurenemu orkestru pa električne naprave, vredne več kot milijon dinarjev. Niso se zadovoljili samo z mikrofoni in instrumenti. Kradli so tudi denar in v stanovanju nekega belgijskega oficirja tudi orožje.

Z ukradenimi ojačevalci so zasloveli kot najbolj kričavi orkester daleč naokoli. Krmar, pri katerem so pred mesecem igrali, zaradi »koncerta« dva dni ni mogel zaspati. Ponudbe so kar deževale.

Ko so Stenderja zaprli, je izjavil: »Vesel sem, da končno sedim. Vedno sem bil tako utrujen.«

En sam znanstvenik se je rešil. Nekač dni je moral potovati s pasjo vprego, da je našel druge članke ekspedicije in poklical pomoč.

Nesreča se je zgodila v gorah, 400 km od zaliva Halley. Ponesrečili so se Jeremy

kot polovica vseh ameriških delnic je v ženskih rokah.)

Eddington, bojevnik proti alimentom, ki se je bil ločil že pred 35 leti, sodi, da jo je še posebej skupil. Čeprav pridno in potrpežljivo že dolga leta vzdržuje svojo nekdanjo ženo — plačal je že skupaj 35.000 dolarjev — ga je dala dvakrat vreči v newyorški zapor za dolžnike, ko ji zaradi bolezni ni mogel ob pravem času plačati.

Ta starožitni stolp dolžnikov je newyorška posebnost. Vanj da lahko upnik za 3 mesece zapreti dolžnika, ki mu ne vrača dolga, ki je manjši od 500 dolarjev, in za pol leta, če je dolg večji od pol tisočaka. Eddingtona je iz zapora odkupila druga žena. Zapor je krstil za klub ločencev.

Vzrok, da dajo ločenke zapreti svoje nekdanje žene, ni potreba, ampak maščevanje. Eddington je izvedel anketo med 800 ženami, katerih nekdanji možje so bili zaradi neplačanih alimentov prav tedaj v zaporu. 32 odstotkov jih je kar naravnost povedalo, da so jih dale zapreti iz maščevanja. Potem je povprašal, koliko časa naj bi bili možje zaprti. »Dokler ne segnjemo,« je odgovorila malodane polovica anketirank.

Celo žena, ki se mora ločiti po lastni krivdi, jo v Ameriki ponavadi poceni odnese. Neki Newyorčan se je ločil zato, ker mu je njegova boljša polovica dovoljevala zakonske užitke samo ob posebno slovesnih priložnostih, na primer za rojstni dan. Žena je pred sodiščem priznala. Kljub vsemu ji je sodišče priznalo alimente.

ANTARKTIKA

USODNA LEDENIŠKA RAZPOKA

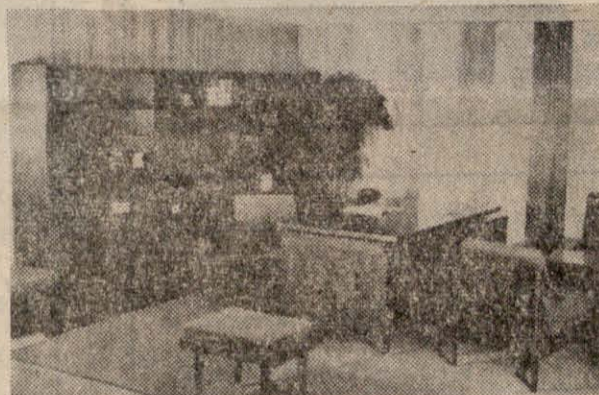
Trije znanstveniki britanske ekspedicije na Antarktiko so z vozilom padli v ledeniško razpoko, ki jo je pokrival sneg.

Visoko specializirana izdelava individualnega pohištva

Proizvajamo:

- pisarniško pohištvo
- dnevne sobe
- klubske garniture
- vitrine, omare
- fotelje in stole
- iverne plošče
- požarno varne plošče
- izdelke zagarske proizvodnje

Vsi ti naši artikli skonstruirani v naši tovarni se v glavnem prodajajo na vseh evropskih in ZDA tržiščih.

Vse vrste naših izdelkov dobite v vseh trgovinah s pohištvom na področju cele Jugoslavije.

Zahtevajte kvalitetne BREST izdelke!

LESNOINDUSTRIJSKI KOMBINAT „BREST“ CERKNICA

NEW YORK

MOŽ: ZLORABILA JE ZAKONSKO POSTELJO SODNIK: PA BI PREJ UKREPALI

Newyorški policist Edward Eddington (60) in kalifornijski kapetan Reuben Kidd (39) sta se bila že pred leti po lastni krivdi ločila od soproga. Danes sta slavna.

Oba vojaka, ki sta izgubila bitko med spoloma, sta ustanovila organizacijo, ki so ji imena pridružili tisoči ločenih Američanov. Namen: odpraviti je treba vzdrževalnine, ki jih morajo ločeni možje plačevati svojim nekdanjim ženam, ki nimajo niti otrok in so še dovolj mlade, da bi se lahko same preživljale.

Zadnje mesece je vse več takih zahtev. Milijon tristo tisoč Američanov, ki so se morali povečini ločiti na zahtevo od sodnikov, morajo na leto plačati približno 4 milijarde dolarjev svojim nekdanjim ženam.

V večini ameriških držav je zakon, ki ureja ločitve, naperjen proti možem. Mnogo verjetneje je, da bo v pravi, v kateri žena očita možu duševno krutost, žena dosega ločitve, kar pa bo to uspelo možu, ki zahteva ločitve, in ima trdne dokaze, da ga je žena varala.

Primer nekega člana Kiddove organizacije: Skupaj s prijateljem je opazoval, kako je njegova žena zlorabila zakonsko posteljo. Ko je s tem prišel na sodišče, ga je sodnik zavrnil: »Tožba ni osnovana, saj bi vendar lahko kaj ukrenili, še preden se je zabava začela.«

Pri štirih ločitvenih razpravah v treh zmagajo žene. Ko gre razprava o odškodnini, so sodniki ponavadi viteški — na račun mož. Tako plačujejo možje svoj oboloz družbi, v kateri vladajo ženske. (Več

Bailey, David Wild (oba 24) in doktor John Wilson (29). Rešil se je Jim Scott. Bailey je bil fizik na inštitutu za polarne raziskave, Scott je strokovnjak za radar, ki določa debelino ledenih skorje. Wild je bil geograf, Wilson pa zdravnik v bazi.

Vsa Antarktika je razpokana. Nevarne so razpoke, ki jih pokriva sneg. Vivian Fuchs, ki vodi odpravo, pravi, da so si pred leti, ko je s svojo odpravo prečil kontinent, vozila sledila v navezi, za primer, če bi katero zgrmel v prepad.

»Trije možje, ki so izginili v ledeniški razpoki, so za nas pa tudi za znanost velika izguba,« je rekel Fuchs. »Najmodernejša tehnika se ni kos naravi. Imena ponesrečencev zapišimo med ljudi, ki so življenje žrtvovali za znanost.«

MED DVEMA TEČAJEMA

ŠE EN KRALJ NA KOLESU

»Naj izdeluje moj mož kar hoče,« je izjavila druga žena avtomobilskega kralja Henryja Forde, »jaz sem v Detroitu bila znana po tem, da se rada vozim s kolesom. Sploh ne znam šofirati.« In tako Maria-Cristina (37) še vedno pritiska na pedala, Henry pa za njo, če ima čas.

KJE JE DEVETNAJSTI?

Nina Avery iz Los Angelesa pravkar išče že devetnajstega moža. Osemnajsti mož, ki je po poklicu nočni čuvaj, prostovoljno plačuje šestindesetletni Nini vsak mesec 100 dolarjev, samo da bi se je čimprej rešil.

»NORMALEN« ASTRONAVT

Hamburški župan je prosil ameriškega astronavta Glenna, ki je bil na obisku in so ga sprejeli tudi na magistratu, za avtogram. Potem je vesoljskega potnika pohvalil: »Pravzaprav pa ste popolnoma normalen človek.«

JE DEDEN TUDI LEPOPNI PRESTOL?

Mirrela Rigazzi je Francozinja, poročila pa se je s Sicilijancem. Ponosna je na svoji dve hčeri, ki sta vzeli v zakup italijanski lepotni prestol. Lajla je bila »Miss Italije« pred petimi leti, letos pa ga je »podedovala« njena sestra Alba (18).

DRAGOCENI KOVANCI

Stockholmski tovarnar Axel Ackland pretopi vsak dan nekaj tisoč srebrnih kovancev za eno krono. S pretopljenim denarjem v palice je obogatel, srebro prodaja v Nemčiji in Švico. Samo lani je prodal za 2,5 milijona kovancev srebra. Kronski srebrnjaki, ki so jih bili nakovali leta 1942, vsebujejo namreč za 1,50 krone srebra. Kovance dobiva Axel od prevodnikov in bančnih uradnikov in jim velikokrat za srebrno krono izplača tudi 1,20 švedske krone.

SAMOMOR ZARADI BIKOBORCA

Mehiška filmska igralka Arabella Arbenz se je ustrčila, ker njen mož — znani tolerer — ni hotel opustiti boja z bikli. Dva tedna pred samomorom je moža v areni ranil bik in Arabella je odločno zahtevala, da opusti nevarne igre.

»ČUDEŽNI« POŠTNI NABIRALNIK

V glavnem poštne uradu v Melbournu preskušajo poštne nabiralnik, ki govori. Nabiralnik vsakogar vpraša, če je napisal svoj naslov na zadnjo stran pisma, in tudi pove pristojbino za pisma, ki so namenjena v tujino. Poštne čudež pa je kaj preprosto: v uradu je uslužbenec, ki po mikrofону odgovarja strankam.

HOČEM FALZETI!

V Ameriki že prodajajo posebne tablete, ki ti spremene, popravijo ali polepšajo glas, ki ostane spremenjen 48 ur, obarvajo pa ti ga v bas ali falzet — po izbiri.

»DROBNI ČUDEŽ« NA ŽENSKEM TELESU

Britanski izdelovalci ženskega perila so izumili nedrček, ki se lahko prilepi kar na kožo. Nekatere Londončanke ga že nosijo. »Drobni čudež« prodajajo skupaj s tubo posebnega lima.

LEPOTNI SALON ZA PSE

Po zgledu Hollywooda bodo kmalu tudi v Parizu odprli lepotni salon za pse. Operirali bodo uhlje, smrčke, tačke in repe, ki niso v skladu z idealno pasjo lepoto.

SORENSEN O PREDSEDNIKU KENNEDYJU (7)

je odgovoril z besedno igro: »Ali morda mislite, da predsednik nima pravice do »variety« (v angleščini beseda pomeni spremembo ali pa variete)?«

Zelja po spremembi ga je vodila pri izbiranju čtiva. Čeprav je moral vsak dan »porežeti« ogromno časopisov, revij in spomenic, je skoraj nerazumljivo, kako je zmogel v Beli hiši prebrati še toliko knjig. Med njimi je bilo največ zgodovinskih del, življenjepisov in pripovedi o aktualnih dogodkih.

V govorih se ni branil citirati odlomkov iz pesmi, zahteval je, da se je Caroline naučila nekatere pesmi na pamet, in najljubše pesnike je ob večerih na glas bral ženi.

Romane in kriminalke je le redko bral. Večkrat pa se je zabaval s fantastičnimi pustolovščinami Flemingovega tajnega agenta Jamesa Bonda.

Najraje se je ukvarjal s Talleyrandom, Marboroughom in Melbournom. Natanko je prebral delo Barbare Tuchman »Avgust 1944« in to knjigo je priporočal svojim sodelavcem.

Sprememba je vodila tudi predsednikova druga zanimanja in nagnjenja. Prav tako se je zabaval, ko je spoznal baletno skupino Jeroma Robbinsa, kot ga je veselilo srečanje s svetovnim prvakom v težki kategoriji Floydom Patersonom. Zanimal ga je svet Carla Sandburga pa tudi Franka Sinatre.

Naj sta bili njegova nadarjenost in zanimanje za umetnost kakorkoli omejeni, to nikoli ni vplivalo na njegovo spoštovanje kulturnih dosežkov in storil je vse, da bi jih bila deležna vsa država.

OBLAST ZARADI VELIKE ODGOVORNOSTI

Odnos Johna Kennedyja do predsedniške funkcije je bil eden njegovih največjih duhovnih dosežkov. Njegova filozofija vladanja je poudarjala oblast. Pa ne njegovo osebno oblast, ampak moč, ki je potrebna predsedniku, da izpolni svoje obveznosti do ljudstva. Tako se je odločno potegoval za prvenstvo Bele hiše v izvršni oblasti, za vodilno vlogo zvezne vlade v ZDA.

Pri vsem tem pa skoraj nikoli ni govoril o oblasti. Oblast mu ni bila cilj, za katerega bi se bilo vredno boriti, če bi bila sama sebi namen. Oblast je imel. Pri padala je Beli hiši, slo je le za to, da bi jo uporabljal brez občutka krivde in brez pozejenja — samo kot nujno potrebno sredstvo.

Zaradi oblasti se samemu sebi ni zdel povišan, niti ga ni težila. Rad je bil predsednik, pa ne zaradi oblasti, ampak zaradi velikih možnosti, ki mu jih je dajala njegova funkcija.

Bil je močan predsednik, ker je bil močna osebnost. Jezil se je, ker so veliki pisali, s kakšnim užitek je prebral Neustadtovo knjigo »Predsednikova oblast«. Njegova stališča, v čem je »bistvo osebne oblasti, kako si jo pridobiš, ohraniš in jo opraviš,« so bila zelo natančno izdelana.

Ze kot senator se je Kennedy potegoval, da bi imel predsednik velika polnomočja, kadar gre za odločanje o pomoči tujini, o trgovini in v primeru vojne nevarnosti. Zavzemal se je za predsednikovo pravico veta v omenjenih primerih.

Kot avtor in zgodovinar je hvalil neodvisnost predsednikov, moč, da so si znali razširiti meje svoje službe in si ohraniti svoje pravice.

Ko je bil predsedniški kandidat, je volilni boj začel in končal z govoroma, katerih osrednja tema je bila predsednikova odgovornost.

Le malokaj se mu zdi za Kennedyja tako značilno, kot je bil njegov odnos do dolžnosti in način, kako jo je opravljal. Vsakemu izzivanju se je uprl brezobzirno in ne da bi se obotavljal, pa naj ga je izzval kongres (zaradi strateških bombnikov B-70), jeklarska industrija (zaradi cen) ali cerkev (zaradi solstva).

V izvršni oblasti je prevzel odgovornost za vsako pomembnejšo odločitev. Delo je sicer velikokrat prepustil vladi, državnemu varnostnemu svetu, šefom štabov posameznih rodov vojske, sodelavcem in svetovalcem, toda nikoli odgovornosti. Nikoli ni čakal, da bo doseženo popolno soglasje, ni dovolil, da ne bi spoštovali kate-regakoli od njegovih navodil. Kadar je v kongresu poročal o ukrepih vlade, je namenoma takole formuliral svoja obvestila: »Ministrom sem naročil...« namesto da bi dejal »Prosil sem jih...«

Dejal je, da nima piti najmanjšega namena dovoliti svojemu štabu takšno delo, pri katerem bi dobil na predsedniško mizo že vnaprej pripravljen dogovor, ki naj bi ga samo še potrdil. »Nisem za to,« je pribil.

Natančno je določil vlogo svetovalcev in predsednika. Nekdo je dejal, da mu načelniki štabov oboroženih sil ZDA svetujejo tako, kot »svetuje mož svojemu prijatelju, ki se namerava poročiti: saj svetovalcu ne bo treba živeti z dekletom.« V intervjuju, ki so ga de-

cembra 1962 prenašale tri ameriške televizijske družbe, je zelo odkrito govoril o svojem pojmovanju predsedniške funkcije:

»Zelo velika razlika je med tistimi, ki svetujejo, govorijo ali sestavljajo zakone, in... med možem, ki... mora nazadnje odločiti... Velikokrat so svetovalci popolnoma različnih mnenj. Če izberem napačno — in to... em včasih tudi storil — potem sem sam odgovoren za vse, svetovalci pa lahko še naprej delijo nasvete.«

Kennedyjevih odločitev ni vodil »velikopotezen načrt« prihodnosti. Začel je z nekaterimi osnovnimi pričnanji in splošnimi cilji, kakor začne znanstvenik z vero v neko hipotezo.

Toda vsako novo odkritje in spoznanje mu je razširilo obzorje in mu spreminjalo strategijo. Ker je zelo ostro razločeval med mogočim in nemogočim, je le redkokdaj zaman izgubljal energijo in upanje.

Ko so ga vprašali, kakšen bo svet leta 1969, ko upa, da bo predal predsedniško mesto nasledniku, je maja 1961 odgovoril: »Do sedaj še nisem imel časa, da bi razmišljal o tem.«

Pri tem pa je bil izredno nadarjen, da je znal misliti daleč naprej. Čeprav ga je preteklost prevzela, je svojo politiko usmeril v prihodnost. Njegovi govori so vse bolj veljali prihodnjim rodovom in hotel je zagotoviti, da bodo prihodnje generacije tudi v resnici živele.

»Vsak predsednik,« je zapisal, »ni samo predsednik vseh, ki živijo, ampak tudi vseh, ki bodo še prišli.«

Da bi pomagal prihodnjim rodovom, se ni ogreval za velikanske načrte, ampak se je zadovoljeval s posameznimi koraki — z razoročitvijo, osvajanjem vesolja, razsoljevanjem morske vode, bojem proti nepismenosti in boleznim.

Govoril je, da želi postaviti zunanjo politiko na temelje, ki nimajo nikakršne zveze s hladno vojno. Hotel je uveljaviti ukrepe, ki naj bi v prihodnosti preprečili pomanjkanje sladke vode, zdravnikov, šolskega prostora, stisko z lesom, utesnjenost parkov in igrišč.

In dalj ko je bil predsednik, večkrat je govoril o mejah oblasti. V uvodu za mojo knjigo je zapisal: »Vsak predsednik se mora znajti med tem, kar bi hotel, in tem, kar zmore.« Ponovil je Rooseveltov pregovor: »Lincoln je bil žalosten, ker ni mogel vsega dobiti hkrati. To ni dano nikomur.«

Bil je dovolj pameten, da se je zavedal, kako majhno težo ima včasih predsednikova beseda.

Prihodnjič:

INVAZIJO NA KUBO JE SVETOVALA CIA — KENNEDY: »ZMAGA POTREBUJE STEVILNE OCETE...«

Pred petimi dnevi je bil hotel Kifissia skoraj povsem zapuščen, danes pa je bil prepoln čet iz vseh krajev britanskega imperija. V hallu se je iz množice kakijev dvigal hrum vseh jezikov mednarodne armade. Uniforme so bile vse rjavkasto drap, le po našivkih na ramenih je bilo moč razlikovati Avstralce, Britance, Novozelance, Arabce, Ciprčane in Palestince. Iz bližnjega bara se je slišalo nenehno žvenketanje kozarcev z vmesnim cingljanjem registrske blagajne.

Biluz okna je sam sedel globoko pogreznjen v oblazinjen fotelj edini civilist, ne meneč se za hrup okoli sebe. Noge je naslanjal na okensko polico, mehki klobuk je imel potisnjen na oči, iz ust mu je visela ugasla, narobe obrnjena pipa. Njegova obleka iz lepega trvida je bila pomečkana in ni bila v neskladju z okolico; razpustil si je kravato iz debele volne. Ni bil ne buden niti ni spal, ni bil ne pozoren ne brezbrizen, bil je prava podoba dolgočasa.

Pogost obiskovalec literarnih krogov ali vnet bralec popularnih romanov bi v njem takoj prepoznal ameriškega pisatelja Michaela Morrissona, enega izmed tistih romanopiscev, ki žive samo od peresa in so na seznamih vseh založnikov. Avtor, čigar peščica vseh bralcev se poveča z vsakim novim delom. Dohodki od rednega sodelovanja z več magazini so mu skupaj s tistim, kar je dobival od štirih knjig, prinašali na leto čedno vsoto — petnajst tisoč dolarjev. Vedno pa ni bilo tako. Morrissonu se je godilo podobno kot večini pisateljev: številna leta boja, da ga spoznajo, bridka razočaranja, cela vrsta neuspehov in bojazni, ki so zlo tega domnevno blagoslovljenega poklica. Ob petju, ki ga je bilo slišati iz bara, se je Morrisson zdrznil. Zazehal je, si potisnil klobuk nazaj in pogledal na uro, še dovolj časa do sestanka. Spustil je noge z okenske police, vstal, se pretegnil

in si jel prižigati pipo, ne meneč se za množico vojakov. Pri petintridesetih letih se mu je še videlo, da se je svoj čas ukvarjal s športom; meter petinosemdeset visoko ogrodje je lahko nosilo njegovih devetdeset kilogramov. Na malce otroškem obrazu je bil vtisnjen izraz trdote in skeptičnosti. Skratka, Michael Morrisson je bil natanko tak romanopisec, kot si ga je predstavljala določena publika.

Utril si je pot skozi množico, stopil ven, za trenutek postal na pločniku in se oziral za taksijem, potem pa koračil malo dlje, kjer je bilo manj prometa. Bil je precej nevoljen zaradi vznemirjenja, ki je nenadoma prišlo v ta predmestni hotel, katerega pa si je moral izbrati, ker so vse druge v središču mesta zasedli Britanci.

Medtem ko je hodil, so se mu orosile oči. To potovanje v Grčijo je obudilo mučne spomine; kolikokrat sta z ženo Ellie delala načrte zanj, leta in leta sta se menila o tem. To potovanje naj bi nadomestilo poročeno, saj se prej nista mogla odpraviti na pot. Zenin stric, grški uvoznik, mu je v oporoki volil nekaj tisoč dolarjev, a vsakič jima je kak ne-predviden dogodek preprečil odhod. Vsa ta leta ju je preganjal strah, da bo ta denar skopnel za gospodinjstvo, namesto da bi ga prihranila za prvotni namen.

In ko je Michael slednjič je uspelo, da si je pridobil ime pri založnikih in si v banki nabral dovolj denarja, so se načrti šele začeli uresničevati. A potem je prišlo do katastrofe, bedaste nesreče z avtomobilom v temi na mostu Golden Gate, in Ellie je bila na mestu mrtva.

Več kot leto dni je Michael potreboval, da je spet dobil voljo do življenja. Prvi mesec so minevali v očitkih, pobitosti, osamljenosti, strahu pred spanjem zaradi morečih sanj; zatem je sledilo obdobje, ko

se je smilil sam sebi zaradi svoje usode in se predal pijaci. Naposled pa si je le opomogel po zaslugi svojih staršev, predvsem pa zaradi ljubezni do mladega sina in hčerke.

Prav lahko bi ta denar še lep čas pustil v Grčiji, zakaj misel na potovanje brez Ellie se mu je upirala, toda prišel je april leta 1941, zapornice so se odprle in na severu je že bila invazija. Njegova banka in poslovni prijatelji so pritiskali nanj, naj gre po svojo dediščino, zakaj položaj v Evropi je postal čedalje bolj negotov. Zato torej to neprimerno potovanje. Morrisson je nameraval čimprej odpotovati nazaj v San Francisco.

Številka sedemnajst, ulica Petrakli je zaklical soferju, ki je odpeljal proti mestu.

V Atenah ima vsakdo kakega sorodnika v Združenih državah. Sofer ni bil izjema, imel je brata v Clevelandu. Potem ko mu je Morrisson zagotovil, da še nikoli ni stopil v to mesto in ko mu je obljubil, da bo obiskal njegovega brata, če ga bo kdaj pot zanesla tja, sta se začela pogovarjati o mnogomembnejših rečeh.

Šlo je za to, ali bo britanskim četam, ki so se pravkar izkrcale, uspelo zaustaviti nemško prodiranje proti severnim predelom. Preteklo zimo je majhna grška armada izrinila Italijane iz svoje domovine, in sofer je bil prepričan, da bodo Britanci zmogli zaustaviti Nemce, če so lahko Grki premagali Italijane. Za nameček je še dodal: — Potem pa bo še Amerika kmalu stopila v vojno.

Morrisson pa ni bil tako prepričan o tem. Najprej je bil tu širn ocean; razen tega tisto pomlad leta 1941 večina Američanov ni videla nobenega vzroka, da bi se vmešavali v to zadevo. Gotovo jim Hitler nikakor ni bil pri srcu, toda tovrstnim vajam so se Evropejci posvečali že stoletja in Američanov se to

ni prav nič tikalo. Vpraševal se je, če bo Britancem uspelo zaustaviti Nemce. Njihov patentirani sistem »Blitzkriega« jim je namreč omogočal uničiti sleherni odpor. Tukaj v Grčiji pa je slišal preveč porogljivih opazk, češ da bodo Britanci dobili krepko broco.

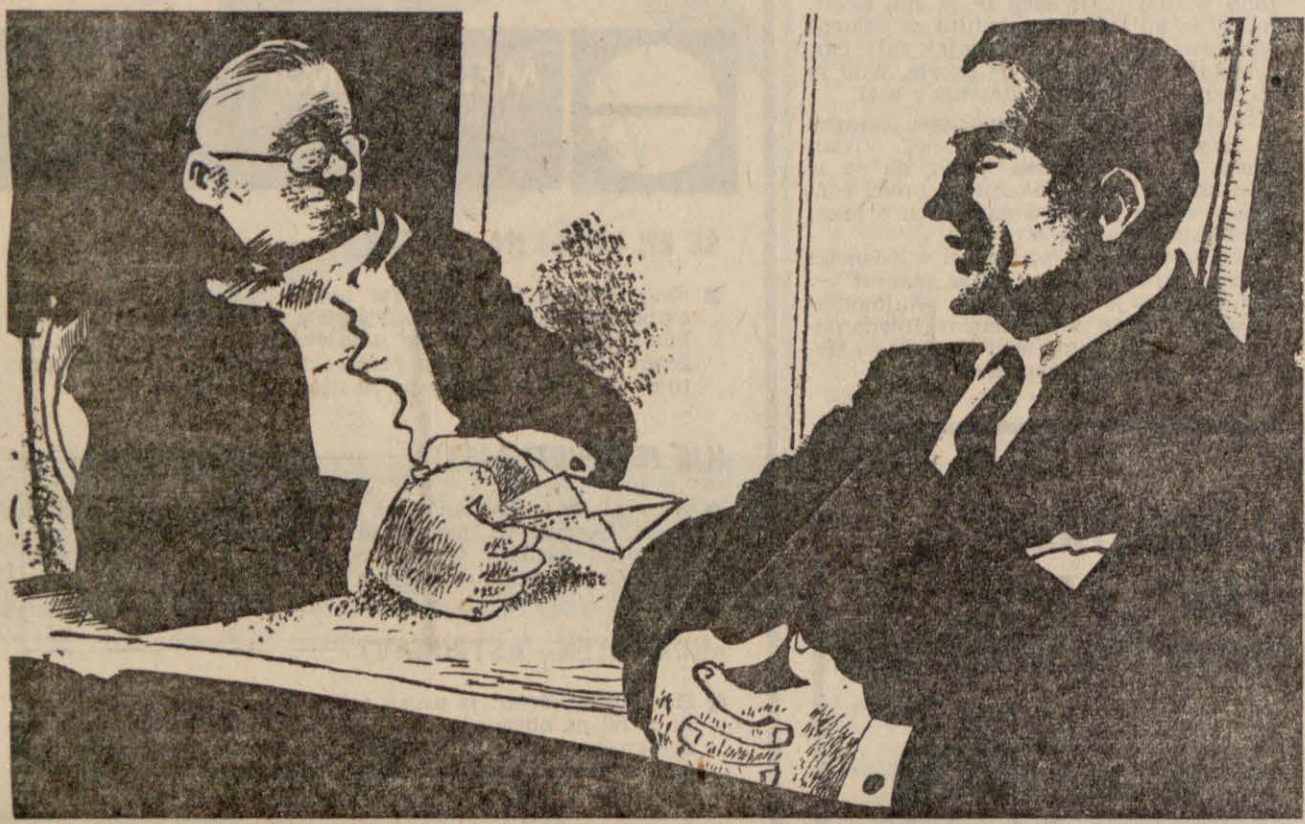
Soferjeva pozornost se je obrnila od politike in vojne na vožnjo po prenatrpanih ulicah Kifissia in Alexandra. Gost promet ga je bolj spravljal v obup kot prisotnost nemške armade na severu.

Trgovine so bile prepolne ljudi in kot v vsakem kozmopolitskem mestu se je mimoidočim zelo mudilo, a pod tem videzom normalnega življenja je bilo čutili nervoznost, nemir, strah. Povsod je bilo videti britanske uniforme, a nobenega mladega Grka; vsi so se borili na severu ali na albanski fronti. Mike je ugotovil, da so grške lepote pripravile britanskim rešiteljem sprejem po najboljših tradicijah. Nič ni bilo predobro za »Johnnyja«, ki je prišel, da bi potolkel »Jerryja« in ga vrgele iz dežele.

Medtem ko je taksi brzel proti jugu, sta slišala oddaljen tuljenje siren. Verjetno so štuke obdelovalne doke v Pireju, kjer se je izkrcaval britanski ekspedicijski korpus. Tudi britanska taborišča blizu Aten so bila silovito bombardirana. Morrisson je menil, da so Nemci gotovo dobivali zelo točno obvestila prav iz Aten.

Vozilo se je ustavilo pred številko 17 v ulici Petrakli, pred veliko hišo iz rumenega kamna. Morrisson je plačal soferju, se mu zahvalil za zanimiv pogovor in stopil čez ulico.

Udarec z bronastim tolkalom je odmeval po starodavni domači Fotisa Stergiu. Čez nekaj časa je postarni majordom Tassos odprl vrata pravnega zastopnika in Mika odvedel v pisarno svojega gospodarja, potem ko je poprej diskretno potrkal.

Naslovljeno je bilo na nekega Sira Thomasa Whitleya v Londonu.

— V drugačnih razmerah vas ne bi prosil, se je opravičeval starec, toda za mojega klienta je to življenjsko važna vrednota, in v tej zmesnjava... Zelo vam bom hvaležen, če boste kar najbolj pazili nanj. Dokument je res veliko vreden.

Morrisson je že hotel nekaj vprašati, a se je premislil. Vtaknil je ovojnico v prsni žep.

— Branil ga bom, tudi če bo šlo za življenje ali smrt.

Oba sta bruhnila v smeh. Tassos je pridrsal v solarij in pomolil svojemu gospodarju telefonsko slušalko. Pravni zastopnik je spregovoril nekaj besed, potem je z vzdihom odložil slušalko.

— Prav žal mi je, gospod Morrisson. Banka je preobložena z delom. Razbremenilnica bo pripravljena šele čez nekaj ur.

— Upam, da ne bo še drugih ovir, zakaj jutri zjutraj odleti moje letalo.

— Zagotavljam vam, da jo boste imeli. V banki delajo noč in dan. Zdaj se vst trudijo, da bi dobili svoj denar iz Grčije. Bi se lahko vrnil ob... recimo ob osmih, tako bova imela dovolj časa.

— Gotovo.

— Oprostite mi zaradi teh neprilic.

Stergiu je pospremil Morrissona v dolg hodnik s kipi ob stenah. Poslovila sta se. Komaj so se vrata zaprla, se je pravni zastopnik obrnil in se naglo vrnil v pisarno. Za mizo je sedel čokot mož z velikanskimi mroževimi brki, oblečen v dežni plašč. Stergiu mu je pokimal in si nabasal novo pipo.

— Ste mu ga izročili?

— Da, major Wilken. Zgodilo se je, je odvrnil in nervozno hodil gor in dol.

— Dobro.

— To mi ne ugaja.

Major Howe-Wilken iz Intelligence Servicea je vstal, stopil k oknu in prekrizal roke na hrbtu.

— Soutarja in mene nadzorujejo, odkar sva prišla v Grčijo. Stavim svoj zadnji šiling, da se Konrad Heilser skriva nekeje v Atenah in vodi operacije. Če je to res, gospod Stergiu, ne dam veliko za najini življenji.

— Čemu niste potem izročili seznamu vojaškim oblastem, da bi ga poslale naprej?

— Na žalost vam moram povedati, da je v glavnem stanu največja zmeda. Ne bi stavil, da armada lahko spravi kralja od tod.

— Z drugimi besedami, major, sva že pečena.

— Točno. Nemci si znajo mojstrsko priskrbeti prijatelje pred svojimi linijami.

Stergiu je zagodrnjal in rahlo spustil pest na mizo. Howe-Wilken se mu je približal:

— Dajmo, dajmo. Ne vem za gotovo, če so nas res nadzorovali. To je le dodatna previdnost. Soutar je zunan, dal je pripraviti letalo za noč. Če bo šlo vse v redu, bomo jutri lepo že v Londonu.

— Kaj pa, če ne bo šlo?

— Tedaj bo naš ameriški prijatelj Morrisson izročil seznam namesto nas. Vidite, to je navadna previdnost. Na srečo vanj ne bo posumil prav nihče.

— Ne bi se rad igral s tem seznamom, major. Če Nemci le malce zasumijo, se mu ne obeta nič dobrega. In vi dobro veste, kaj se bo zgodilo, če ta seznam pride v njihove roke.

— Na žalost, moj dragi Stergiu, igra je eno izmed številnih ključev v mojem poklicu.

— Da, major Wilken. Zgodilo se je, je odvrnil in nervozno hodil gor in dol.

— Dobro.

— To mi ne ugaja.

Major Howe-Wilken iz Intelligence Servicea je vstal, stopil k oknu in prekrizal roke na hrbtu.

— Soutarja in mene nadzorujejo, odkar sva prišla v Grčijo. Stavim svoj zadnji šiling, da se Konrad Heilser skriva nekeje v Atenah in vodi operacije. Če je to res, gospod Stergiu, ne dam veliko za najini življenji.

— Čemu niste potem izročili seznamu vojaškim oblastem, da bi ga poslale naprej?

— Na žalost vam moram povedati, da je v glavnem stanu največja zmeda. Ne bi stavil, da armada lahko spravi kralja od tod.

— Z drugimi besedami, major, sva že pečena.

— Točno. Nemci si znajo mojstrsko priskrbeti prijatelje pred svojimi linijami.

Stergiu je zagodrnjal in rahlo spustil pest na mizo. Howe-Wilken se mu je približal:

— Dajmo, dajmo. Ne vem za gotovo, če so nas res nadzorovali. To je le dodatna previdnost. Soutar je zunan, dal je pripraviti letalo za noč. Če bo šlo vse v redu, bomo jutri lepo že v Londonu.

— Kaj pa, če ne bo šlo?

— Tedaj bo naš ameriški prijatelj Morrisson izročil seznam namesto nas. Vidite, to je navadna previdnost. Na srečo vanj ne bo posumil prav nihče.

— Ne bi se rad igral s tem seznamom, major. Če Nemci le malce zasumijo, se mu ne obeta nič dobrega. In vi dobro veste, kaj se bo zgodilo, če ta seznam pride v njihove roke.

— Na žalost, moj dragi Stergiu, igra je eno izmed številnih ključev v mojem poklicu.

— Da, major Wilken. Zgodilo se je, je odvrnil in nervozno hodil gor in dol.

— Dobro.

— To mi ne ugaja.

Major Howe-Wilken iz Intelligence Servicea je vstal, stopil k oknu in prekrizal roke na hrbtu.

— Soutarja in mene nadzorujejo, odkar sva prišla v Grčijo. Stavim svoj zadnji šiling, da se Konrad Heilser skriva nekeje v Atenah in vodi operacije. Če je to res, gospod Stergiu, ne dam veliko za najini življenji.

— Čemu niste potem izročili seznamu vojaškim oblastem, da bi ga poslale naprej?

— Na žalost vam moram povedati, da je v glavnem stanu največja zmeda. Ne bi stavil, da armada lahko spravi kralja od tod.

— Z drugimi besedami, major, sva že pečena.

— Točno. Nemci si znajo mojstrsko priskrbeti prijatelje pred svojimi linijami.

Stergiu je zagodrnjal in rahlo spustil pest na mizo. Howe-Wilken se mu je približal:

— Dajmo, dajmo. Ne vem za gotovo, če so nas res nadzorovali. To je le dodatna previdnost. Soutar je zunan, dal je pripraviti letalo za noč. Če bo šlo vse v redu, bomo jutri lepo že v Londonu.

je. Skozi tanka vrata je bilo slišati njegovo sopihanje. Grk je potrkal na vrata.

Zervos se je zrušil v naslanjač, lovil sapo in si otiral potno čelo. Heilser je stal pred njim.

— Torej? je vprašal Nemec.

— Vse tri zasledujejo. Howe-Wilken se je z avtomobilom odpeljal proti Stergiuovi hiši.

— Kaj pa Skot? Soutar?

— Pripravlja letalo, ki naj bi o polnoči vzletelo z letališča Tatoi.

Heilser je zamislil in se s kazalcem oprl ob čelo. Moral je temu grškemu prasu prikriti vznemirjenost, ki je vrela v njem, a je si smel pokazati svojemu podrejenemu.

— Imena?

— To uro ima Howe-Wilken gotovo že v rokah seznam. Tassos zatrjuje, da Stergiu ni imel nobenega drugega stika.

— Dobro... dobro... Zadeva se zapleta, veliki udar se približuje... Kaj pa vojaški položaj?

— Zadržna poročila kažejo, da se Britanci ne bodo upirali pred Atenami.

— Torej bomo udarili. — Naglo je hodil gor in dol. — Prevzemil Wilkena in Soutarja Stergiuja potrebujem živga. — Okrenil se je k Zervosu. — Na ta trenutek čakam že osem mesecev... Dobro pazi na anadva, zlahka ti zdrsneta med prsti. Ena napaka, in dam ti prezerati vrat.

Debeli Zervos je vedel, da to niso prazne besede. Dvignil je glavo, in se, kar naprej otraječ si pot, zvilkel iz naslanjača.

— Nekaj me vznemirja. — Stergiu je pretekli teden trikrat zapored obiskal neki Američan.

Heilser je postal rdeč in namrščil obrvi, da se mu je nabralo še več gub v očesnih kotičkih.

— Američan? ... Kakšen Američan?

— Preverili smo podatke o njem. Je neki avtor, majhen nepomemben pisatelj... Piše se Michael Morrisson. Njegov potni list je popolnoma v redu. Tukaj je zaradi dediščine. Banka je potrdila. Na računu ima kakih devet tisoč dolarjev. Kaže, da je Stergiu poskrbel za vse pravne zadeve glede prenosa.

Heilserju se je zmanjšal srčni utrip:

— Ne postaja preveč živčen, Zervos?

— Morebiti ali pa ne. Nobenega vzroka nimamo, da bi ga sumili.

Heilser je stopil k oknu in opazoval uličico. Začela je legati megla.

— Nadaljuj!

— Drugače nimam povedati. Jutri zjutraj ima letalo za London in stanuje v hotelu Kifissia.

— Da... da... je mrmral Heilser napol zase. To bi bilo podobno prav Wilkenu in Soutarju, da mu izročita seznam. Neutralen sodelavec izven vsakršne sumnje... Njuno letalo na letališču Tatoi bo samo steklo.

Plošča se je iztekla.

Heilser je ustavil gramofon, vzel ploščo in se poigral z njo, potem jo je previdno položil na komodo in nepremično obstal. Cigareta mu je naprej gorela med prsti, dokler ni začutil toplote. Spustil jo je in gledal, kako je kadeči se črk padel na tla. Pohodil ga je v prah.

3

Morrisson ni opazil, da mu je velik vitek svetloas fant v novozelandski uniformi jel slediti takoj zatem, ko je odšel od pravnega zastopnika. Tudi ni opazil vseh oči, uprtih iz bližnjih skritih kotičkov v hišo, ki je pravkar zapustil. Mike se je napotil po elegantni četrti Kolonaki proti trgu Concordia. Zavihal si je ovrtnik površnika, da bi se zavaroval pred

2

Dva stara računa je bilo še treba poravnati, dve še nezacejeni rani. Konrad Heilser je priprtili oči udobno sedel v naslanjaču in tiho brundal po naglem ritmu Bachove fuge, ki je prihajala iz gramofona. S prsti si je mehano gladil brčice.

Howe-Wilken in Soutar, njegov škotski tovariš, sta ga dvakrat osmešila. Osem mesecev je preteklo od njihovega prvega srečanja na Norveškem. Ko so Nemci osvobodili to deželo, sta angleška agenta prišla in odšla s podmornico, za seboj pa sta pustila dobro organizirano tajno mrežo. Sestrtak je že kazalo, da ju bo Heilser na Norveškem stisnil, pa sta mu vselej ušla. In prav usoda je hotela, da jima ni on, Konrad Heilser, slednjič vendarle preprečil odhoda.

In drugikrat je bilo v Parizu prejšnjo jesen. Tudi tam ga je tandem Howe-Wilken—Soutar zapejal v slepo ulico, potem pa zbežal.

Nemec je potihoma preklinjal ob misli, da je moral zapustiti svoje mesto v Parizu in oditi v to luknjo. Toda tokrat je na vrsti on, da se bo smejal. Ne bosta mu ubežala.

Res sreča je bila, da je neki pristaš zvedel za načrt Stergiuja in navezal stik z Nemci.

Heilser se je vtihotal v Greve še pred nemško invazijo in s pomočjo Zervosa je spravil na delo vso drhal, izdajalce, oportuniste, strahopetce, vse, ki se jim je mudilo pravočasno pridružiti se Nemcem. Heilser in njegovi grški pomagači so dobro opravili delo. Med Britanci je vladala zmeda. Niso vedeli, na koga se lahko zanesejo in komu ne smejo zaupati. Bila je tiste vrste zmeda pred polomom, ki se kmalu izrodil v paniko.

Ploščo je bilo konec. Heilser je vstal, ustavil gramofon in si prižgal zadnjo cigareto, ki jo je še

mešlo. Kot vedno v poznem popoldanskem času je bil trg poln ljudi, ki so prihajali ali odhajali iz podzemeljske železnice ali pa v nešteti kavarnah razpravljali o dnevnih dogodkih.

Ustavil se je, da bi se orientiral, in takoj je postal živčen zaradi od potujočih snažilec čevljev, ki imajo nos, da že na sto metrov odkrijejo Američana. Veliki svetloasi Novozelancec ga je še vedno nadzoroval s terase bližnje kavarne.

»Vznemirjenost je že bolj opazna,« si je mislil Morrisson. Čeprav je slišal pogovore v tujem jeziku, je po drobcih, ki jih je razumel, spregledal, da bodo Britanci evakuirali Atene. Ljudje so hodili kot v sanjah in na obrazih se jim je zrcalila mešanica strahu, zmedenosti in začudenja.

Mike je prevzela slaba volja. Stel je dolge ure do zore, do trenutka, ko bo mirno letel proti Londonu. Snažilec je še s širokim zamahom zadnjic podgrnil s krtačo in se odmaknil, da bi občudoval svoje delo. Čevlji Američanov se vedno tako svetijo. Dobil je visoko napitnico. Mike je za trenutek negotovo obstal in ugrizal, kako bi najbolj zapravljal čas. Narodni muzej je bil zaprt in njegovi zakladi spravljani na varnem. Opazoval je konec ulice Athena, kjer je videl obrise Akropole. Nak, tja ga ni mikalo. Morebiti je bilo neumno, da ni postal kot turist, a nekaj po-prejšnjih izletov je pustilo v njem neugoden vtis, ker ni bilo z njim Ellie. Nikdar ne bo videla tega. Za trenutek je pomislil na Ameriški kar, a je že vnaprej videl turobno neskončno dolgo popoldne, minevaljoče v pogovoru z kakim mornarjem na dopustu. Bil je lačen, a se mu je zaradi slabih izkušenj upiralo jesti v neznan restavraciji. Včeraj je našel eno v Kavri nad slikovitim zalivom, kakih dvajset kilometrov iz Aten, a je imel še vedno v ustih okus po oljnim olju.

5

imel v zavočku. Razkoračil se je pred komodo in si v ogledalu nad njo blaženo ogledoval skrbno negovane, bujne črne lase.

Bilo je naravno, da je bil zadovoljen spritno opravljene naloge. Ničesar ni zanemarlil. Do najmanjših podrobnosti je poznal vsak korak, vsak načrt Britancev. Iz podstrešne sobice, kjer se je skrival, je okoli njiju razpredel celo mrežo. In kakšna sreča, da sta bila stara tovariša Howe-Wilken in Soutar tukaj prav zaradi seznama, ki ga je imel Stergiu. To je stvar, zelo poenostavilo. Nepričakovano veselje.

Heilser je obrnil ploščo, pogledal na uro, stopil k oknu in odmaknil oguljeno zaveso. Videl je umazano, slabo tlakovano ulico. Grčija res ni vredna, da jo zavzamemo. Umazana dekadenca rasa, ki živi od slavne preteklosti, segajoče dvajset stoletij nazaj. Misel, da je moral zapustiti Pariz, ga je znova spravila v bes. Če ne bi bili ti tepci makaronarij, te nerode italijanske potisnjene iz Grčije in zbežale prav do srede Albanije, bi bil še vedno v Franciji.

Kljub temu mu je Grčija obetala nadomestilo. Brž ko bo nemška armada osvobodila Atene, bo imel svoj apartma v hotelu Velika Britanija. Canaris, sam von Ribbentrop bosta slišala govoriti o čudovitem Heilserjevem delu. In ko bo izročil Stergiujev seznam, bo napredoval. Kdo ve? Za nagrado bo nemara postal vodja tajne službe v vsej Grčiji. Potem so tu seveda še grške ženske. Ob tej misli ga je streslo od neučakanosti in razburjenja.

Na uličici je Heilser razložil postavbo debelega grškega prasca Zervosa, ki je previdno hodil po blatnih tleh. Možakar je stopil mimo gruč razcapanih otrok in izginil v hiši.

Heilser je slišal, kako so njegovi koraki postajali čedalje počasnejši, ko se je vzpenjal v peti nadstrop

7

Z rokami v žepu se je potikal po ulici Aeolu, kjer so bile v zraku odvrtno vonjave razstavljenih živil. Branjevcu in kupci so se pogajali, a ni bilo prave živahnosti. Vsakdo je mislil na jutrišnji dan. Mike je ogledoval izložbe in se spominjal tisočeri ur, ki sta jih takdo prebila z Ellie, kadar jima sredstva niso omogočala drugega razvedrila. Za otroka je kupil copate z rdečimi čokli, potem je krenil dalje.

Na naslednjem križišču se je pojavila večja skupina britanskih vojakov, ki so prišli iz taborišča Kokinia. Potem je Morrisson opazil znamenje, razumljivo v vseh jezikih.

Krčma je bila napol prazna in izbira v njej zelo revna. Zaloge se je skrčila na dve vrsti krasija. Stojec na koncu pri barskem pultu je hvallil nebo, da si med dolgim stažem kot še nepriznan avtor ni pridobil okusa za dobro pijačo. Veliki svetloasi Novozelancec je vstopil in sedel k mizi blizu vrat.

Ko je spil pol steklenice, je napetost v Miku popustila. Pred barskim pultom se je nagnetlo vojakov in Mike se je ponosno umaknil k mizi in odnesel steklenico s seboj. Opazoval je in pil.

Moral je vojakov iz ekspedicijskega korpusa je bila močno omajana. Morrisson je slišal ostre komentarje o bombardiranju taborišč in pomanjkanju lovskih letal. Tisti iz kolonij so z vojaškimi izrazi izražali svoje mnenje o podpori, ki so jo dobivali.

Ko je Mike izpraznil tri četrte svoje steklenice krasija, se mu je začelo, da se je hrup poleg. Misi na otroka, ki ju je neznanško pogrešal, so ga nehale mučiti in za razvedrilo je skušal uganiti vsebi no pisma in mračne zadeve, v katero ga je vmešal Stergiu.

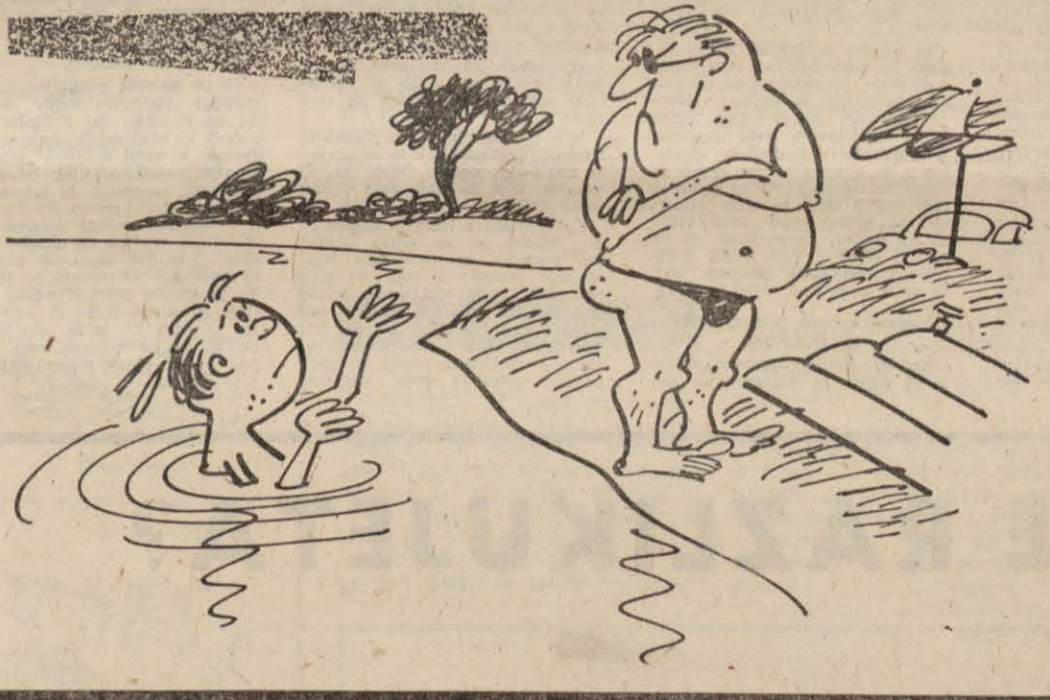
— Dovolite, da prisledem?

GYÖRGY FÖLDES NEPOPUSTLJIV ŠEF

SATIRA
NE
POZNA MEJA

— Tovariš Toplák, zakaj ste tako potrli?
— Pravkar me je šef ostro osmerjal.
— Seveda, on si to lahko privoščil.
— Pred pol ure sem ga po telefonu poklical na dom.
— V nedeljo? Gotovo zaradi kakšne nujne, neodložljive zadeve?
— Da... Ze dve leti se zavlada rešitev te zadeve. Pripada mi namreč pet dni več dopusta.
— In vi ste hoteli prav v nedeljo zvedeti za rezultat svoje zadeve? Sicer je res, da so šefi, ki bi vas za to osteli. Ali vas je direktor lepo sprejel?
— Besnel je. Dejal je, da ima tudi on pravico do privatnega življenja.
— Ne zamerite mi, če vam povem, da vam je šef prav odgovoril. Mar niste mogli počakati in mu svojo zadevo obrazložiti v ponedeljek?
— Vidim, da ne poznate psihologije šefov. V ponedeljek nihče na svetu ne zahteva od šefov prav ničesar...
— In zakaj prav v ponedeljek ne?
— Ker so v ponedeljek vsi šefi posebno nejevoljni, živčni, nepotrpežljivi... Saj veste: plavi ponedeljek! Ta dan je treba odpisati...
— Moral bi ga ogovoriti zgodaj jutraj!
— Tudi jutraj ni dobro. Jutraj vsi šefi kujejo načrte za čez dan. Odveč je kakršna koli beseda...
— Potem pa ga skušajte nagovoriti v sredo, pred kosilom.
— To pa nikakor ne. To je najbolj nevaren čas. Takrat so šefi najčesče lačni. Lačnega človeka pa še posebno ne smeš ničesar prositi...
— V tem je nekaj logike. A zakaj niste poskusili v četrtek, po kosilu?
— Tudi to bi bilo zaman. S problemom, kakršen je moj, jih ni dobro motiti po kosilu. S polnim želodcem hrepenijo šefi le po počitku...
— Kaj pa v petek, zvečer?
— Tudi takrat ni dobro. Ob petkovih večerih se šefi pripravljajo na sobotno konferenco v podjetju.
— Pa ga nagovorite v soboto, po konferenci.

— A ste neumni? Pred vikendom ni mogoče govoriti z nobenim šefom. Tudi z mojim ne. Vsakemu se mudi domov...
— Zares, v nemogočem položaju ste.
— Poskušal sem celo na zabavi, ki jo je organiziral podjetje. Videl sem ga, dobro se je zabaval, sijajne volje je bil. Zato sem si mislil, da je napočil moj trenutek. Zdaj ali nikoli...
— In tam, med izletom na jezero, ste ga zaprosili za tistih pet dni dopusta?
— Da. A šef je bil tak, kot bi tresčilo vanj. Sprva je popolnoma onemel, potem pa je le spravljal iz sebe, naj pustim za božjo voljo službene zadeve pri miru, posebno še, ko vidim, kako dobro se zabava med svojimi uslužbenci.
— To kaže, da vaš šef vseeno ni tako slab človek in da ima do uslužbencev pravičen odnos.
— Mar sem jaz trdil nasprotno?! A v moji zadevi je nepopustljiv. Trdoglav kot oven. Odbil mi je pet dni dopusta.
— In to vam je dejal kar tam, med zabavo?
— Da. Jaz sem bil v vodi, on pa je dejal, da mu ni za kopanje. Zato pa pravim, če bom le imel priložnost, da ga še kdaj srečam v takih okoliščinah, bo že videl, kaj...
— In vi ste sveto prepričani, da vam tistih pet dni dopusta pripada?
— Pripadal bi mi, če bi imel neprekinjeno delovno dobo.
— Mar je nimate?
— Nimam. Če bi jo imel, ne bi imel s šefom nobenih težav.
— Moram vam reči, da je stališče vašega šefa pravilno. Ravna se namreč po zakonskih določilih.
— Saj zato pa mi je moja prošnja tudi odklonil. O tem sploh ni hotel razpravljati z menoj.
— O čem pa naj bi z vami še razpravljali? Saj ste malo prej rekli, da vam preprosto ni hotel dati...
— To je dejal pred dvema letoma. A takrat ga nisem poklical v nedeljo, marveč v ponedeljek jutraj. Po neki izredno lepi pomladni noči. Zato pa sem vam tudi malo prej rekel, da v ponedeljek šefov sploh ni dobro ničesar prositi!

VESELE IVERI

PRISEGA

V petnajstem stoletju so kralju Aragonije njegovi podaniki takole prisegli: »Mi, ki smo tako dobri kot Vi, prisegamo Vam, ki niste boljši od nas, da Vas vzamemo za kralja in najvišjega gospoda, dokler boste spoštovali naše svoboščine in zakone; če ne, pa ne.«

PAZNOVANJE V BANKI

V neki banki v Torontu so pozabili premenjati film v skrivni filmski kameri. Ko je bila potem banka izropana, so slike kazale vesele prizore s prednovoletnega praznovanja.

A PROPOS POROKA

Neki moj znanec vodi od svoje poroke v letu 1949 naprej družinsko knjigo. vodstvo. Ko je njegova žena pred kratkim pospravljala omaro, je raznežena vzel v roke stare zvezke. V zvezku z letnico 1949 je pod zaglavjem »Izguba« našla vpis »Medeni tednik.«

Prvi delovni dan po moji poroki je bil naporen. Domov sem prišel utrujen in lačen. Padel sem na stol in začel krepko zajemati. Ko sem dvignil pogled, sem opazil, da žena joka. »Kaj pa je?« sem prestrašen vprašal. »Ah,« je dejala, »štiri ure sem se mučila s to najino prvo večerjo, ti pa prideš, se usedeš in jo enostavno pojše!«

NA DEŽELI

Štiriletni mestni fantek je prišel na deželo in je smel s stricem in traktorjem na njivo. Ko je bilo sonce že visoko na nebu, ju je vročina pregnala domov. »Kaj pa sta delala s stricem na njivi?« je vprašala mati. »Ne vem,« je odvrnil fantek, »ali sva dajala zemljo ven ali noter, na vsak način jo je bilo potem več.«

REKLI SO...

...oče, ko je sinu kupil čevlje, prodajalcu: »Naj jih kar obuje — dokler so mi še prav.«
...žena, pri pogledu na velikansko elektrarno, svojemu možu: »Seveda to razumem. Oni filtrirajo tako rekoč elektriko iz vode.«
...študentka svoji prijateljici: »O ti moški — ali so tako počasni, da bi lahko vpila, ali pa tako hitri, da moraš vpiti.«

MAJHNE MODROSTI

Nepremostljivi prostislovje moške narave: noben oče v svojih štiridesetih letih noče, da bi njegova hči počela, kar naj bi počele hčere drugih očetov, ko je bil sam v dvajsetih letih.
Preizkusni kamen za pravi poklic je tudi ljubezen do muck, ki jih ta poklic prinaša s seboj.
V vsakem položaju pomaga slana voda — znoj, solze ali morje (Tania Blixen). Običajno menimo, da je narava z vsako rečjo zasledovala kak smoter. Kaj pa je hotela s tobakom?
So trenutki, ko ni dovolj samo ne gledati, ampak je treba povrhu še eno oko zatisniti (Benjamin Franklin).
Za srece je dobro, če si naiven, za razum ni (Anatole France).

BRODOLOM

Mlada ženska je čoln previdno krmarila v vetru mimo morskih čer. Ko je obšla pomol, je zagledala svetilnik. Na obrazu se ji je zrcalilo pričakovanje in napetost. Od obale do svetilnika je bila komaj morska milja. Tolrazdaljo bi s čolnom v tako ugodnem vetru kaj lahko prejadrala. Hotela je k svetilniku samo zato, da bi voščila dober dan, kako dolgo bo potem tam ostala, bo že še videla.
Bolj ko se je bližala otoku, tem večja napetost se ji je zrcalila na obrazu. Gledala je, če ne bi morda na otoku zagledala čuvaja ali koga drugega. Toda ničesar ni opazila. Morda je čuvaj ob tem času spal? Zadovoljno se je nasmešnila. Tem boljše. Če bi jo že od daleč opazil, bi veliko težje izvedla svoj načrt.

Kmalu je zagledala pod seboj dno. Torej je bilo res, da je bila na severni strani otoka voda tako plitva, da si mogel priti do obale samo z majhnim čolnom. Kljub temu je morala zelo previdno krmariti. Iz morja je namreč gledalo nešteto koničastih čer. Med njimi si je izbrala posebno ostro skalo in zajadrala proti njej. Kakor iz neopredelnosti je zajadrala v nasprotno smer in čoln je z vso silo zadel ob čer. Takoj nato je skušala obrniti v nasprotno smer, toda bilo je prepozno.

Zaradi udarca ob skalo se je zlomil jambor in mlado ženo je vrglo v prednji del čolna. Skozi odprtino, ki jo je čer zarezal v čoln, je dila voda. V nekaj trenutkih bi se moral čoln potopiti. Toda voda je začela odnašati čoln vse bolj stran od brega. Mlada žena je jadno pograbila koveček, ki ga je imela v čolnu, in skočila v vodo. V nekaj trenutkih se je pred njenimi očmi čolniček potopil. K sreči voda na tem mestu ni bila globoka. Segala ji je samo do kolen. Kljub temu je bila mokra.

Ko je ravno začela brodit, da bi prišla na suho, je prišel čuvaj in zavpil: »Ostanite na mestu!«

Takoj nato je odrinil v vodo brod in pričel veslati proti njej. Srce ji je močno bilo, ko se je brod približeval. Mislija je, da se je bo razveselil, ko jo bo zagledal, a komaj jo je spoznal, se mu je obraz stemnil.

»Vi ste gospodična Bolstadtova?« je zaklical.

Le zakaj je ni poklical z imenom? Saj jo je drugače zmerom, posebno zadnji večer, ko sta v mestu skupaj plesala.
»Da, jaz sem, gospod Enersen,« je odgovorila. »Neprevidno sem jadrala in zadela s čolnom ob čer.«

Ni ji odgovoril. Pomagal ji je k sebi na brod, potem pa brez besed odvedel nazaj k obali. Ni razumela njegovega molka, niti njegove slabe volje. Kaj se je bilo neki zgodilo, odkar sta bila poslednji skupaj?

Sele ko sta stopila na kopno, je spregovoril:
»Mokri ste, a ne vem, ali imam...«

»Obležo imam v kovečku, ki sem ga po srečnem naključju rešila. Ali se lahko preoblečem v kopalni hišici?«

Medtem ko se je preoblačila, je mislija na to, kako neprijetno jo je čuvaj sprejel, in ji je bilo žal, da je prišla. Ali je napačno razumela njegovo prijateljstvo? Saj ji je zdaj vendar jasno pokazal, kako malo mu je do tega, da je prišla. Vse njene sanje so se razblinile v nič.

Ko je preoblečena prišla iz kopalne hišice, je stal Enersen še vedno na istem mestu, kjer ga je bila pustila. Neestrno ji je pokazal na svetilnik in ji namignil, naj gre z njim. Oklevovala mu je sledila. Ko bi se bil vsaj čoln ne razbil, da bi lahko takoj odrinila nazaj! Ko sta prispela v njegovo stanovanje, ji je ponudil stol, potem je odprl vrata v naslednji prostor in zaklical:
»Neža, ali boš vstala? Obisk sva dobila.«
Ker ni dobil odgovora, je spet zaprl vrata in zmignil z rameni. Mlada žena je strmela vanj:
»Ali ste poročeni? Tega nisem vedela.«
»Saj tega tudi vedeti niste mogli,« ji je rekel.

»Ali je vaša žena bolna?«
»Ne, a zaradi večne sahnote tu na otoku je popolnoma otopela.«

Spet je zmignil z rameni, potem se mu je obraz nekoliko razvedril. Morda mu je dobro delo, da ji je razjasnil vso zadevo.

Naposled jo je nekoliko prijazneje vprašal:
»Ali ste zelo lačni? Pojdite z menoj v kuhinjo.«

Pokazal ji je shrambo in jo vprašal, če zna kuhati. Priklimala je. Toda še preden je lahko mislija na jed, je vprašala:
»Kdaj pripelje mimo prva ladja?«

»V tem tednu nič več,« ji je odgovoril.
»Kako bom na nočem prišla od tod?«

»Brodolomci morajo biti potrpečljivi,« ji je odgovoril. »Pokazal vam bom sobico, kjer boste stanovali. Dobrodošli ste. Zdaj grem na obalo. Upam, da se boste tu že sami znašli.«
»Ali naj skuham tudi za vašo ženo?« je negotovo vprašala.

Strmo jo je pogledal. »Obljubite mi, da ves čas, dokler ste tu, ne boste odprli vrata v njeno sobo. Nikakor se ne smete seznaniti z njo.«

Brodolomka je ostala sama v kuhinji. Zdaj je torej prijadrala sem, kamor je v mislih že tolikokrat plula. Pogledala je skozi okno. Ko je zagledala pred seboj ves otok, velik toliko, da bi ga človek v pol ure lahko obhodil, se ji je začelo poditi po glavi tisoč misli. Sredi otočka je opazila vrtiček, ki ga je nekdo najbrž obdelovala čuvajeva žena, a je pozneje zaradi otopenosti zaubila veselje do dela in ga ni več urejala.

Kljub temu da je bila lačna, ni mogla jesti. Odsila je iz kuhinje in odhitela po stopnicah navzdol. Spodaj je presenečeno obstala. Enersen je bil potegnil njen čoln iz vode na kopno in poravnal ladra. Stovala je k niemu.

»Čoln je star,« je rekla. »Zaposodila sem si ga od strica, ker bi rada nekoliko jadrala.«

»Če mi hočete pomagati, ga lahko potegnem še bolj na kopno. Rad bi ga popravil, da bo spet uporaben.«

Pomagala mu je. Zdaj je vedela, da samo zato tako hiti s popravilom, da bi se je čim prej rešil.

Ko sta spravila čoln na varno, je odšel Enersen po orodje in se spravljal na delo. Minila je ura, ne da bi kdo izmed njiju spregovoril besedico. Naposled brodolomka ni mogla več zdržati morečje tišine in je vprašala:
»Ali ste jezni name?«

»Jezni?« Obrnil se je k njej in ni mogel skriti smehljaja. »Kako ste prišli na to misel?«
»Ker ves čas molčite, sem mislija, da ste hudi.«

Snet se je zresnil.

»Ta očitek sem moral že večkrat slišati!«

»Da... a... poslednji večer...«
»Tedad sem res dosti govoril. Drži! Včasih res rad govorim. A človek mora znati tudi molčati. Ljudje, ki znajo molčati, postanejo najboljši prijatelji.«

Pomislila je nekoliko, potem je rekla: »In kako se to zdi vaši ženi?«

»Če človek dan za dnem na tako majhnem prostoru živi drug z drugim, šele spozna vse napake svojega življenjskega tovariša.«

»Zakaj se pa potem za nekaj časa ne odpelje?«

»Ker je rada tu. Ljubi ta otoček. Cesto mi pravi: 'Na svetu so ljudje, ki ljubijo samoto, a niso tako močni, da bi lahko v njej vztrajali.'«

Potem sta molče delala dalje. Zvečer je Enersen prižgal svetilnik, odšel v kuhinjo in sam skuhal večerjo. Naložil je na majhen krožnik nekaj jedi in odnesel svoji ženi. Toda čez nekaj časa je prinesel nazaj jedi nedotaknjene. Na brodolomkin vprašujoči pogled je samo zmignil z rameni.

Ko sta pojedla, je čuvaj vstal in odpeljal brodolomko v njeno sobo. Dekle je kmalu leglo spat. A zaspati ni moglo. Razočaranje je bilo preveliko in bučanje valov okoli svetilnika tako nenavadno, da nikakor ni mogla zatisniti oči.

Naslednje jutro je spet zagledala Enersena, kako popravlja njen čoln. Tokrat pa ni šla k njemu. Sklenila je, da bo napravila kaj bolj koristnega.

Pričela je obdelovati košček zanemarjenega vrta. Delala je ves dan. Kadarkoli je prišel Enersen mimo, se je ustavil in očitno z veseljem opazoval, kako dela. Vendar ves dan ni spregovoril besedice. Tudi ona je molčala. Hotela mu je pokazati, da zna molčati.

Tudi opoldne pri kosilu nista spregovorila besedice. Šele zvečer, ko je zasvetil svetilnik, je Enersen prišel k njej.

»Zelo pridni ste bili,« jo je pohvalil. »Gotovo ste se zelo dolgočasil ves dan.«

»Nikakor ne,« je odgovorila.

»Dobro,« je dejal. Tisti dan nista več spregovorila.

Tudi drugi dan je brodolomka vse dopoldne delala na vrtičku. Delo jo je veselilo in zabavalo.

Popoldne je prišel k njej Enersen in ji sporočil, da je čoln gotov.

»Hvala!« je dejala. »Potem se bom pripravila za odhod.«

»Danes ne morete še oditi,« ji je segel v bisedo čuvaj. »Pred nočjo namreč ne bi prijadrali do obale.«

A brodolomka je hotela za vsako ceno oditi. Odsila je v svetilnik, da bi pripravila koveček. Enersen je stopal za njo. Ko je prišla v stanovanje, je opazila, da so vrata v sobo, kjer naj bi ležala njegova žena, na široko odprta. Presenečena je pogledala čuvaja. Priklimal ji je, češ da prepoved zdaj več ne velja. Stopila je k vratom in začudena obstala. Soba je bila popolnoma prazna, tudi pohištva ni bilo v njej. »Saj nimate žene!« je presenečeno vzklisknila.

»Ne,« je mirno odgovoril. »Stal sem v svetilniku, ko ste prijadrali do brega. Priznati moram, da znate prav dobro krmariti. Glede na vaš brodolom sem takoj spoznal, da ste prišli na obisk za dalj časa, ne samo za nekaj ur.«

Osramočena je povesila oči. »Tako sem hrepnela... in...« Enersen jo je prekinil:

Samota ni za vsakogar. Hotel sem vam pokazati, kako bi ženska v tej samoti lahko zbolela in otopela. Zato sem si izmislil zgodbo o ženi.
»Ali misliš, da ne bi mogla...«

»Bolj važno je, ali bi hotela, Gagny,« jo je prekinil.

Dvignila je glavo in mu pogledala v oči.

»Ali misliš, da bi zajadrala na ostro čer, če ne bi imela volje?«

Nasmehnil se je, potem je dejal: »Če v resnici hočeš, Gagny, če misliš, da boš samoto tega otočka res lahko delila z menoj, potem...«
Obmolnil je. Njene ustnice so se mu tako približale, da ni mogel več govoriti.

2. KOLO SREČNA DRUŽINA

SREČNA DRUŽINA - KUPON 1

Izpolnite s tiskanimi črkami!

Ime in priimek

Točen naslov

Prvo vprašanje: Ali imate dovolj veliko družinsko stanovanje?

Prvo kolo naše nagradne igre se je torej v prejšnji številki »TT« izteklo, danes pa začenjamo že drugo kolo. Prav tako kot v prvem bomo tudi v drugem kolu objavili štiri vprašanja, vi pa boste nanje odgovorili: odgovore bomo kasneje objavili in objavili rezultate. Kot veste, bo »TT« izre-

banj »srečni družini« plačal vse mesečne izdatke. V drugem kolu bodo to izdatki meseca novembra. Tista družina, ki bo izžrebana, bo našemu reporterju predložila spisek vseh izdatkov meseca novembra. V ta spi-

sek sodijo vsi družinski stroški: izdatki za hrano, stanovanje, obrok v banki, izdatki za kulturne prireditve in tako naprej. Ves mesec morate potem izrezovati kupone, nanje odgovoriti in jih po-

tem v kuverti odposlati na naš naslov. Ne pošiljajte pa jih sproti, počakajte do četrtega kupona. Takrat bomo kuverte odprli, kupone streli v boben in izžrebali novembrsko »srečno družino«. Veliko sreče!

BRALKE SVETUJEJO

MOLJI V ŽITU

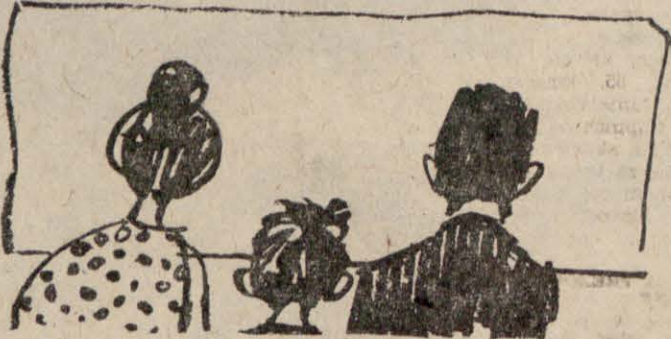
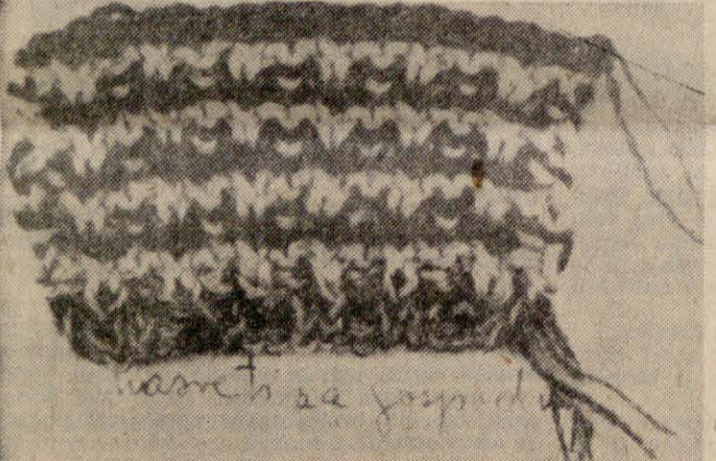
Odgovarjam tovarišu, ki je v prejšnji številki TT prosil za nasvet, kako odpraviti molje iz pšenice. Na dno zabojke oz. posode, v kateri hranite pšenico, naložite svežega pelina, ki ga gotovo poznate. Nanj nasujte pšenico; to velja tudi za vsa druga žita. Sredstvo sem sama preizkusila. V žitu sem imela ogromno moljev, odkar pa uporabljam pelin, ne najdem nobenega več. Treba pa je tudi vsako leto skrbno očistiti in pomesti shrambo, v kateri imamo spravljeno žito, saj se molji najraje zaredijo. V starem žitu. Želim vam mnogo uspeha, K. A., Trbovlje

PLETEN VZOREC

Ker sem sama dalj časa iskala zase pleten vzorec, pri katerem bi lahko porabila volno dveh različnih barv, pa vzorec ne bi bil počez črtan, mislim, da imajo tako željo tudi druge gospodinj. Vzorec je lahek in se nit menja vsaki dve vrsti. Podoben je pepita vzorcju in je zelo lep v svetlosivi in temnozlati barvi, v modrih niansah ali belozelen. Pripraven je za staro volno, ko dokupite novo, ali kadar iz dveh starih delate nov pulover. Za manšete, robove in spodnji rob pri jopici napravimo enobarven patent.

1. vrsta: 2 levi, 1 desna od zadaj popletena, ponavljanje.
2. vrsta: 2 desni, 1 leva, ponavljanje.
3. vrsta: 2 desni, 1 leva od zadaj popletena, ponavljanje.
4. vrsta: 2 desni, 1 desna od zadaj popletena, ponavljanje.

Sledi druga barva. Vzorec se ne razteguje, torej ne visi. Je dovolj prožen, da pulover ni takoj preozek. Če delate v eni barvi, se vidijo lepi kvadrati. Ko je pulover gotov, ga ne likajte, ker izgubi vzorec na svoji lepoti in se raztegne. Preizkusite! Z. B., Ljubljana

PREDŠOLSKI OTROK IN KINO

Otrokom dandanes že težko prepovemo gledanje večernih programov na televiziji in v kinu, čeprav se bojimo, da bi jim škodilo. Vendar pa stvar lahko uredimo tako, da bo njemu in nam prav. Poglavitno pravilo je — zmernost.

Kino ima na otroka podoben učinek in ga podobno očara kot stripi, tekmovanja in hitrost. Torej mu ne moremo prepovedati obiskovanja kina. Čeprav vemo, da živje slikovno agresivno, vpliva na otroško duševnost, veliko bolj kot na primer pri povedovanju ali branju.

Otroku moramo omogočiti obisk njemu primernih predstav. V Ljubljani imamo Mladinski kino in kino Plomin, toda tudi v krajih, kjer ni otrokom namenjenih kinematografov, hočejo otroci gledati filmske predstave. Vsaj na malem ekranu.

Največji poznavalci otroške psihologije soglašajo, da otroku pod sedmim letom ni primeren noben film. Tudi filmi, ki se

nam zdijo neškodljivi, recimo risanke, se večkrat izkažejo za neprimerne. Vsebinsko lahko vsebuje nekaj takih trenutkov, ko postane majhnega otroka resnično strah. Spomniti se moramo namreč na dejstvo, da otrok stih, petih let še ne zna ločevati resničnega življenja od neresničnega na ekranu. Pretepač na platnu je zanj prav tako stvar in grozljiv kot za odrasle vizualne sredi noči.

Vzajemna lahko popeljeemo predšolskega otroka v kino, če smo sami film za videli in se prepričali, da je primeren. Ne redko se zgodi, da agresivnost filmske slike in otrokova težnja k posnemanju povzročita, da otrok čisto podzavestno ponovi surovo epizodo z vsemi tragičnimi posledicami, ki jih stvarno življenje prinaša.

Priporočljivo je, da otrok nikoli ne peljemo v kino zvečer, sploh pa nikoli pogosteje kot enkrat tedensko, tudi iz higienskih razlogov. B. J.

VAŠA PUNČKA IN MODA

Prav gotovo se še spominjate, kako ste si želele biti velike in odrasle, ko ste bile še majhne, drobne punčke s suhim nogami in mišimi repki na glavi. Veliki sen je bil mamin kožnati plašč, njeni čevlji z visokimi petami ali pa očetova ura na verižici. Čas se je obrnil, želje pa so ostale iste. Punčke še vedno sanjajo, da bi že brž postale mamice. Postavljale bi se v oblekah, imele bi svojo uro, tako, ki zares tik-taka, pa kožuha, lep, tople, velik, takšen, da se ves lahko skrije vanj.

Morda imate v omari ponošeno krzno jopico? Napravite iz nje svoji hčerki kožusček. Topel in lep bo varoval dekletce vse od prvih dni mraza pa do zgodnje pomladi.

Napravimo ji lahko oblečko — brezokavnik — iz jagenjkove kože, spredaj na zadrgo ter velikim žepom, v katerega bo lahko vtaknila punčko iz cunj. Za spodaj ji bomo spletli črtast pulover z visokim — dolge viti — ovratnikom, ki ga bo zelo vesela, saj bo podoben tistemu, s katerim se postavlja njen stariši brat. Ta pulover se lahko podaljša tudi v obleko.

Ker je ta brezokavnik bolj kratek, bodo za zraven najbolj primerne dolge, pletene nogavice v eni izmed barv puloverja.

Tudi plašček iz jagenjkove kože, ki je lahko podložen s sintetičnim krznom ali pa s pravo ovčjo, se bo zapenjal z zadrgo, ovratniček pa bo usnjen, stoječ, »oficijerski«.

Če pa ji hočemo podariti nekaj posebnega, ji naredimo udoben, malo večji plašček iz medeno rjave kože, podložen s sintetičnim krznom. Krzno naj obrobja vse robove na plaščku, tudi ovratniček in rokave. Zapevna se po huzarsko, kot lahko vidite na tretji sliki. Še posebej se bo razveselila majhne, usnjene kape s ščitniki za ušesa in krznom, ki bo pristoila na sprednji strani. Take, kot jo je nosila njena babica leta 1920. Seveda ji bomo tudi k takemu plaščku spletile nogavice, ki se bodo ujemale z barvo krzna.

Ali boste lahko izmerile veselje, ki ga bo povzročilo takšno darilo?

Paula

CISCENJE OKEN IN SLIK

Medtem ko račimo posteljnino in je soba delno prazna, prežemo s cunjjo, ki jo ovijemo okrog omela, ali sesalnika, najprej dolgega palke in omedeno mreže, ki so jih razpili v kotih, za omarami in na lestevih.

V skledo z milnico vodo, ki ji primestno bis ali cet, namočimo mehko staro krpo in začnemo čistiti okenske okvire in vrata. Najprej obrišemo manj umazane dele, nazadnje očistimo zunanje, ki so bolj izpostavljeni umazaniji, če ne zadostuje bis, nasujemo na krpo še malo čistega praška. Če boje na je, če popleskane de- je večkrat obrišemo in ne čaka- mo vse leto ter potem drgnemo na vse moč, tako da bi bilo po čistjenju najbolje poklicati še pis- karja.

Ko odstranimo večjo umazanijo, se enkrat pobrišemo vse lesene okvire in vrata s krpo, ki jo oplaknemo v čisti vodi in skraj- do suhega ožegnemo. Da se bodo vrata in omare spet svetile, zad- naj vodi dodatno malo petroleja. Lesenih delov nikoli ne čistimo z namiljeno krpo, ker bo pu- stila lisaste sledi in uničila ves

ZA MLADE GOSPODINJE

lesk. Če že uporabljamo milo, ga raztopimo v milni vodi, vsak del obrišemo s čisto vlažno krpo in takoj popolnoma osušimo. Ko že čistimo vrata in okna, ku- pimo še kepo kita in zaplinito izpadle dele, postni bo pri ta- kih oknih in vratih manj pre- paha.

In končno se ozirimo še po sli- kah. Na tiste, ki so zavarovane s steklom, ne sedajo prah in mu- he. Umazanija se najbolj nabere na olinatih slikah. Take slike lahko kot lesene dele umijemo z blago bisovo raztopino, obriše- mo s čisto krpo in postavimo za nekaj ur na zrak, da se posušijo tudi zadnji deli, če slika morda visi na vlažni steni. Pred vlago pa jo najbolj zavarujemo, če na zadnjo stran v vsak vogal prile- pimo tanjšo plast zamaška, tako da zrak kroži med steno in sliko.

CISCENJE SIP LESTENCEV IN OGLEDAL

Ko že očistimo okenske okvire in so potem za ton svetlejši, naj

sredstvo, pomešano s preveč na- snage, tudi ne more pričarati ja- snih, svetlih sip.

Kot šipe se umazajo tudi lestenci in svetilke. Deloma se zapra- šijo, nekaj pripomora, posebno v kuhinji, sopara, najraje pa na njih počivajo komarji, muhe in večje. Preden jih snamemo, odvi- jemo varovalke, potem pa pre- vidno odvijemo žarnice in stek- lene dele. Žarnice nalahko obri- šemo z vlažno krpo, druge dele pa operemo v bisovi raztopini, oplaknemo v čisti vodi in posu- šimo. Šipe popolnoma suhe spet sestavimo in obesimo.

Če so lestenci sestavljeni iz več manjših steklenih delov, bodisi da so stariški ali kristalni, jih potem ko smo odvijli žarnice, po- topimo v večjo količino vode, ki smo ji dodali salnišak in, če je potrebno, zdrgnemo še s kosmorn vate ali staro zobno ščetko.

V sobi še nekaj steklenih po- vršin! To so šipe na slikah, ogle- dala, pomilne šipe na omarah in komodalih ter morda še stekle- na plošča na mizi. Posebno paz- livo očistimo slike in ogledala, saj bi nam jih lahko kaplja vo- de, ki bi po neprevidnosti zašla pod steklo, delno poškodovala ali celo uničila.

OBREZOVANJE NEKOČ IN DANES

Ze precej dolgo se pogovarja- mo o prvih pojavih spolnega življenja pri dekletih, nicesar pa še nismo povedali o mladih fan- tih. Najprej bi se radi seznanili z obrezovanjem. Ali je res, da je zadnje čase to precej pogost po- jav tudi v nekaterih zahodnih deželah?

»Res je. V Franciji obrezuje- jo moške dojenčke, in to brez kakršnihkoli zdravstvenih ali verskih nagibov. Tudi pri solar- jih lahko opazimo, da večina obreznih ni židovskega porekla. V ZDA je 85 odstotkov fantov že od rojstva obreznih. Torej lahko sklepamo, da bodo ne- obrezani že v nekaj letih postali prava redkost, vsaj pri nas na zahodu.«

Kaj pa je obrezovanje? »Obrezovanje pomeni, da obrežemo kožico, ki pokriva zuna- nji del moškega spolnega uda.« »Kakšno vlogo igra ta sicer odvečna kožica?

»Predvsem obvaruje tisti del uda, ki je najbolj občutljiv, pred zunanjimi dražljaji. Imajo jo prav vsi sesalci. Pri človeku pa, kjer je otroška doba zelo dol- ga, služi tudi kot zaščita pred lastnimi izločanjmi.«

Zakaj je torej ta kožica sploh potrebna?

»Evropsko-ameriško celino bi lahko krstili za »svet neobreza- nih«. Nasprotno pa je vsa Afri- ka obrezana. Obrezovanje de- čkov prikazuje že staroegiptov- ske slike in je torej veliko sta- rejše od židovstva in islama, ki sta ta običaj povisala v verski simbol. Vsem ko židje razlikovali od drugih obreznih ljudstev. Sim- bolično je predstavljalo dar bo- govom za srečno rojstvo. Zgod- nje obrezovanje ima dobro last- nost, ker se obrezane tega niti ne zaveda. Pri drugih narodih se obrezani velikokrat poču- tijo spolno manj vredne. Konč- no obrezovanje tudi pomaga premagati spolne težave mlado- letnikov. Mnogi so postali homo-

»V puberteti se pod vplivom moških hormonov kožica zme- ča in zveča, tako da je moški spolni ud sposoben oploditi žensko. Kljub temu pa je še vedno 92 odstotkov odraslih moških, ki jih prav ta kožica na udu moti in v nekaterih primerih celo preprečuje erekcijo. Pojav, da je kožica preozka, imenuje- mo fimozo. Obrezovanje je naj- starejši operativni poseg. V prazgodovinski dobi je obrezo- vanje pomagalo človeku prepo- diti zle duhove, katerih kazni in maščevanja so se noč in dan bali. Zakaj torej ne bi žrtvova- li del svojega telesa, ki je hkrati del največjih užžitkov?«

Zakaj so primitivna ljudstva sprejela kult obrezovanja?

seksualci, ker jim fimozo niso pravčasno operirali.«

Zakaj so v nekaterih deželah pričeli obrezovati vse novoro- jence, ne glede na veroizpoved? »Opazili so, da zgodnje obre- zovanje zavaruje ljudi pred ra- kastimi obolenji.«

Torej obrezovanje preprečuje raka?

»Res je, da zmanjšuje nekat- ra sicer zelo pogosta rakasta obolenja, vendar pa ne vseh. Pred nekaj leti je neki pariški tehnik objavil, da obrezovanje preprečuje celo raka na možga- nih!«

Katera rakasta obolenja pa obrezovanje zares preprečuje?

»Predvsem raka na moškem spolnem udu. Na zahodu ga

FRANCOSKI SEKSOLOG ODGOVARJA

»Vsa primitivna ljudstva bi rada že v dobi pubertete prikaza- la mladini najhitrejši pristop k odraslim. Obrezovanje pomeni, da je mladenič postal odrasel član družine. Na operacijo ga dobro pripravijo, saj dobi novo ime, novo obleko, ločijo ga od staršev in mu tudi omogočijo, da obiskuje dekleta.«

Zakaj pa potem židje obreže- jo svoje otroke že osmi dan po rojstvu?

»Židje so bili med antičnimi narodi zadnji, ki so sprejeli obrezovanje. Tako zgodnje ob- rezovanje je pomagalo Židom, da so se lažje razlikovali od drugih obreznih ljudstev. Sim- bolično je predstavljalo dar bo- govom za srečno rojstvo. Zgod- nje obrezovanje ima dobro last- nost, ker se obrezane tega niti ne zaveda. Pri drugih narodih se obrezani velikokrat poču- tijo spolno manj vredne. Konč- no obrezovanje tudi pomaga premagati spolne težave mlado- letnikov. Mnogi so postali homo-

skorajda ne poznajo, je pa zelo razširjen med črnici in rumeno- kožci. Ta oblika rakastega obo- lenja predstavlja skoraj polovi- co vseh rakastih obolenj v Viet- namu, več kot polovico med črnici v južni Afriki in četrtino v Indiji. Obrezovanje torej go- tovo preprečuje raka na mo- škem spolnem organu.«

Katera rakasta obolenja pa preprečuje obrezovanje med za- hodnimi narodi?

»Morda raka na prostati, ki je zelo pogost pri moških srednjih let. Pred desetimi leti sta v New Yorku dva urologa, zdra- vila 1300 Židov. Ugotovila sta, da je rak na prostati pri obre- znih narodih desetkrat manj razširjen kot pri neobreznih.«

To so potrdili tudi na zdravni- škem kongresu v Miamiju leta 1964.

Poleg tega pa obrezovanje vpliva tudi na raka pri žen- skah, pri katerih je rak na ma- terični slino razširjen. Opazili so, da je pri obreznih narodih štirikrat manj tovrstnih obolenj.

Leta 1950 sta dva ameriška gi- nekologa ugotovila, da je rak na maternici najbolj razširjen med Indijkami, ki se možijo zelo mlade, in med prostitutkami. Lahko torej sklepamo, da zelo pogostni spolni odnosi pri ne- obreznih narodih pospešujejo raka na maternici. Že za časa Hitlerja je neki nemški ginekolo- g ugotovil, da je rak na mater- ničnem ustju pri Židnjih zelo redek pojav. Čeprav je pomislil, da je vzrok temu obrezanost, si tega ni upal objaviti, ker se je bal, da ga bodo obsodili, da je naklonjen Židom. Vendar pa so v ZDA že leta 1945 to potrdi- li. Tedaj so se matere tod pri- čele zavzemati, da obrežejo fan- tke že ob rojstvu.«

Zakaj obrezanost preprečuje raka na spolovilu?

»Če kožico odrežemo, prepre- čimo lojnata izločanja, ki jih prav ta kožica izloča. Na miših so ugotovili, da ta izločanja po- vzročajo rakaste tvorbe. V veči- ni primerov je rak na moškem spolovilu posledica fimoze, ker se odvečen loj nabira pod pre- ozko kožico.«

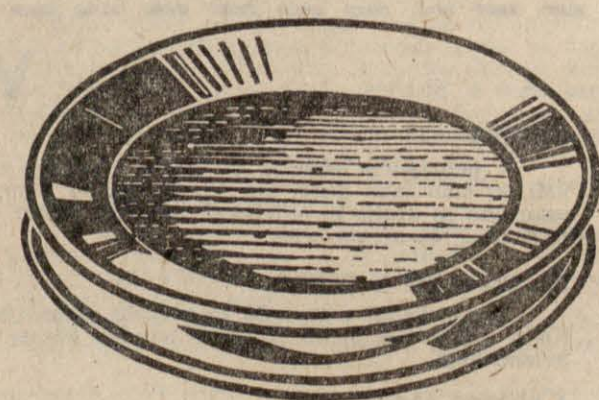
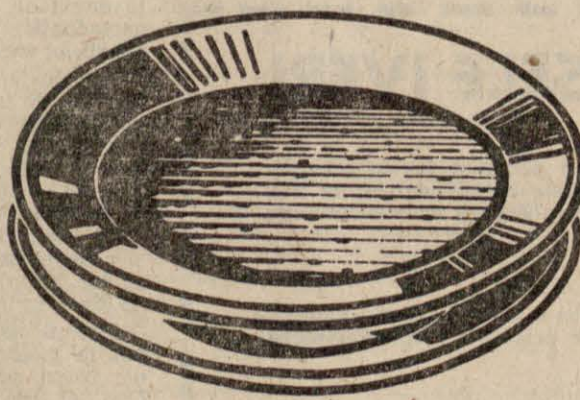
Ali obrezanost preprečuje tudi spolne bolezni?

»Na vsak način obstajajo za obrezovanje tudi higienski raz- logi in je možnost nalezljivosti manjša. Pod kožico se lahko skrrijejo marsikakšni bacili, ki velikokrat povzročajo levkorejo pri ženskah.«

Ali obrezanost vpliva na spol- ne odnose?

»Obrezn organ postane od- pornejši in manj občutljiv na zunanje dotike. Spolna razdra- žljivost je manjša in spolni od- nosi se podaljšajo. Že v sred- njem veku je neki zdravnik ugotovil, da je to eden poglavit- nih vzrokov obrezovanja. Leta 1961 je v ZDA neki ginekolog objavil, da imajo ženske veliko raje obrezane moške. Kljub te- mu pa so globoko zakoreninje- ni predsodki, da je obrezovanje nekaj nečednega in nepotrebno.

SE RAZLIKUJETA?

NA PRVI POGLED NE! TODA...

... da bi zapazili razliko, bi morali obe jedli poskusiti

Če boste dodali VEGETO 40, bodo jedila imela drugačen in boljši okus, to je dodatek, ki daje jedilom neprekosljivo aromo in okus. Znani dodatek za jedila vsebuje izredno visok odstotek znanega japonskega AJI-NO-MOTO glutamata, ki poveča in izboljša aromo jedila.

Razmerje med glutamatom in drugimi sestavinami je tako, da daje edinstveno kombinacijo samo VEGETI 40.

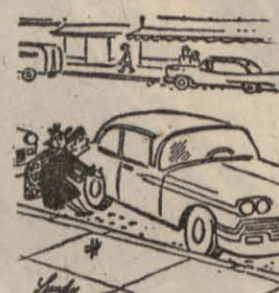
PODRAVKA

Brez besed

Samo minuto počakaj, Jožef!

Brez besed

A tudi vi slabolišite, gospod doktor?

Brez besed

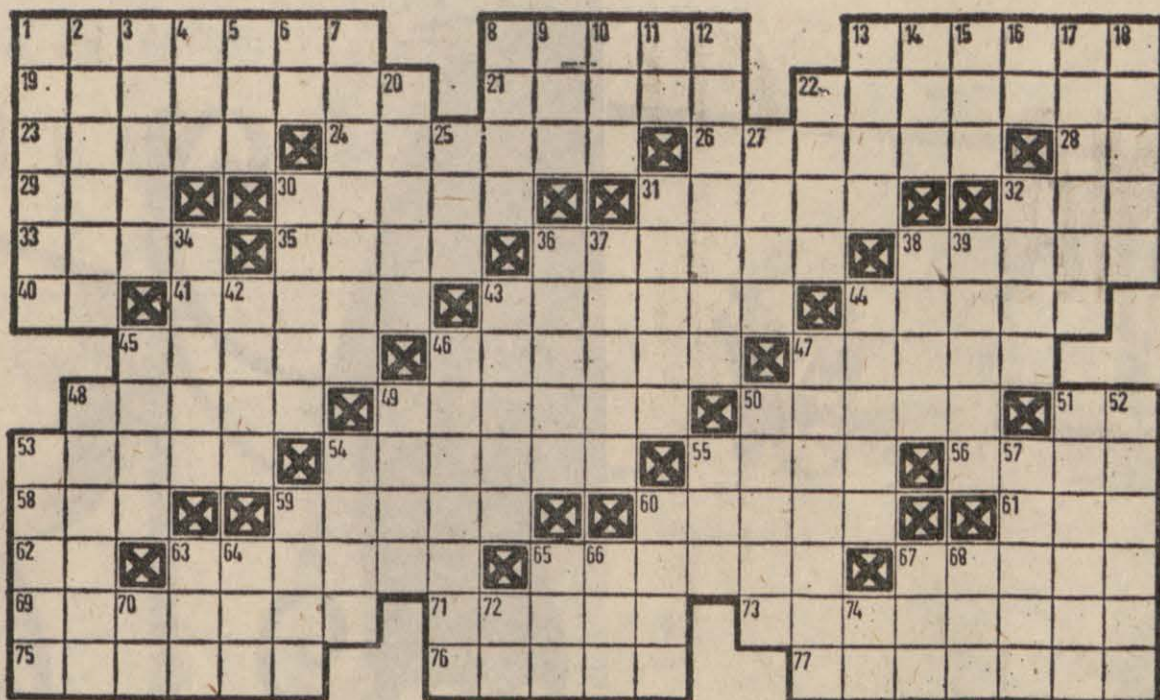

Brez besed

TEDNIK TT

Izdaja in tiska časopisno podjetje "Delo" v Ljubljani - Odgovorni urednik Zoran Jerin - Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva 3/II., p. p. 150/III, tel. 23-522 do 23-526 - Prodajni oddelek: Ljubljana, Titova 1, tel.: 20-463 - Naročnina: celotna 3600 din, polletna 1800 din, četrtletna 900 din, mesečna 300 din. Za inozemstvo plačana v Jugoslaviji - celotna 6.000 din, mesečna 500 din; plačana v tujini: v USA dolarjih 6,4 dolarja, v britanskih funtih 2 funta 3 šilinga, v zahodnonemških markah 28 mark, v švedskih kronah 33,5 krona, v italijanskih lirah 4.000 lir - Oglašni oddelek: Ljubljana, Titova 1, tel.: 21-896, štev. žiro računa NB 501-1-167 - Rokopisov ne vračamo.

VODORAVNO:

VODORAVNO: 1. jesenski gozdni sadež, 8. grška črka, 13. otočje pred Pulo, rezidenca predsednika republike, 19. dvorec pri Madridu, rezidenca španskega kralja Filipa II., 21. ornament, okrasek, lepota, 22. kravji drek, 23. travnata pokrajina zmernege pasu, 24. veliko tropsko drevo, ki daje osem mesecev obilo plodov, kruhovec, 26. skupno ime za spodnja oblačila, 28. japonska igra s kamenčki, ki se je že močno razširila v svetu, 29. spajanje, 30. rusko žganje, 31. orjaška, toda nestrupena kača tropjskih krajev, ki zraste do 10 m dolžine, 32. dedna zasnova, 33. državni proračun, državnih blagajna, 35. ime znanega ruskega slikarja Repina, 36. vrsta papirja za poliranje grobih površin, 38. alkoholna pijača s sadjem, 40. različna soglasnika, 41. morska riba iz rodu polenov, 42. gornja ekstremiteta, 43. hidroelektrarna na Soči, 44. srbska mesna jed z zeljem, 45. vodni hlapec, upljena tekočina, 46. človek, ki se nespodobno vede in govori, 47. tekstilna tovarna v Varaždinu, 48. slavnostna pojedina ali gostija, slovesno kosilo, 49. del roke med pr-

sti in zapestjem, 50. piščia obleka, puh, 51. rimski cesar po katerem je dobil rimski imperij največji razmah, 52. stiska, težaven položaj, nerodna zadeva, 53. ustanovitelj znamenite optične industrije v Jeni (Carl), 54. zrnat spomladanski sneg, 55. grški bog gozdov, pastirjev in čred, 57. organske spojine amoniaka z drugimi snovmi, 59. vrsta goriva z visoko kalorično vrednostjo, 60. snov, tvarina, gmoza, množica, 63. preostanek pri suhi destilaciji premoga, katran, 64. domače moško ime, 65. kmečko orodje za košnjo, 66. himalajska kosa, 67. vulkan na filipinskem otoku Mindanao, 68. velika skupina žuželk, 70. kemični znak za kovino galij, 72. egiptovski sončni bog, 74. avtomobilski znak za Slovanske Požege.

KRIZANKE: 1. skuter, 8. piščia, 13. ostrog, 19. Cadillac, 21. reber, 22. krevlja, 23. arena, 24. pirat, 26. dekret, 28. nn, 29. Lin, 30. poseg, 31. Petroli, 32. svit, 34. Ann, 35. kvarta, 37. konjak, 38. klica, 39. poanta, 40. barje, 41. kramar, 42. steklo, 44. Dante, 45. kolina, 47. pogoj, 48. kvinta, 50. salama, 51. KS, 53. Oman, 54. Branka, 55. kalus, 56. bal, 57. Niz, 58. nektar, 59. potep, 60. Paolo, 62. kaskada, 65. ropot, 67. železnik, 69. aktivna, 70. Atika, 71. kotanja.

RESISTEV UGANK IZ PREJŠNJE STEVILKE

RESISTEV UGANK IZ PREJŠNJE STEVILKE: 1. skuter, 8. piščia, 13. ostrog, 19. Cadillac, 21. reber, 22. krevlja, 23. arena, 24. pirat, 26. dekret, 28. nn, 29. Lin, 30. poseg, 31. Petroli, 32. svit, 34. Ann, 35. kvarta, 37. konjak, 38. klica, 39. poanta, 40. barje, 41. kramar, 42. steklo, 44. Dante, 45. kolina, 47. pogoj, 48. kvinta, 50. salama, 51. KS, 53. Oman, 54. Branka, 55. kalus, 56. bal, 57. Niz, 58. nektar, 59. potep, 60. Paolo, 62. kaskada, 65. ropot, 67. železnik, 69. aktivna, 70. Atika, 71. kotanja.

BERITE PO KOSILU

Katka: »Ali so moje ustnice prve, ki jih poljubljaš, dragi?«

Jože: »Seveda - in najlepše tudi!«

»Kako pa moškimi?« sprašuje mladi mož.

»Temu ne nasprotujem,« pravi gospodinja.

»Dobro, potem vzamem sobo - za svojo prijateljico!«

»Vsak mlad možič naj ima ženo,« je rekel Benjamin Franklin. »Najbolje - svojo lastno!«

»Vi bi torej radi postali moj zet?«

»Splošno govore, ali je tako nevarno postati moj zet?«

»Vsi pečen zakonski par pride v hotel. Ko mladi mož stopi v recepcijo, ga objame mlada dama, ki je očitno v tem hotelu v službi:«

»Kako lepo, da te spet vidim!« mu pravi in ga še kar naprej objema.

Mlada žena pride do sape šele v sobi.

»Kdo je ta nesramna ženska?«

»Prosim, tiho bodi,« nervozno odvrne mož. »Dovolj preglašic bom imel že z njo, preden ji razložim, kdo si ti!«

Očka in mamica gresta s sinkom na nedeljski sprehod skozi park.

Na klopi se poljublja mlad par.

»Kakšne neumnosti pa ta dva počenjata!« reče sin.

»Čez nekaj let se ti ne bo zdelo več neumno,« pravi oče.

»In ko bo poteklo spet nekaj let, potem se ti bo spet zdelo neumno,« pristavi mama.

»Oh, dragi, ti me zares še premalo poznaš! Dve ženski sta v mojih prsih!« pravi Lola.

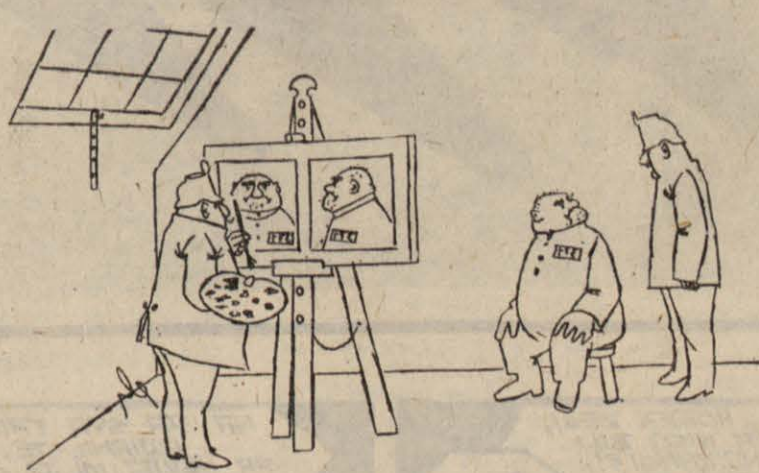
»Zakaj mi tega nisi prej povedala, lahko bi ti pripeljal še kakšnega prijatelja!«

Sabina ima zelo strogega očeta.

»Kdaj naj pridem k tvojemu očetu, da ga vprašam, če greš lahko z menoj na ples?«

»Najbolje drži, ko ima klobočevinaste copate na nogah.«

PUSTOLOVŠČINE CISCA KIDA

Dokler je naš fotoaparat pokvarjen, ne gre drugače!

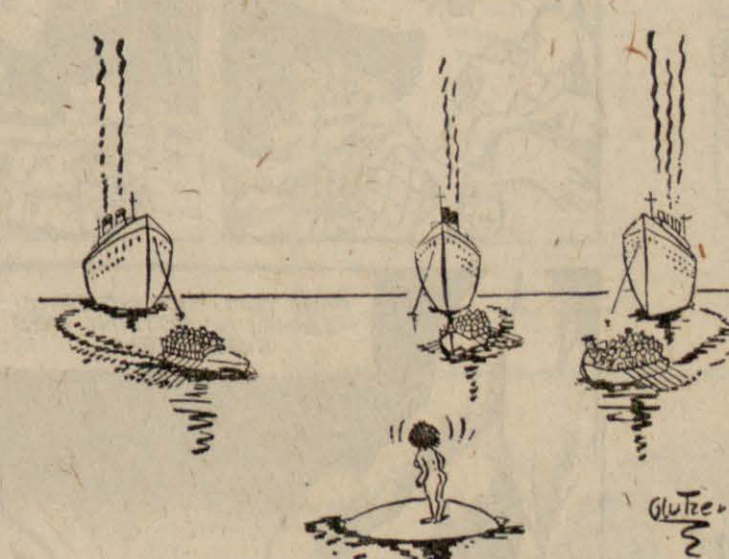
Hitro sem! Imam enega!

Brez besed

Brez besed

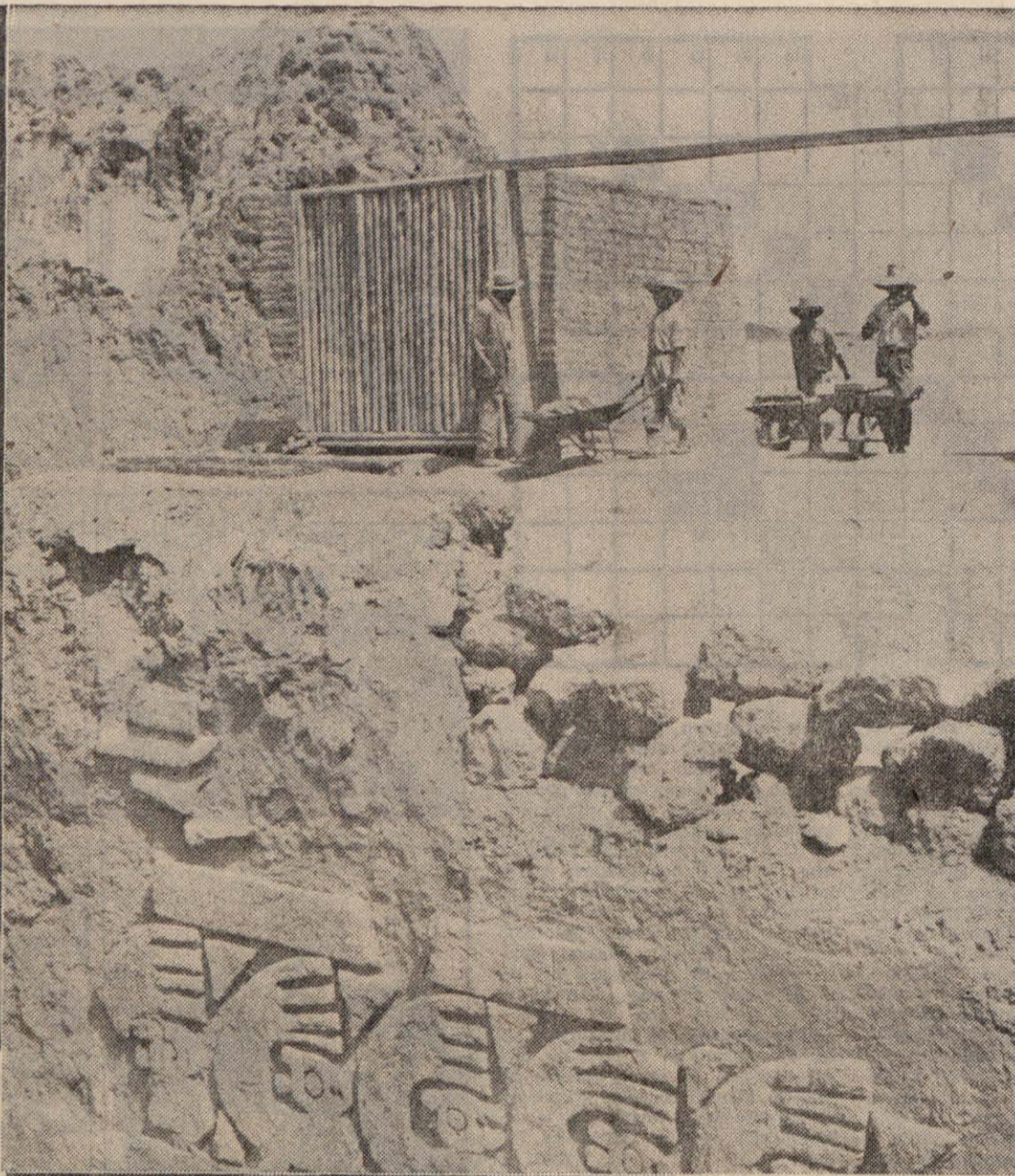

Brez besed

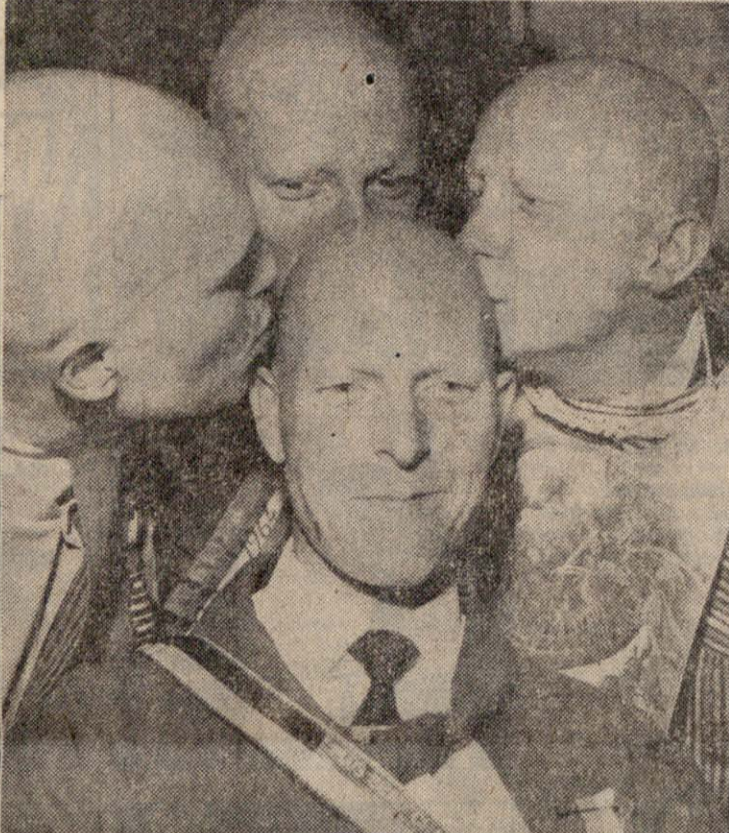

POGLED v nedolžno oko, ki v njem odseva vse nebo, bo sedaj nekoliko drugačen. Zasluga gre pariškemu kminkarju Aubryju, ki priporoča tak make-up.

KOZMONAVT na kolesu. Praznika v Vzhodnem Berlinu sta se udeležila tudi Beljajev in Leonov. Beljajev je sedel na kolo in pognal pedala, a kolo se ni premaknilo, ker je bilo postavljeno na vrtiljivih valjih.

NAJVEČJE »blatno« mesto na svetu bo spet dobilo stari sijaj. Na severni obali Peruja so namreč arheologi začeli odkopavati nekdanjo inkovsko prestolnico Chan Chan, ki jo je pred tridesetimi leti ob velikem deževju zalilo blato. Sodiijo, da bo obnovljeno mesto za turiste prav tako privlačno kot znameniti Machu Picchu.

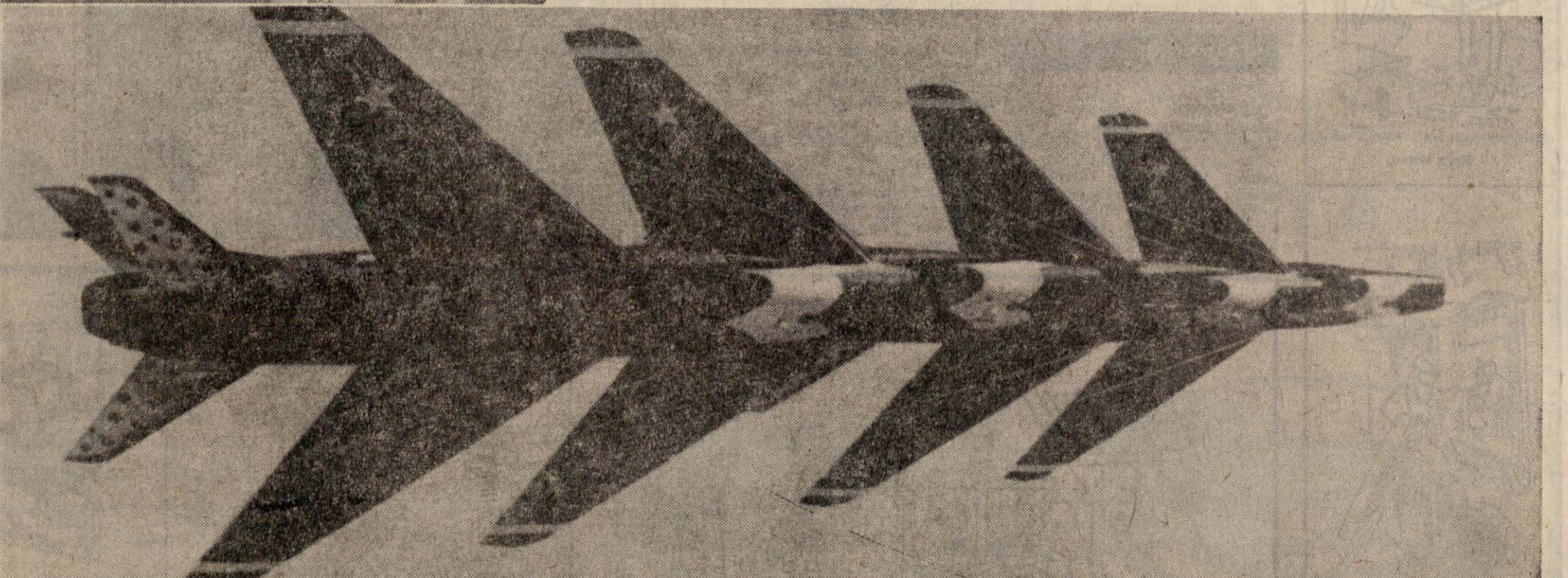
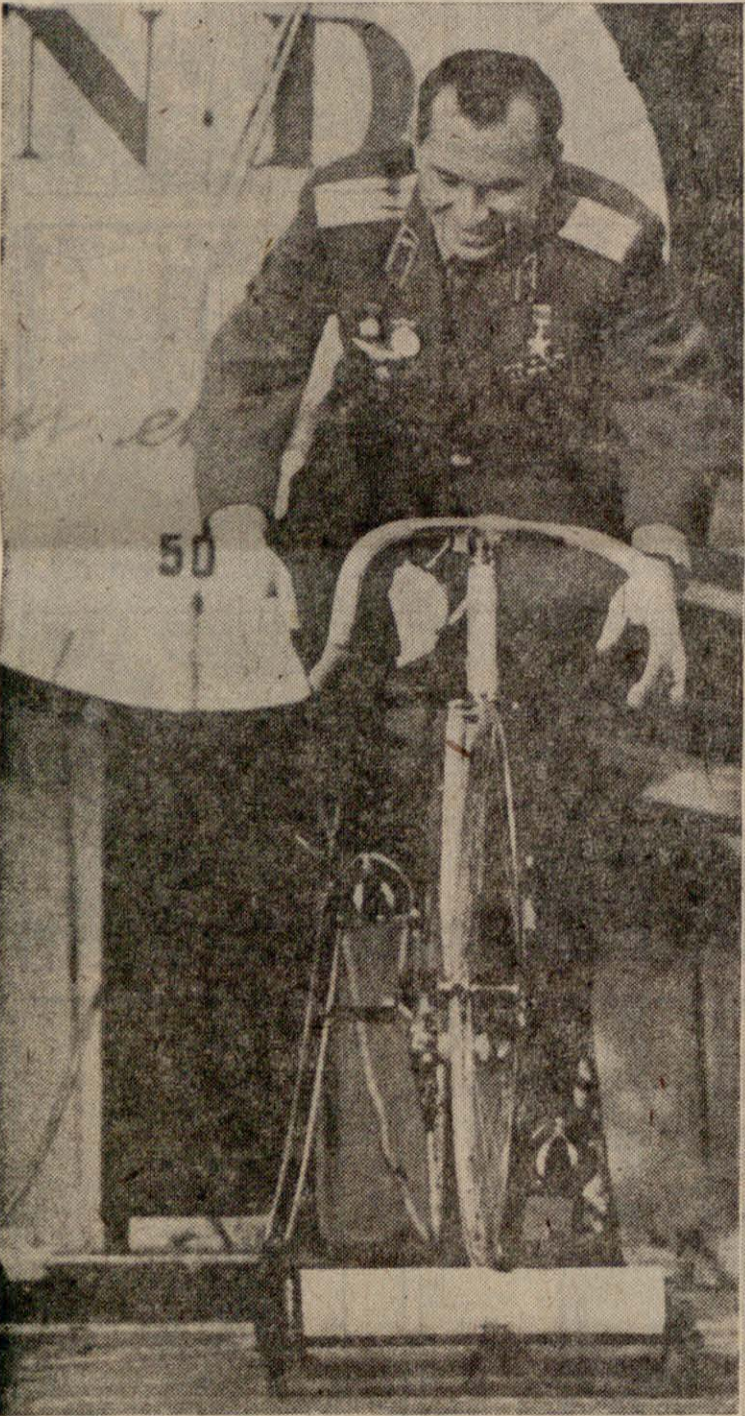

SVETOVNI kongres plešcev je za nami. Te štiri pleše so najlepše, kar jih premorejo štiri države — Francija, Italija, Švica in Zahodna Nemčija.

NE GRE ZA letalo z osmimi krili. Samo piloti letalskih sil Združenih narodov znajo tako dobro leteti.

RICA DIALINA je bila še pri trindvajsetih »neznana talenta«. Sedaj jo je odkril režiser Fellini in ji zagotovil vlogo v svojem najnovejšem filmu. Le kako, da je niso že prej odkrili, ko pa je tako odkrita.

POKROV
MIKA MUSTER

